

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก ตำบลมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี

บทคัดย่อ

ของ

นายทนงวุฒิ นิยมชื่น

- 7 ก.ย. 2548

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา
พฤษภาคม 2548

ทงนวุฒิ นิยมชึน. (2548). การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์
ห้วยมวกเหล็ก ตำบลมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา).

กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์: รองศาสตราจารย์ดร.วินัย วีระวัฒนานนท์

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก
ตำบลมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี โดยทำการศึกษาเชิงปริมาณและคุณภาพ จากการใช้แบบสอบถาม
กลุ่มตัวอย่างจำนวน 201 ราย ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ อัตราส่วนร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์การผันแปรทางเดียว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการ
มีส่วนร่วม ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก
ตลอดจนปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์
ห้วยมวกเหล็ก ตำบลมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี

ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กอยู่ใน
ระดับต่ำ ร้อยละ 69.6 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก
ได้แก่ รายได้ครอบครัวต่อปี อาชีพและการใช้ประโยชน์จากห้วยมวกเหล็ก อายุ มีผลต่อการมีส่วนร่วม
ของประชาชนในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น
0.001, 0.01 และ 0.05 ตามลำดับ ส่วนปัจจัยด้านระดับการศึกษาและการได้รับรู้ข่าวสารไม่มีผลต่อ
การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก การจัดลำดับความสำคัญจากมากไปหา
น้อยของปัจจัยที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กได้แก่ อาชีพรับราชการ รายได้ครอบครัว
ต่อปีระหว่าง 100,001 – 150,000 บาท ประชาชนที่เคยใช้ประโยชน์จากห้วยมวกเหล็ก และอายุ
ระหว่าง 31 – 40 ปี

ข้อเสนอแนะจากการศึกษานี้ คือทางราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญ
สำคัญในการแก้ไขปัญหาน้ำเสียของห้วยมวกเหล็กและร่วมมือกันอย่างจริงจัง โดยให้ความรู้และ
ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กมากกว่าเดิม ตลอดจนส่งเสริม
ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กมากขึ้น เน้นความสำคัญเกี่ยวกับ
สิทธิและหน้าที่ของประชาชนในการพิทักษ์ห้วยมวกเหล็ก เพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันแก้ไข
ปัญหามลพิษทางน้ำ และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว
ตั้งแต่ขั้นตอนการร่วมศึกษาปัญหา ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ตลอดจนถึงร่วม
ประเมินผล สนับสนุนให้มีการตั้งกลุ่มหรือองค์กรของประชาชน เพื่อให้เกิดการประสานความร่วมมือ
ระหว่างรัฐ เอกชน และประชาชน อันจะนำไปสู่การป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษทางน้ำของ
ห้วยมวกเหล็กให้บรรลุวัตถุประสงค์ รวมทั้งการปลูกจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์
ห้วยมวกเหล็กของเยาวชนรุ่นใหม่ต่อไป ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมของ
ชุมชนให้ดีขึ้นต่อไปในอนาคต

PEOPLE'S PARTICIPATION IN THE CONSERVATION OF MUAKEK CANAL
IN TAMBON MUAKEK, CHANGWAT SARABURI

AN ABSTRACT

BY

Mr.TANONGVUD NEYOMCHUEN

Presented in Partial Fulfillment of Requirements for the
Master of Education Degree in Secondary Education
at Sinakharinwirot University

MAY 2005

Tanongvud Neyomchuen. (2005). *People's Participation in the Conservation of Muak Lek Canal in Tambon Muak Lek , Changwat Saraburi.*

Master's Project, M.Ed. (Secondary Education). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Project Advisor: Assoc.Prof.Dr.Vinai Veeravatnanond.

Study on the factors affected to public's participatory for Muak Lek Canal conservation was conducted at Tambon Muak Lek, Changwat Saraburi. The evaluation was emphasis to the quantity and quality impact by sampling 201 questionnaires of Saraburi people. Statistics analysis of percentage, mean, standard deviation, and one – way analysis of variance have been done. The objectives of research is to evaluate of people participation, relative factors affecting the conservation, problems and recommendation for improving Muak Lek Canal in future.

The results of this study found that the level of people's participation in the conservation of Muak Lek Canal was low and the level about 69.9 percentage. Factors affecting people's participation are: family income with statistical significance at 0.001 level; occupation and utilization of Muak Lek Canal with statistical significance at 0.01 level; people aging with statistical significance at 0.05 level. Education level and communication had not significance of people's participation for the conservation of Muak Lek Canal. The high level of people's participation for the conservation of Muak Lek Canal was the government officer, income between 100,001 – 150,000 baht per year, people in Muak Lek Canal community and people aging between 31 – 40 year.

From the results, it should be suggested that the government and the public relation staffs have to cooperate for solving the problem, especially the water pollution of Muak Lek Canal. The government should educate the people, encourage them to conserve as their living environment. Any public activities concern Muak Lek Canal, the government have to persuade all section to participate as well. The education is the most importance for understanding and receiving the information for public participation of Muak Lek Canal conservation. People participatory have to be through all the stages of activities, starting from studying the problems, planning implementation and evaluation of the project. In addition, the government should encourage the working group which consist of all agencies to cooperate among the government and private sector for effectively awareness and protective of Muak Lek Canal from the environmental damage by human. It should be started from the young age of community, which will enhance the sustainable conservation of Muak Lek Canal from environment.

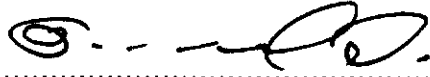
การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก ตำบลมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี

สารนิพนธ์
ของ
นายทงวุฒิ นิยมชื่น

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา
พฤษภาคม 2548
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

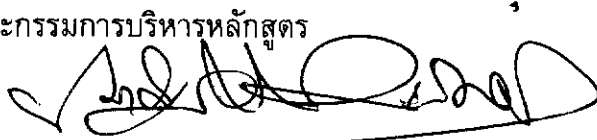
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการสอบ
ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

(รองศาสตราจารย์ ดร.วินัย วีระวัฒนานนท์)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

(รองศาสตราจารย์ ดร.ธนัฐพงษ์ เจริญพิทย์)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.วินัย วีระวัฒนานนท์)

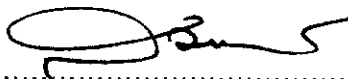

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ เบาใจ)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์
(อาจารย์ นัลลิกา โตจินดา)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย ชูชาติ)

วันที่ 20 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2548

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ได้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยความอนุเคราะห์และช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก คณาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.วินัย วีระวัฒนานนท์ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ เบาลใจ ที่ได้กรุณาใช้เวลาติดตามดูแลเอาใจใส่ให้คำปรึกษาคำแนะนำและข้อคิดเห็นต่อการวิจัย ตลอดจนการตรวจสอบและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ของสารนิพนธ์เป็นอย่างดีมาตลอด ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ณัฏฐิกา โดจินดา ผู้ที่ให้เกียรติร่วมเป็นกรรมการสอบสารนิพนธ์ และให้ข้อชี้แนะที่เป็นประโยชน์ทำให้สารนิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

กราบขอบพระคุณ ดร.สมพจน์ กรรณนุช ผู้อำนวยการหลักสูตรการจัดการสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ และอาจารย์วิวัฒน์ อิงคะประดิษฐ์ นักวิชาการ 8 กรมวิชาการเกษตร ที่สละเวลาให้เกียรติตรวจสอบแบบสอบถามและให้คำแนะนำกับแบบสอบถามในการศึกษาครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ นายเจติจ ขำพลอย นายกองค้การบริหารส่วนตำบลมวกเหล็ก นายสมหวัง อบอุ่น ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 4 บ้านเหวลาด และนายประวิง ทองสาสี ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 11 บ้านปากคลอง ที่ได้สละเวลาติดต่อประสานงานอำนวยความสะดวกและที่ให้ความเอื้อเฟื้อในเรื่องข้อมูลต่างๆ ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ทำให้งานวิจัยสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และขอบคุณชาวบ้านทุกคนในหมู่ 4 และหมู่ 11 ที่ได้สละเวลาให้ข้อมูลครั้งนี้ด้วย

ขอขอบคุณ นายวิทย์ กล้าวิทย์กิจ ที่ได้ให้ข้อแนะนำเกี่ยวกับสถิติและการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์

ท้ายสุดนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงต่อ คุณพ่อ คุณแม่ ที่คอยให้กำลังใจให้ความห่วงใยและแรงสนับสนุนอย่างดีเสมอมา จนสารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดี

ทนนวุฒิ นิยมชื่น

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาวิจัย.....	6
ความสำคัญของการศึกษาวิจัย.....	6
ขอบเขตของการศึกษาวิจัย.....	6
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย.....	6
ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย.....	7
คำนิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
กรอบแนวความคิด.....	9
สมมติฐานในการศึกษาวิจัย.....	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม.....	10
ความหมายของการมีส่วนร่วม.....	10
แนวความคิดเรื่องการมีส่วนร่วม.....	11
ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม.....	12
รูปแบบของการมีส่วนร่วม.....	16
ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม.....	17
แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์น้ำ.....	19
ความหมายของการอนุรักษ์และการอนุรักษ์น้ำ.....	19
วัตถุประสงค์และวิธีการอนุรักษ์น้ำ.....	20
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	22
ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย.....	23
อายุ.....	23
ระดับการศึกษา.....	24
อาชีพ.....	24
รายได้ครอบครัวต่อปี.....	25

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ) การได้รับรู้ข่าวสาร.....	25
การใช้ประโยชน์.....	25
3 วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย.....	27
การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	27
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย.....	27
วิธีการดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย.....	28
ลักษณะของแบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาวิจัย.....	32
วิธีการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	33
ขั้นตอนการวิเคราะห์.....	33
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	33
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	35
ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง.....	35
ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก.....	42
ระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก.....	53
ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนใน การอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก.....	54
ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหาในการอนุรักษ์ ห้วยมวกเหล็ก.....	61
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	63
ข้อมูลลักษณะปัจจัยต่างๆ.....	63
สรุปผลการศึกษาวิจัย.....	64
อภิปรายผลการศึกษาวิจัย.....	65
ข้อเสนอแนะ.....	68

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
บรรณานุกรม.....	72
ภาคผนวก.....	78
ภาคผนวก ก.....	79
ภาคผนวก ข.....	91
ภาคผนวก ค.....	113
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์.....	119

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนและร้อยละของประชาชนจำแนกตามอายุ	36
2 จำนวนและร้อยละของประชาชนจำแนกตามระดับการศึกษา	37
3 จำนวนและร้อยละของประชาชนจำแนกตามอาชีพ	38
4 จำนวนและร้อยละของประชาชนจำแนกตามรายได้ครอบครัวต่อปี	39
5 จำนวนและร้อยละของประชาชนจำแนกตามการได้รับรัฐสวัสดิการ	40
6 จำนวนและร้อยละของประชาชนจำแนกตามการใช้ประโยชน์จาก ช่วยเหลือ	41
7 การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ช่วยเหลือในขั้นตอนร่วมศึกษาปัญหา	42
8 การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ช่วยเหลือในขั้นตอนร่วมวางแผน	45
9 การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ช่วยเหลือในขั้นตอนร่วมปฏิบัติ	47
10 การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ช่วยเหลือในขั้นตอนร่วมติดตามผลและ ประเมินผล	49
11 การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ช่วยเหลือในขั้นตอนร่วมบำรุงรักษา	51
12 ระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ช่วยเหลือ	53
13 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอายุต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ช่วยเหลือ	54
14 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษาต่อการมีส่วนร่วมในการ อนุรักษ์ช่วยเหลือ	55
15 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ช่วยเหลือ	56
16 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ครอบครัวต่อปีต่อการมีส่วนร่วม ในการอนุรักษ์ช่วยเหลือ	57
17 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับรัฐสวัสดิการต่อการมีส่วนร่วมใน การอนุรักษ์ช่วยเหลือ	58
18 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ประโยชน์จากช่วยเหลือต่อ การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ช่วยเหลือ	59
19 การหาค่าความเที่ยงตรงเชิงพินิจของแบบสอบถามการมีส่วนร่วม	87

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า	9
2 ภาพแสดงสภาพทั่วไปของห้วยมวกเหล็ก	94
3 ภาพแสดงลักษณะการใช้น้ำของประชาชน.....	99
4 ภาพแสดงสภาพน้ำของห้วยมวกเหล็ก.....	101
5 ภาพแสดงสภาพน้ำบริเวณแหล่งท่องเที่ยวของห้วยมวกเหล็ก.....	104
6 ภาพแสดงลักษณะการปล่อยน้ำเสียลงห้วยมวกเหล็ก.....	105
7 ภาพแสดงลักษณะการปลูกสร้างสุชาติดริมห้วยมวกเหล็ก.....	107
8 ภาพแสดงการทิ้งขยะลงห้วยมวกเหล็ก.....	108
9 ภาพแสดงการจัดการกับปัญหาขยะและวัชพืชบริเวณริมห้วยมวกเหล็ก.....	109
10 ภาพแสดงสภาพการทำกรเกษตรบริเวณริมห้วยมวกเหล็ก.....	110
11 แผนที่แสดงหมู่บ้านในตำบลมวกเหล็ก อำเภอมวกเหล็ก	111
12 แผนที่แสดงลำน้ำห้วยมวกเหล็กและลำน้ำสาขา	112

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

มนุษย์ต่างมีความปรารถนาในการดำรงชีวิตอยู่ด้วยเป้าหมายเดียวกันคือ การกินดี อยู่ดี ในสังคมที่ตนอยู่ ทำให้แต่ละคนต้องแสวงหาให้ได้มาในสิ่งที่ต้องการเพื่อบรรลุถึงเป้าหมายตามที่ตั้งไว้ เมื่อทุกคนต่างต้องแสวงหาจึงเกิดการแข่งขันเพื่อให้ได้มาในสิ่งนั้น จึงเป็นตัวการสำคัญที่ทำให้เกิดความเสื่อมโทรมขึ้นกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตของมนุษย์ เมื่อเกิดปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมแล้วผลกระทบที่ตามมา ก็เกิดกับตัวมนุษย์เอง ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นเป็นปัญหาที่ค่อยๆ สะสมและแผ่ขยายขอบเขตออกไปอย่างช้าๆ และทวีความรุนแรงขึ้นทุกขณะ เช่น ปัญหาสิ่งแวดล้อมทางน้ำ ที่มีแหล่งกำเนิดซึ่งแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท ได้แก่ ชุมชนอันหมายถึง อาคารบ้านเรือน อาคารชุด หอพัก รวมทั้งเรือนจำ ฯลฯ ซึ่งมีสัดส่วนการก่อความสกปรกสูงสุดประมาณร้อยละ 53 รองลงไปมาจากการเกษตรและปศุสัตว์ร้อยละ 23.5 และจากกิจการอุตสาหกรรมประมาณร้อยละ 22 (มูลนิธิโลกสีเขียว, 2542: 78-79) โดยที่ปัญหาสิ่งแวดล้อมทางน้ำเกิดจากมนุษย์ใช้ประโยชน์จากน้ำอย่างขาดความรู้ ขาดการเอาใจใส่ และขาดจิตสำนึก รวมทั้งยังไม่มีความร่วมมือในการร่วมรักษาสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมามากมาย ดังตัวอย่างจากการศึกษาของกองอนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ปีพ.ศ.2535 พบว่าแม่น้ำท่าจีนช่วงจังหวัดสุพรรณบุรี บริเวณอำเภอดำเนินนางบวช คุณภาพน้ำอยู่ในประเภทที่ 5 ไม่สามารถใช้อุปโภคบริโภคได้ ดัชนีตัวบ่งชี้ที่สำคัญ คือ ปริมาณแอมโมเนียไนโตรเจน พบว่าค่าเฉลี่ย 0.64 มิลลิกรัมต่อลิตร บริเวณอำเภอสามชูก อำเภอสรีประจันต์ คุณภาพน้ำอยู่ในประเภทที่ 4 ไม่สามารถใช้อุปโภคบริโภคได้ หากจำเป็นและไม่สามารถหาแหล่งน้ำอื่นต้องผ่านกระบวนการปรับปรุงคุณภาพเป็นพิเศษและผ่านการฆ่าเชื้อโรคก่อน ดัชนีบ่งชี้ที่สำคัญ คือ ปริมาณโคลิฟอร์มและฟีคัลโคลิฟอร์มแบคทีเรีย โดยพบปริมาณโคลิฟอร์มแบคทีเรียอยู่ในช่วง 21,500 ถึง 94,500 เอ็มพีเอ็นต่อ 100 มิลลิลิตร และปริมาณฟีคัลโคลิฟอร์มแบคทีเรียอยู่ในช่วง 15,858 ถึง 84,500 เอ็มพีเอ็นต่อ 100 มิลลิลิตร บริเวณอำเภอมือง อำเภอบางปลาม้า คุณภาพน้ำอยู่ในประเภทที่ 4 ไม่สามารถใช้อุปโภคบริโภคได้ หากจำเป็นและไม่สามารถหาแหล่งน้ำอื่นต้องผ่านกระบวนการปรับปรุงคุณภาพเป็นพิเศษและผ่านการฆ่าเชื้อโรคก่อน ดัชนีบ่งชี้ที่สำคัญ คือ ปริมาณฟีคัลโคลิฟอร์มแบคทีเรีย โดยพบอยู่ในช่วง 15,100 ถึง 84,000 เอ็มพีเอ็นต่อ 100 มิลลิลิตร นอกจากนี้ยังพบปริมาณโคลิฟอร์มแบคทีเรียเฉลี่ยมีค่า 95,000 เอ็มพีเอ็นต่อ 100 มิลลิลิตร ที่บริเวณอำเภอมือง (กองอนามัย, 2535: 8)

เนื่องจากน้ำเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญอย่างหนึ่งในการดำรงชีวิตของมนุษย์และสิ่งมีชีวิตอื่นๆ ในขณะที่เดียวกันน้ำก็เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจ

ขั้นพื้นฐาน ได้แก่ การชลประทาน การประมง การสาธารณสุขโรค การอุตสาหกรรม การพลังงาน การคมนาคม การพักผ่อนหย่อนใจ ตลอดจนการระบายของเสียจากชุมชน เกษตรกรรมและโรงงานอุตสาหกรรม ด้วยเหตุที่น้ำสามารถใช้ประโยชน์ส่วนรวมได้หลายอย่าง จึงก่อให้เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของคุณภาพน้ำ เพราะทรัพยากรน้ำเมื่อผ่านกระบวนการใช้ประเภทหนึ่งๆ ย่อมทำให้ระดับคุณภาพเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งอาจไม่เหมาะสมสำหรับที่จะนำไปใช้ในกิจกรรมอื่นๆ อีก ความเสื่อมโทรมของน้ำนั้นส่วนใหญ่เกิดจากอิทธิพลของการเพิ่มประชากรอย่างรวดเร็ว การขยายตัวด้านอุตสาหกรรมและการเกษตร การใช้ทรัพยากรอย่างไม่มีประสิทธิภาพ การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ (อุดม แยมชื่นพงศ์. 2537: 1)

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่กำลังประสบปัญหาความเสื่อมโทรมของคุณภาพน้ำ ซึ่งมีสาเหตุที่สำคัญมาจากการที่ประชาชนส่วนใหญ่ต้องการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำต่างๆ ซึ่งเป็นผลมาจากวิถีการดำเนินชีวิตของคนไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันที่ผูกพันกับแหล่งน้ำต่างๆ เช่น แม่น้ำ ลำคลอง หนองบึง อย่างใกล้ชิดจนไม่สามารถแยกออกจากกันได้

ห้วยมวกเหล็กเป็นแหล่งน้ำที่มีความสำคัญในจังหวัดสระบุรี มีต้นกำเนิดอยู่ที่บริเวณเขาอินทนิ อำเภอกำแพงคอย ไหลขึ้นไปทางเหนือเป็นแนวแบ่งเขตจังหวัดนครราชสีมากับจังหวัดสระบุรี ผ่านอำเภอมวกเหล็กอำเภอวังม่วงและไหลลงสู่แม่น้ำป่าสักที่บ้านปากน้ำ ตำบลคำพราน อำเภอวังม่วง มีระยะทางยาวประมาณ 40 กิโลเมตร ห้วยมวกเหล็กมีความสำคัญในด้านการอุปโภคบริโภค การเกษตร และยังได้ให้กำเนิดสถานที่ท่องเที่ยว สถานที่พักผ่อน และสถานที่ทำกิจกรรมนันทนาการที่สำคัญหลายแห่ง เช่น น้ำตกมวกเหล็ก น้ำตกเจ็ดสาวน้อย น้ำตกตงพญาเย็น น้ำตกภูเกาะ – ตะพานหิน น้ำตกपालานหินตาด ไร่่องุ่นกุสุมา ภูธารรีสอร์ท ค่ายลูกเสือและสถานที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทางเกษตร นอกจากนี้ห้วยมวกเหล็กยังมีลำน้ำสายรองอื่นๆ อีก เช่น คลองโสภนใหญ่ คลองโสภนน้อย คลองไทร คลองวังม่วง คลองโสภนลาด ห้วยกันเกรา ห้วยแล้งและห้วยชันบาง (กรมพัฒนาที่ดิน. 2543: 32)

ในหลายปีที่ผ่านมาพื้นที่บริเวณห้วยมวกเหล็ก ได้รับการพัฒนาเจริญรุดหน้าอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะการเติบโตด้านเศรษฐกิจ โดยมีการขยายตัวอย่างรวดเร็วของสถานที่ท่องเที่ยวและสถานที่ทำกิจกรรมนันทนาการต่างๆ นอกจากนี้การรุกกล้าพื้นที่ห้วยมวกเหล็กในการตั้งที่อยู่อาศัยของประชาชนท้องถิ่นและที่ย้ายเข้ามาอยู่ใหม่ ส่งผลให้เกิดปัญหาหลายด้านตามมาโดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาสิ่งแวดล้อมซึ่งต้องดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วน คือ ปัญหาน้ำเน่าเสีย

จากการศึกษาของโครงการอนามัยสิ่งแวดล้อมและศูนย์อนามัยสิ่งแวดล้อม เขตจังหวัดสระบุรี เมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2539 พบว่า คุณภาพน้ำในห้วยมวกเหล็กในช่วงฤดูร้อน จากการตรวจวัดทางกายภาพคุณภาพน้ำในห้วยมวกเหล็ก บริเวณวัดท่าระหัดคงเกษม (สถานีที่ 2) พบว่า น้ำมีสภาพเป็นด่าง โดยมีค่า pH เท่ากับ 7.98 อุณหภูมิ 29°C น้ำมีลักษณะใส มีปริมาณตะกอนแขวนลอยน้อย มีค่าเท่ากับ 1 มิลลิกรัม/ลิตร ส่วนปริมาณตะกอนทั้งหมดมีค่า 332 มิลลิกรัม/ลิตร มีค่าออกซิเจนละลายในน้ำ (DO) และมีค่าปริมาณออกซิเจนที่จุลินทรีย์ใช้ย่อยสลายสารอินทรีย์

ต่าง ๆ ในน้ำ (BOD) เท่ากับ 7.6 และ 0.8 มิลลิกรัม/ลิตร ค่าความขุ่นเท่ากับ 330 NTU ส่วนปริมาณความกระด้างตรวจวัดได้เท่ากับ 148 มิลลิกรัม/ลิตร และค่าดังกล่าวอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดินซึ่งมีค่าที่ 2 - 4 ปริมาณโคลิฟอร์มทั้งหมดและฟีคัลโคลิฟอร์มแบคทีเรีย พบว่ามีการปนเปื้อนของน้ำทิ้งจากชุมชนโดยตรวจวัดได้ เท่ากับ 5,400 และ 130 MPN/100 ml ตามลำดับ และคุณภาพน้ำในห้วยมวกเหล็กในช่วงฤดูฝน จากการตรวจวัดทางกายภาพคุณภาพน้ำในห้วยมวกเหล็ก บริเวณวัดท่าระหัดคงเกษม (สถานีที่ 2) พบว่า น้ำมีสภาพเป็นด่าง โดยมีค่า pH เท่ากับ 7.28 อุณหภูมิ 27°C น้ำมีลักษณะขุ่น มีปริมาณตะกอนแขวนลอยมีค่าเท่ากับ 60 มิลลิกรัม/ลิตร ส่วนปริมาณตะกอนทั้งหมดมีค่า 360 มิลลิกรัม/ลิตร มีค่าออกซิเจนละลายในน้ำ (DO) และมีค่าปริมาณออกซิเจนที่จุลินทรีย์ใช้ย่อยสลายสารอินทรีย์ต่างๆ ในน้ำ (BOD) เท่ากับ 8.1 และ 0.3 มิลลิกรัม/ลิตร ตามลำดับ ค่าความขุ่นเท่ากับ 330 NTU ส่วนปริมาณความกระด้างตรวจวัดได้เท่ากับ 148 มิลลิกรัม/ลิตร และค่าดังกล่าวมีค่าอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดินซึ่งมีค่าที่ 2 - 4 จากการศึกษาคุณภาพน้ำในห้วยมวกเหล็ก พบว่า คุณภาพน้ำส่วนใหญ่มีค่าอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดินซึ่งมีค่าที่ 2 - 4 ซึ่งได้รับผลกระทบจากชุมชน (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. 2544: 30)

จากการศึกษาของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสระบุรี ร่วมกับศูนย์อนามัยสิ่งแวดล้อมเขต 2 จังหวัดสระบุรี ตรวจวัดคุณภาพน้ำผิวดินของห้วยมวกเหล็กในช่วงเดือนตุลาคม 2539 ถึงเดือนกันยายน 2540 เปรียบเทียบกับมาตรฐานคุณภาพแหล่งน้ำผิวดินที่มีค่าที่ 2 สามารถสรุปได้ดังนี้ คุณภาพน้ำบริเวณน้ำตกมวกเหล็ก ตำบลมิตรภาพ อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี จัดอยู่ในคุณภาพน้ำประเภทที่ 4 ไม่สามารถใช้อุปโภคบริโภคได้ หากจำเป็นและไม่สามารถหาแหล่งน้ำอื่นต้องผ่านกระบวนการปรับปรุงคุณภาพน้ำเป็นพิเศษและผ่านการฆ่าเชื้อโรคก่อน ดัชนีบ่งชี้ที่สำคัญคือ โคลิฟอร์มแบคทีเรียและฟีคัลโคลิฟอร์มแบคทีเรียมีค่าเฉลี่ย 28,550 และ 27,650 เอ็มพีเอ็นต่อ 100 มิลลิตร ตามลำดับ (กรมพัฒนาที่ดิน. 2543: 38) และจากรายงานผลการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำคลองมวกเหล็กของสำนักงานสาธารณสุขอำเภอมวกเหล็ก(สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสระบุรี. 2544: ไม่มีเลขหน้า) โดยเก็บตัวอย่างน้ำเมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2544 สรุปผลการวิเคราะห์คุณภาพแหล่งน้ำผิวดินห้วยมวกเหล็ก ดังนี้

สรุปผลสถานีต้นน้ำและสถานีที่ 2 กลางสะพานแขวนวัดผ่านศึกและกลางสะพานแขวนน้ำตกมวกเหล็กตามลำดับ ตามรายงานการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับมาตรฐานคุณภาพแหล่งน้ำผิวดินที่ไม่ใช่ทะเล ภาพรวมคุณภาพน้ำอยู่ในระดับ 2 การนำมาอุปโภคบริโภคต้องผ่านกระบวนการบำบัดน้ำโดยทั่วไปก่อนใช้ประโยชน์

สรุปผลสถานีที่ 3 ใต้สะพานรถไฟเทศบาลตำบลมวกเหล็ก ตามรายงานการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับมาตรฐานคุณภาพแหล่งน้ำผิวดินที่ไม่ใช่ทะเล ภาพรวมคุณภาพน้ำอยู่ในระดับ 4

การนำมาอุปโภคบริโภคต้องผ่านกระบวนการบำบัดน้ำเป็นพิเศษให้มีคุณภาพเป็นไปตามความต้องการก่อนใช้ประโยชน์

สรุปผลสถานที่ที่ 4 น้ำตกเจ็ดสาวน้อย ตามรายงานการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับมาตรฐานคุณภาพแหล่งน้ำผิวดินที่ไม่ใช่ทะเล ภาพรวมคุณภาพน้ำอยู่ในระดับ 3 การนำมาอุปโภคบริโภคต้องผ่านกระบวนการบำบัดน้ำโดยทั่วไปก่อนใช้ประโยชน์

จากสภาพดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ความเสื่อมโทรมของคุณภาพสิ่งแวดล้อมมีแนวโน้มที่จะเสื่อมลงเรื่อยๆ ทั้งนี้ เนื่องจากความต้องการใช้ทรัพยากรที่มีมาก ประกอบกับประชาชนส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ขาดความรู้ ความเข้าใจในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทำลายสิ่งแวดล้อมเพื่อความอยู่รอดของตนเอง รัฐบาลทุกยุคทุกสมัยได้ให้ความสนใจต่อการวางมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้วยการวางกลไกการบริหารงานพัฒนาชนบท โดยให้มีการพัฒนาชนบทแนวใหม่ซึ่งในปัจจุบันมีลักษณะเด่น คือ ส่งเสริมให้วางแผนพัฒนาทุกระดับตั้งแต่ระดับชาติไปจนถึงระดับตำบล หมู่บ้าน แผนพัฒนาระดับต่างๆ เป็นสื่อกลางที่จะให้มีการผสมผสานการทำงานระหว่างข้าราชการกันเองและระหว่างข้าราชการกับประชาชน เช่น ในระดับชาติก็มีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระดับจังหวัดก็มีแผนพัฒนาจังหวัดและระดับตำบลก็มีแผนพัฒนาตำบล ซึ่งได้เล็งเห็นความสำคัญที่จะเพิ่มบทบาทของสภาตำบลให้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาในตำบลหมู่บ้านของตนเองให้มากที่สุด (ชัยโรจน์ ธนสันติ.2535: 2)

นอกจากการมีแผนพัฒนาที่ดีแล้ว การจัดการสิ่งแวดล้อมจะสัมฤทธิ์ผลได้นั้นขึ้นอยู่กับกฎหมายที่เด็ดขาดด้วย การปฏิบัติงานอันเข้มแข็งของเจ้าหน้าที่รัฐ นโยบายที่ชัดเจนและงบประมาณที่เพียงพอซึ่งก็เป็นเพียงมิติเดียว คือเป็นการจัดการสิ่งแวดล้อมของภาครัฐเท่านั้น เนื่องจากการศึกษาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในมิติการจัดการสิ่งแวดล้อมของภาครัฐ ยังไม่อาจทำให้สิ่งแวดล้อมสมบูรณ์ขึ้นหรือคงอยู่ได้อย่างเด่นชัด ภาคประชาชนเป็นมิติการจัดการสิ่งแวดล้อมที่มีบทบาทเป็นที่ยอมรับในระดับประเทศซึ่งมีตัวอย่างเป็นรูปธรรมเด่นชัดและเป็นที่มาของบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ที่ให้อำนาจของประชาชนหรือองค์กรของประชาชนในท้องถิ่นมีอำนาจในการจัดการสิ่งแวดล้อม มาตราที่สำคัญได้แก่ มาตรา 290 (ราชกิจจานุเบกษา. 2540: 75 - 76)

มาตรา 290 เพื่อส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ย่อมมีอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติ

กฎหมายตามวรรคที่หนึ่งอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

(1) การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในเขตพื้นที่

(2) การเข้าไปมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่นอกเขตพื้นที่ เฉพาะในกรณีที่มีผลกระทบต่อดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ของตน

(3) การมีส่วนร่วมในการพิจารณาเพื่อริเริ่มโครงการ หรือกิจกรรมใดนอกเขตพื้นที่ ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือสุขภาพอนามัยของประชาชนในพื้นที่

จะเห็นได้ว่าการจัดการสิ่งแวดล้อมให้สมบูรณ์และแบบยั่งยืน การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นนั้น เป็นการจัดการที่มีศักยภาพที่สูงและมีพลังในการจัดการสิ่งแวดล้อม เพราะชุมชนจะทราบถึงสภาพปัญหาของสิ่งแวดล้อมในชุมชนของตนเองและสามารถจัดการกับปัญหาสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยในการจัดกิจกรรมในการแก้ปัญหาหรือจัดการกับสิ่งแวดล้อมต้องคำนึงถึงผลตอบสนองกับการดำรงชีวิตของประชาชนในชุมชนที่เป็นรูปธรรม เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการสิ่งแวดล้อมและมีส่วนร่วมในการจัดการกับสิ่งแวดล้อมในชุมชนของตนเอง โดยในขณะเดียวกันในการจัดกิจกรรมควรเสริมสร้างหรือปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมผ่านทางกิจกรรมด้วย (ฉลาดชาย รมิตานนท์, 2527: 159) กิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สำคัญ เช่น เพศ อายุ ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม สถานภาพทางสังคม การใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อม การรับข่าวสาร ความคิดเห็นต่อสภาพ สิ่งแวดล้อม เป็นต้น จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยได้มองเห็นว่าการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก การมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นเป็นกำลังสำคัญในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กเพราะประชาชนเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อม ทำให้ต้องรับผิดชอบในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชนของตนเองและจากการศึกษางานวิจัยต่างๆ เช่น วลัยลักษณ์ ดาวสุวรรณ (2533: 95-100) ได้ศึกษาเรื่อง " การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมบึงขุนทะเล " พบว่า อายุ เพศ อาชีพ สถานะทางเศรษฐกิจ สถานะทางสังคม การรับรู้ข่าวสาร การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่แตกต่างกัน ก่อให้เกิดความแตกต่างกันในเรื่องการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมบึงขุนทะเลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สัญชัย สุตินันท์วิหาร (2539: บทคัดย่อ) พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติทุกกิจกรรมต่อปัญหาและมลพิษทางน้ำจากชุมชน พบว่า เพศ อายุ และอาชีพที่แตกต่างกัน จะก่อให้เกิดความแตกต่างกันในเรื่องระดับการมีส่วนร่วมปฏิบัติของประชาชนในทุกกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และศุภราภรณ์ ธรรมชาติ (2541: 124-125) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่ง ศึกษากรณีอำเภอละงู จังหวัดสตูล พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่ง อยู่ในระดับปานกลาง และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่ง คือ เพศ อายุ ความคิดเห็น และการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่ง จากงานวิจัยดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก และศึกษาความแตกต่างในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กของตัวแปรทางด้านอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ครอบครัวต่อปี การได้รับรู้ข่าวสาร การใช้ประโยชน์จากห้วยมวกเหล็ก โดยทำการศึกษาประชาชนจากหมู่บ้านที่มีประชาชนพักอาศัยริมห้วยมวกเหล็กและเข้าร่วมโครงการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กขององค์การบริหาร

ส่วนตำบลมวกเหล็ก ซึ่งผลการศึกษาวิจัยใช้เป็นแนวทางให้หน่วยงานราชการและผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำเอาปัจจัยเหล่านี้ไปส่งเสริมพัฒนาและจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับประชาชน เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กในปัจจุบันและอนาคตต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก

ความสำคัญของการศึกษาวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยจะทำให้ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก และปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก รวมทั้งทราบถึงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก และผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางให้หน่วยราชการและผู้ที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการวางแผนและจัดทำแผนปฏิบัติการในการอนุรักษ์น้ำโดยประชาชนมีส่วนร่วมได้อย่างเหมาะสมและมีการใช้แหล่งน้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุดและยั่งยืน รวมทั้งเกิดเจตคติที่ดีต่อการมีส่วนร่วมกับชุมชนในการอนุรักษ์น้ำต่อไปในอนาคตอีกด้วย

ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่พักอาศัยริมห้วยมวกเหล็กและเข้าร่วมโครงการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลมวกเหล็ก โดยสอบถามจากหัวหน้าครอบครัวหรือตัวแทนครอบครัว จำนวน 287 ครอบครัว โดยแยกหมู่บ้านได้ คือ

1. หัวหน้าครอบครัวหรือตัวแทนครอบครัว จำนวน 232 ครอบครัว ของหมู่ 4 บ้านเหวลาด

2. หัวหน้าครอบครัวหรือตัวแทนครอบครัว จำนวน 55 ครอบครัว ของหมู่ 11 บ้านปากคลอง

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ ใช้สุ่มจากกลุ่มประชากรร้อยละ 70 ซึ่งเป็นจำนวน 201 ครอบครัว

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

1. ตัวแปรอิสระ แบ่งออกได้เป็นดังนี้
 - 1.1 อายุ
 - 1.2 ระดับการศึกษา
 - 1.3 อาชีพ
 - 1.4 รายได้ครอบครัวต่อปี
 - 1.5 การได้รับรู้ข่าวสาร
 - 1.6 การใช้ประโยชน์จากห้วยมวกเหล็ก
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. การมีส่วนร่วมของประชาชน

หมายถึง การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการเข้ามาแสดงความคิดเห็น และการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนของตนเองร่วมกันในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก ได้แก่

1.1 การมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนตัดสินใจ หมายถึง การเข้าร่วมในการประชุมวางแผน แสดงความคิดเห็นในการวางแผนในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก

1.2 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ หมายถึง การเข้าร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก

1.3 การมีส่วนร่วมจากประโยชน์ที่ได้รับจากห้วยมวกเหล็ก หมายถึง การได้รับและใช้ประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ จากห้วยมวกเหล็ก เช่น การใช้น้ำจากคลองในการอุปโภคบริโภค การใช้น้ำในการเกษตรกรรม เป็นต้น

1.4 การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล หมายถึง การได้เข้าไปร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก ติดตามผลการดำเนินงานโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก

2. ระดับการมีส่วนร่วม

หมายถึง ระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก โดยแบ่งออกเป็นระดับสูง ระดับปานกลาง และระดับต่ำ

3. การอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก

หมายถึง การวางแผน การใช้ การรักษา การบำรุง และปรับปรุงสิ่งต่างๆ เกี่ยวกับทรัพยากรน้ำในห้วยมวกเหล็กอย่างสมเหตุสมผลและอย่างประหยัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และมีการจัดการกับคุณภาพน้ำที่ดี

4. ประชาชน

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ หมายถึง หัวหน้าครอบครัวหรือตัวแทนในครอบครัวที่สามารถให้คำตอบได้ ที่อยู่อาศัยในหมู่บ้านที่อยู่ริมห้วยมวกเหล็กและเข้าร่วมโครงการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลมวกเหล็กได้แก่ หมู่ 4 บ้านเหวลาด และหมู่ 11 บ้านปากคลอง ตำบลมวกเหล็ก อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี

5. ปัจจัยของการมีส่วนร่วม

หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่เอื้อหรือเป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก ได้แก่

5.1 อายุ หมายถึง อายุของกลุ่มตัวอย่างที่บรรลุนิติภาวะ

5.2 ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับชั้นของการศึกษาที่ได้รับสูงสุดของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน

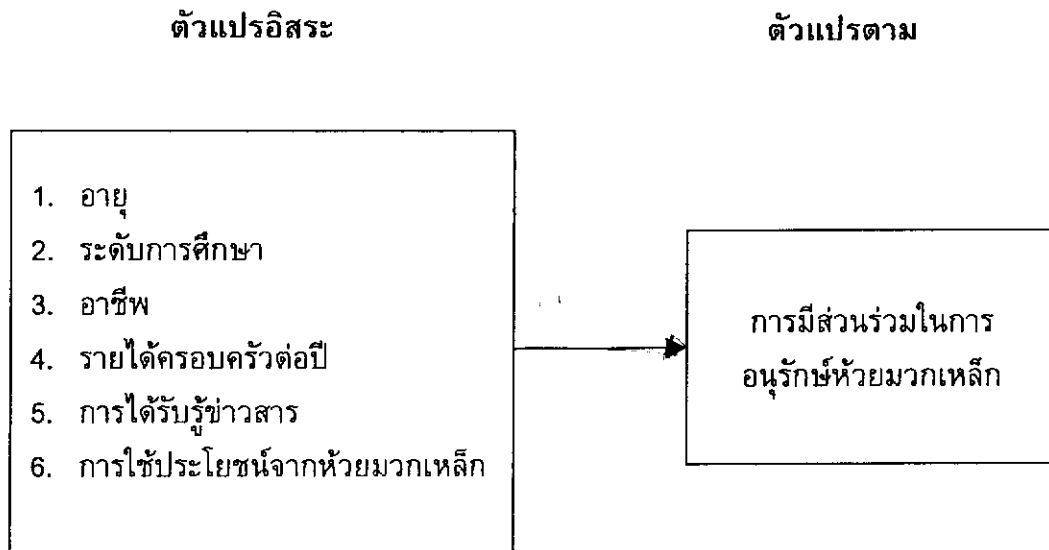
5.3 อาชีพ หมายถึง อาชีพที่เป็นรายได้หลักของครอบครัวซึ่งเป็นกิจกรรมที่ใช้เวลาในการทำมากที่สุดและเป็นอาชีพหลักในชุมชน ได้แก่ การเกษตร การเลี้ยงสัตว์ ค้าขาย รับจ้าง ธุรกิจส่วนตัว และอาชีพอื่นๆ

5.4 รายได้ครอบครัวต่อปี หมายถึง จำนวนเงินที่ครอบครัวได้มาจากการประกอบอาชีพและค่าตอบแทนอื่นๆ โดยไม่หักค่าใช้จ่ายในรอบปีที่ผ่านมา

5.5 การได้รับรู้ข่าวสาร หมายถึง ประเภทและความถี่ในการได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารและเรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะเรื่องการอนุรักษ์น้ำทั้งจากสื่อมวลชน กลุ่มบุคคล และหน่วยงานของรัฐ

5.6 การใช้ประโยชน์จากห้วยมวกเหล็ก หมายถึง ประเภทของกิจกรรมในการเข้าไปใช้ประโยชน์จากห้วยมวกเหล็ก ในรอบ 1 ปี

กรอบแนวความคิด

สมมติฐานในการศึกษาวิจัย

1. ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กในระดับสูง
2. อายุที่แตกต่างกันทำให้การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กแตกต่างกัน
3. ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันทำให้การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กแตกต่างกัน
4. อาชีพที่แตกต่างกันทำให้การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กแตกต่างกัน
5. รายได้ครอบครัวต่อปีที่แตกต่างกันทำให้การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กแตกต่างกัน
6. การได้รับรู้ข่าวสารที่แตกต่างกันทำให้การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กแตกต่างกัน
7. การใช้ประโยชน์จากห้วยมวกเหล็กที่แตกต่างกันทำให้การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กแตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
 - 1.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม
 - 1.2 แนวความคิดเรื่องการมีส่วนร่วม
 - 1.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
 - 1.4 รูปแบบของการมีส่วนร่วม
 - 1.5 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม
2. แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์น้ำ
 - 2.1 ความหมายของการอนุรักษ์และการอนุรักษ์น้ำ
 - 2.2 วัตถุประสงค์และวิธีการอนุรักษ์น้ำ
3. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม
4. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

1. แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

1.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

คิส (Keith.1972: 136) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง การเกี่ยวข้องทางจิตและอารมณ์ (Mental and Emotional Involvement) ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม (Group Situation) ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องนี้เป็นเหตุเร้าใจให้กระทำให้บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้นกับทั้งให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย

รีดเดอร์ (Reeder.1974: 39) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมในการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งรวมทั้งการมีส่วนร่วมของปัจเจกบุคคลและการมีส่วนร่วมของกลุ่ม

ไวท์ (White.1982: 18) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วม ประกอบไปด้วย 3 มิติด้วยกัน คือ มิติที่หนึ่งการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าจะไร ควรทำและทำอย่างไร มิติที่สองมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนาการ ลงมือปฏิบัติการตามที่ได้ตัดสินใจและมิติที่สามมีส่วนร่วมในการ แบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินงาน

ยัวคัมน์ วุฒิเมธี (2526: 30) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณา การตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติ และร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ อันมีผลกระทบถึงตัวประชาชนเอง

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527: 183-186) กล่าวสอดคล้องกับเดวิสว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเกี่ยวข้องทางจิตและอารมณ์ (Mental and Emotional Involvement) ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม (Group Situation) ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำ (Contribution) บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้นทั้งยังทำให้เกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มนั้นด้วย นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงเงื่อนไขของการมีส่วนร่วมว่ามีอย่างน้อย 3 ประการ คือ

1. ประชาชนต้องมีอิสรภาพที่จะมีส่วนร่วม
2. ประชาชนต้องสามารถที่จะมีส่วนร่วม
3. ประชาชนต้องเต็มใจที่จะมีส่วนร่วม

ประพนธ์ ปิยรัตน์ (2534: 1) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า คือสิทธิของประชาชนที่จะเข้ามาแสดงความคิดเห็นในการพัฒนา และร่วมรับผิดชอบในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นที่ตนอยู่อาศัย

จากความหมายของการมีส่วนร่วม จะเห็นได้ว่ามีทั้งข้อที่เหมือนและข้อที่ต่างกันซึ่งขึ้นอยู่กับภูมิหลัง การศึกษา ความคิดเห็น ประสบการณ์ และวิชาชีพที่ผู้ให้ความหมายแต่ละคนปฏิบัติอยู่ ซึ่งพอสรุปได้ว่าความหมายของการมีส่วนร่วมได้ว่า สิทธิของประชาชนในการมีส่วนร่วมในการคิด การตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติ และรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับตนเองและชุมชนของตนเอง

1.2 แนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วม

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527: 183-186) ได้กล่าวถึงเงื่อนไขในการมีส่วนร่วมของชุมชนว่ามีอย่างน้อย 3 ประการ คือ

1. ประชาชนต้องมีอิสรภาพที่จะมีส่วนร่วม
2. ประชาชนต้องสามารถที่จะมีส่วนร่วม
3. ประชาชนต้องเต็มใจที่จะมีส่วนร่วม

ถวิล ชารโกชน (2532: 103) ได้กล่าวว่สาเหตุการเข้าร่วมกลุ่มเพื่อร่วมมือกันโดยเฉพาะกลุ่มขนาดเล็กและขนาดกลางมีอยู่ 4 ประการ คือ

1. มีความพึงพอใจในกิจกรรมนั้น
2. มีความรู้สึกที่มั่นคงและปลอดภัย
3. เพื่อเป็นการส่งเสริมสถานภาพของตนเอง
4. เพื่อวัตถุประสงค์ทางธุรกิจ

ประพนธ์ ปิยรัตน์ (2534: 9) ได้ให้แนวคิดในเรื่องนี้ว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมนั้นพอจะแบ่งได้เป็น 2 แบบด้วยกัน เพราะมีแนวคิดพื้นฐานที่แตกต่างกัน ดังนี้คือ

1. การมีส่วนร่วม เป็นมรรค (Means) ของการพัฒนา
2. การมีส่วนร่วม เป็นผล (End) หรือเป้าประสงค์ (Goal) ของการพัฒนา

แนวคิดทั้งสองแบบนี้มีความแตกต่างกันพอสรุปได้ดังนี้

แนวคิด มรรค	แนวคิด ผล
1. มีการตั้งวัตถุประสงค์ของการพัฒนาไว้ก่อนแล้วจึงทำให้เกิดการมีส่วนร่วมเพื่อนำเอาทรัพยากรด้านต่างๆ จากชุมชนมาเป็นปัจจัยการบรรลุเป้าหมายวัตถุประสงค์ของกิจกรรม	1. การมีส่วนร่วมเป็นเป้าหมายของการพัฒนาและสร้างเสริมความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชุมชน เพื่อให้ชุมชนนั้นมีพลังในการพัฒนาและการทำกิจกรรมตามที่ชุมชนต้องการ
2. การมีส่วนร่วมจะน้อยลงเมื่อกิจกรรมการพัฒนาอันหนึ่งอันใดบรรลุวัตถุประสงค์แล้ว	2. การมีส่วนร่วมจะยังคงมีต่อไปแม้ว่ากิจกรรมการพัฒนาอันหนึ่งอันใดบรรลุประสงค์แล้วก็ตาม
3. การมีส่วนร่วมมีความสำคัญน้อยกว่าวัตถุประสงค์ของกิจกรรมพัฒนา	3. การมีส่วนร่วมมีความสำคัญมากกว่าวัตถุประสงค์ของกิจกรรมการพัฒนา
4. การมีส่วนร่วมเป็นเสมือนเทคนิคการบริหารจัดการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการให้บริการด้านต่างๆ แก่ชุมชนเป็นการร่วมมือกันทางอ้อม	4. การมีส่วนร่วมเป็นการเสริมอิทธิพลที่เริ่มจากชุมชนสู่เบื้องบน ที่มุ่งหวังให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสถาบันที่มีอยู่ โดยไม่ถือว่าเป็นเทคนิคการบริหารจัดการ แต่ถือเป็นการมีส่วนร่วมโดยตรงในการพัฒนา

จากแนวคิดการมีส่วนร่วมข้างต้น พอสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมเป็นการระดมปัจจัยต่างๆ ในชุมชนเพื่อนำเข้ามาช่วยในการพัฒนาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ชุมชนร่วมกันคิด โดยการเข้ามามีส่วนร่วมมีสาเหตุมาจากความพึงพอใจในกิจกรรม ความรู้สึกที่มั่นคงและปลอดภัย และเป็นการส่งเสริมสถานภาพของตนเองในชุมชนหรือรวมไปถึงวัตถุประสงค์ทางธุรกิจ โดยที่มีเงื่อนไขในการมีส่วนร่วม คือ ประชาชนต้องมีอิสรภาพ มีความเต็มใจ และต้องสามารถที่จะเข้ามามีส่วนร่วมด้วย

1.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

1.3.1 ทฤษฎีการกระทำทางสังคม (THE THEORY OF SOCIAL ACTION)

เฮย์ (Hay.1951: 127) ได้กล่าวว่า ในการมีส่วนร่วมทางสังคมของบุคคลนั้น มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องคือ สถานภาพทางสังคม สถานภาพทางเศรษฐกิจ อาชีพ และที่อยู่อาศัย โดยบุคคลที่มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจต่ำจะเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนน้อยกว่าบุคคลที่มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจสูง และในทำนองเดียวกันเกษตรกรผู้ทำไร่ไถนาเต็มเวลาจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนมากกว่าเกษตรกรผู้ทำไร่ไถนาไม่เต็มเวลา

พาร์สัน (อุดม แยมชื่นพงศ์.2537: 19 ; อ้างอิงจาก Parson.1951: 279) ได้สร้างทฤษฎีการกระทำทางสังคม (The Theory of Social Action) โดยพาร์สันได้อธิบายถึงการกระทำของมนุษย์ (Action of Human) ในลักษณะที่สามารถนำไปปรับใช้ทางสังคมทั่วไป (General Theory of Action) กล่าวคือ การกระทำใดๆ ของมนุษย์จะขึ้นอยู่กับ

1. บุคลิกภาพของแต่ละบุคคล (Personality)
2. ระบบสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่ (Social System)
3. วัฒนธรรม (Culture) ในสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่และวัฒนธรรมนี้จะ

เป็นตัวกำหนดเกี่ยวกับความคิดความเชื่อถือ (Idea of Believers) ความสนใจ (Primary of Interest) และระบบค่านิยมของบุคคล (System of Value Orientation)

รีดเดอร์ (Reeder.1974: 39-53) ได้กล่าวว่า การกระทำทางสังคม (Social Action) ประกอบด้วยกลุ่มปัจจัยหลายประการมิได้จำกัดอยู่เพียงปัจจัยหนึ่ง และได้อธิบายถึงเหตุผลในการกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดของบุคคลว่าขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการที่เรียกว่า ความเชื่อหรือความไม่เชื่อ (Believes or Disbelieves) มิได้จำกัดอยู่เพียงปัจจัยใดปัจจัยหนึ่ง โดยการกระทำของมนุษย์ในเรื่องใดก็ตามขึ้นอยู่กับปัจจัยดังกล่าวต่อไปนี้

1. เป้าหมาย (Goal)
2. ความเชื่อที่สืบทอดกันมา (Believes Orientation)
3. ค่านิยมมาตรฐาน (Standard Values)
4. นิสัยและขนบธรรมเนียมประเพณี (Habit and Custom)
5. ความคาดหวัง (Expectation)
6. ความผูกพัน (Commitments)
7. แรงเสริม (Reinforcement)
8. โอกาส (Opportunity)
9. ความสามารถ (Ability)
10. การสนับสนุน (Support)

และรีดเดอร์ได้อธิบายถึงปัจจัยหรือสาเหตุที่มีผลต่อการกระทำทางสังคมไว้ว่า

1. ในสถานการณ์ของการกระทำทางสังคม จะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคม ซึ่งแต่ละคนก็มีเหตุผลแต่ละอย่างในการตัดสินใจในการกระทำ

2. บุคคลหรือองค์การจะตัดสินใจหรือแสดงการกระทำบนพื้นฐานของกลุ่มเหตุผลซึ่งตัดสินใจเองได้ว่ามันสอดคล้องหรือตรงกับปัญหาและสถานการณ์นั้นๆ

3. เหตุผลบางประการอาจสนับสนุนการตัดสินใจ และเหตุผลบางประการอาจต่อต้านการตัดสินใจ

4. เหตุผลนั้นผู้ตัดสินใจให้น้ำหนักที่แตกต่างกัน การเลือกเหตุผลหรือปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ

5. เหตุผลในการตัดสินใจนั้นไม่ใช่มาจากเหตุผลใดเหตุผลหนึ่ง
 6. การตัดสินใจกลุ่มของเหตุผลที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์นั้นๆ จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทุกโอกาส
 7. กลุ่มของปัจจัยหรือเหตุผลที่มีอิทธิพลต่อการกระทำทางสังคมนั้น ย่อมจะมีการเปลี่ยนแปลง
 8. สำหรับกรณีเฉพาะอย่างภายใต้การกระทำทางสังคม จะมีบ่อยครั้งที่มีทางเลือกสองหรือสามทางเพื่อที่ตอบสนองต่อสถานการณ์นั้น
 9. ผู้กระทำหรือผู้ตัดสินใจอาจเลือกทางใดทางหนึ่ง
 10. เหตุผลที่จะตัดสินใจสามารถที่จะมองเห็นได้จากทางเลือกที่ถูกต้องแล้ว
- จากทฤษฎีที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า การที่ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมทางสังคมนั้นมีปัจจัยที่เข้ามาเกี่ยวข้องการเข้ามามีส่วนร่วม และมีปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมอยู่หลายปัจจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจัยในเรื่องของความเป็นอยู่ สถานภาพทางเศรษฐกิจและสถานภาพทางสังคม หมายความว่า ถ้าประชาชนมีสภาพความเป็นอยู่และสถานภาพทางเศรษฐกิจที่ดีก็จะมีเวลาเข้ามามีส่วนร่วมได้มาก

1.3.2 ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ (STRUCTURE OF FUNCTIONAL THEORY)

สมคักดี ศรีสันติสุข (2534: 63) กล่าวว่าทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่มีสมมติฐานที่สำคัญ คือ สังคมต้องมีความมั่นคงไม่คอยสนใจในเรื่องการเปลี่ยนแปลง เพราะเชื่อว่าถ้าส่วนประกอบส่วนใดส่วนหนึ่งของสังคมเปลี่ยนแปลงไป ส่วนประกอบอื่นๆ ก็จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปด้วยเพื่อที่จะให้สังคมส่วนรวมมีความมั่นคง

ลักษณะธรรมชาติของทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ได้มีข้อสมมติที่สำคัญดังนี้

1. ทุกสังคมประกอบขึ้นด้วยบูรณาการรวมหน่วย (Integration) ของหน่วยต่างๆ หรือส่วนประกอบหรือองค์ประกอบต่างๆ ทางสังคม
2. ทุกองค์ประกอบทางสังคมแต่ละส่วนจะทำหน้าที่หรือทำประโยชน์ซึ่งกันและกันเพื่อความสมบูรณ์และความอยู่รอดทางสังคม
3. ทุกสังคมมีแนวโน้มที่จะรักษาความสมดุลภาพ
4. ทุกสังคมจะมีความมั่นคงเนื่องจากสมาชิกภายในสังคมมีความสอดคล้องและความเข้าใจในเรื่องของสถานภาพ บทบาท ค่านิยมซึ่งกันและกัน

จากทฤษฎีดังกล่าวสรุปได้ว่า ระบบของสังคมประกอบขึ้นด้วยการรวมหน่วยต่างๆ หรือส่วนประกอบต่างๆ ทางสังคมเข้าด้วยกัน โดยแต่ละส่วนจะมีหน้าที่หรือทำประโยชน์ซึ่งกันและกันเพื่อความอยู่รอดของสังคม

1.3.3 ทฤษฎีจิตวิทยาสังคม (THEORY OF SOCIAL PSYCHOLOGY)

มาสโลว์ (Maslow, 1970: 90) ได้ค้นคว้าเกี่ยวกับแรงจูงใจ (Motivation) ของการกระทำของมนุษย์ไว้หลายประการ และได้อธิบายถึงพฤติกรรมของมนุษย์ที่เกี่ยวกับความต้องการ

พื้นฐานที่เกิดขึ้นจากความพึงพอใจ ความต้องการเหล่านั้นถูกจำกัดลำดับขั้นของความต้องการจากน้อยไปหามาก เมื่อความต้องการใดเกิดขึ้นแล้วไม่ได้รับการบำบัดเพียงพอ ความต้องการเหล่านั้นก็ยังคงอยู่ และจะเป็นแรงขับที่มีพลังผลักดันให้บุคคลมีพฤติกรรมโน้มไปในทางที่จะบำบัดความต้องการเหล่านั้นอยู่เสมอ

มาสโลว์ยังได้อธิบายว่า ความต้องการพื้นฐานที่ทำให้คนเราแสดงพฤติกรรมต่างๆ มีอยู่ 5 ประการด้วยกันและแยกออกเป็นระดับต่างๆ ได้ดังนี้

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological Need) ถือเป็นความต้องการขั้นแรกสุด
2. ความต้องการความปลอดภัย (Safety Need)
3. ความต้องการความรัก (Love or Belong Need)
4. ความต้องการการยกย่องนับถือจากคนอื่นหรือมีเกียรติในสังคม (Esteem Need)
5. ความต้องการประสบความสำเร็จ (Self-Actualization Need)
6. ความสามารถของตนเองให้ประจักษ์แก่ผู้อื่น

จากทฤษฎีดังกล่าวสรุปได้ว่า ความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ที่เกิดจากความพึงพอใจของมนุษย์เป็นแรงผลักดันให้มนุษย์เกิดการมีส่วนร่วม

1.3.4 ทฤษฎีการสร้างผู้นำ (LEADERSHIP THEORY)

อำนาจ อันทันชัย (2527: 130) ได้กล่าว การสร้างผู้นำจะช่วยจูงใจให้ประชาชนทำงานด้วยความเต็มใจเพื่อบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ร่วมกัน ทั้งนี้เพราะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญของการรวมกลุ่มคนจูงใจคนไปยังจุดประสงค์ โดยทั่วไปแล้วผู้นำอาจจะมีทั้งผู้นำที่ดี เรียกว่า ผู้นำปฏิฐาน (Positive Leader) ผู้นำพลวัต คือ เคลื่อนไหวหน้าทำงานอยู่เสมอ (Dynamic Leader) ผู้นำในทางที่ไม่ดี คือ ไม่มีผลงานที่สร้างสรรค์ ที่เรียกว่า ผู้นำนิเสธ (Negative Leader)

ผลของการใช้ทฤษฎีการสร้างผู้นำ จึงทำให้เกิดการระดมความช่วยเหลือร่วมมือปฏิบัติงานอย่างมีขวัญ งานมีคุณภาพ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และร่วมรับผิดชอบ ดังนั้นการสร้างผู้นำที่ดีย่อมจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ได้ดีนั่นเอง

1.3.5 ทฤษฎีการติดต่อสื่อสาร (COMMUNICATION THEORY)

โรเจอร์ (Roger.1973: 45) ได้ระบุความสัมพันธ์ระหว่างการรับของใหม่กับกระบวนการติดต่อสื่อสารไว้ว่า การที่บุคคลจะมีการรับของใหม่นั้นขึ้นอยู่กับกระบวนการติดต่อสื่อสารซึ่งได้แก่ ช่องทางการสื่อสารและปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะส่วนตัว ดังนี้

1. ปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะส่วนตัว ซึ่งได้แก่ อายุของบุคคล สถานภาพทางสังคมฐานะทางเศรษฐกิจซึ่งรวมถึงรายได้ ขนาดที่ดิน การถือครองที่ดิน และความสามารถเฉพาะอย่าง รวมถึงระดับการศึกษา

2. ช่องทางการสื่อสารความรู้หรือกระบวนการติดต่อสื่อสาร ซึ่งประกอบด้วยผู้สั่งการ หรือแหล่งกำเนิดสาร สาร ช่องทางการสื่อสาร และผู้สื่อสาร

ส่วนช่องทางการสื่อสารซึ่งเป็นวิธีการที่ผู้ส่งสารไปยังผู้รับสารซึ่งแยกได้ 2 ลักษณะ คือ

1. ช่องทางสื่อสารมวลชน (Mass Media Channel) เป็นวิถีทางในการถ่ายทอดข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับสื่อสารมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร หรือสิ่งตีพิมพ์อื่นๆ เช่น ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น

2. ช่องทางสื่อสารระหว่างบุคคล (Interperson Channel) เป็นการติดต่อระหว่างบุคคล เพื่อถ่ายทอดข่าวสารระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสาร

โรเจอร์ ยังได้กล่าวอีกสื่อมวลชนมีความสำคัญในการเพิ่มความรู้การแพร่กระจายข่าวสาร รวมทั้งสามารถในการปรับเปลี่ยนทัศนคติของบุคคลได้ และสื่อบุคคลมีอิทธิพลการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของบุคคลได้มากกว่า

จากทฤษฎีดังกล่าวสรุปได้ว่า กระบวนการติดต่อสื่อสารเป็นกระบวนการที่มีอิทธิพลต่อการเพิ่มความรู้ สามารถปรับเปลี่ยนทัศนคติของบุคคลได้ ส่งผลให้มีความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้น และยังสร้างความตระหนักให้แก่บุคคลมากขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนมากขึ้น

1.4 รูปแบบของการมีส่วนร่วม

แคร์รี่ (Cary.1976: 144) ได้แบ่งรูปแบบของการมีส่วนร่วมไว้เป็น 5 รูปแบบ ดังนี้

1. เป็นสมาชิก (Membership)
2. เป็นสมาชิกผู้เข้าประชุม (Attendance at Meeting)
3. เป็นสมาชิกผู้บริจาคเงิน (Financial Contribution)
4. เป็นกรรมการ (Membership on Committees)
5. เป็นประธาน (Position of Leadership)

โคเฮน และ อับฮอฟ (Cohen and Uphoff.1977: 7-10) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนามี 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามโครงการ
3. การมีส่วนร่วมในประโยชน์
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ไพร์ตัน เตชะรินทร์ (2527: 6-7) กล่าวถึงขั้นตอนของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้ คือ

1. ร่วมทำการศึกษา ค้นคว้าปัญหา และสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมตลอดจนความต้องการของชุมชน

2. ร่วมคิดหาและสร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนา เพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน หรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือสนองความต้องการของชุมชน

3. ร่วมวางนโยบาย หรือแผนงาน หรือโครงการ หรือกิจกรรมเพื่อจัดและแก้ปัญหาและสนองความต้องการของชุมชน

4. ร่วมตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด ให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม

5. ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนา ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

6. ร่วมทำการลงทุนในการทำกิจกรรมโครงการของชุมชน ตามขีดความสามารถของตนเองและของหน่วยงาน

7. ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการและกิจกรรม ให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

8. ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ได้ทำไว้ทั้งโดยเอกชนและรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

ประพนธ์ ปิยรัตน์ (2534: 30) ได้สรุปไว้ว่าการมีส่วนร่วมจะมีรูปแบบลักษณะอย่างไรขึ้นอยู่กับมุมมองหรือการพิจารณาบทบาทของการมีส่วนร่วมว่าอยู่ในฐานะอะไรโดยแบ่งลักษณะการมีส่วนร่วมออกเป็น

1. การมีส่วนร่วมในกระบวนการ
2. การมีส่วนร่วมในโครงการ
3. การมีส่วนร่วมในเทคนิควิธีการ
4. การมีส่วนร่วมในกรรมวิธีต่างๆ

จากแนวคิดในเรื่องรูปแบบการมีส่วนร่วมที่กล่าวข้างต้น พบว่าการมีส่วนร่วมจะมีลักษณะคล้ายๆ กัน พอสรุปได้ว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมมีลักษณะดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรมต่างๆ
3. การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมตามโครงการ
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการดำเนินกิจกรรม
5. การมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษา

1.5 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

รีดเดอร์ (Reeder, 1974: 39-53) ได้สรุปปัจจัยต่างๆ ที่เข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 11 ประการ

1. การปฏิบัติตนให้สอดคล้องตามความเชื่อพื้นฐาน กล่าวคือ บุคคลและกลุ่มบุคคลดูเหมือนกันจะเลือกแบบวิธีปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องและคล้ายคลึงกับความเชื่อพื้นฐานของตนเอง

2. มาตรฐานคุณค่า บุคคลและกลุ่มบุคคลดูเหมือนกันจะปฏิบัติในลักษณะที่สอดคล้องกับมาตรฐานคุณค่าของตนเอง

3. เป้าหมาย บุคคลและกลุ่มบุคคลเหมือนจะส่งเสริมปกป้องและรักษาเป้าหมายของตนเอง

4. ประสบการณ์ที่ผิดปกติธรรมดา พฤติกรรมของบุคคลและกลุ่มบุคคล บางครั้งมีรากฐานจากประสบการณ์ที่ผิดปกติธรรมดา

5. ความคาดหวัง บุคคลและกลุ่มบุคคลจะประพฤติตามแบบที่ตนคาดหวังว่าจะต้องประพฤติในสถานการณ์เช่นนั้น ทั้งยังชอบปฏิบัติผู้อื่นในลักษณะที่ตนคาดหวังจากผู้อื่นด้วย

6. การมองตัวเอง บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำสิ่งต่างๆ ซึ่งคิดว่าตัวเองควรกระทำเช่นนั้น

7. การบีบบังคับ บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำสิ่งต่างๆ ด้วยความรู้สึกว่าตนถูกบีบบังคับให้ทำ

8. นิสัยและประเพณี บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำสิ่งต่างๆ ซึ่งมีนิสัยชอบกระทำเมื่ออยู่ในสถานการณ์นั้นๆ

9. โอกาส บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบการปฏิบัติของสังคม โดยเฉพาะในทางที่เกี่ยวข้องกับจำนวนและชนิดของโอกาส ซึ่งโครงสร้างของสังคมจะเอื้ออำนวยให้เข้ามามีส่วนร่วมในการกระทำนั้นเท่าที่พวกเขาได้รับรู้มา

10. ความสามารถ บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมบางอย่างที่ตนเห็นว่าสามารถทำในสิ่งที่ต้องการให้เขาทำในสถานการณ์เช่นนั้น

11. การสนับสนุนบุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะเริ่มปฏิบัติเมื่อเขารู้สึกว่าเขาได้รับการสนับสนุนที่ดีเพื่อให้กระทำการเช่นนั้น

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527: 183) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. ความศรัทธา ที่มีต่อความเชื่อถือบุคคลและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เช่น การลงแขก การบำเพ็ญประโยชน์ การสร้างโบสถ์วิหาร

2. ความเกรงใจที่มีต่อบุคคลที่เคารพนับถือ หรือมีเกียรติยศตำแหน่งทำให้ประชาชนเกิดความเกรงใจที่จะกระทำ เช่น ผู้ใหญ่ออกปากของแรงผู้น้อยก็ช่วยแรง

3. อำนาจบังคับที่เกิดจากคนที่มอำนาจเหนือกว่า ทำให้ประชาชนถูกบีบบังคับให้มีส่วนร่วมในการกระทำต่างๆ เช่น บีบบังคับให้ทำงานเยี่ยงทาส

ประเวศ วะสี (2532: 22) กล่าวถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนว่าเป็นความคิดริเริ่มของท้องถิ่นในการทำให้เกิดการจัดองค์กร และเกิดการปรากฏขึ้นของผู้นำตามธรรมชาติ ผู้นำของชุมชน ผู้นำที่ทางราชการแต่งตั้งอาจจะไม่ใช่ผู้นำจริงๆ ที่ชาวบ้านยอมรับนับถือ ผู้นำโดยธรรมชาติอาจจะ เป็นชาวบ้าน เป็นพระ เป็นผู้ใหญ่ เป็นกำนัน เป็นครูเป็นใครก็แล้วแต่สถานะการซึ่งไม่เหมือนกันในแต่ละแห่งอันนี้ คือ การปรากฏขึ้นตามธรรมชาติซึ่งเป็นที่มาของการมีส่วนร่วมของชุมชนเกิดการเรียนรู้ทำให้สามารถวิเคราะห์ปัญหา

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนดังกล่าวพอสรุปได้ คือ ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนประกอบด้วย การปฏิบัติตนให้คล้อยตามความเชื่อหรือความศรัทธาพื้นฐาน โอกาสในการเข้ามามีส่วนร่วม ประเพณีของชุมชน การบีบบังคับจากบุคคล ความสามารถของบุคคล และการสนับสนุนให้มีส่วนร่วม

2. แนวคิดเกี่ยวกับการการอนุรักษ์น้ำ

2.1 ความหมายของการอนุรักษ์และการอนุรักษ์น้ำ

เช็ดไมเดอร์ (Schmieder. 1959: 15) กล่าวว่า “การอนุรักษ์” หมายถึง การรู้จักใช้ทรัพยากรให้เป็นประโยชน์ต่อประชาชนให้มากที่สุดและใช้ได้เป็นเวลายาวนานที่สุดและไม่สูญเสียทรัพยากรโดยเปล่าประโยชน์

แดสมแมน (Dasmann. 1975: 778) กล่าวว่า “การอนุรักษ์” หมายถึง การป้องกันและจัดการอย่างฉลาดและเหมาะสมกับสิ่งแวดล้อม ให้สามารถสนองความต้องการของสิ่งมีชีวิตทั้งหมด ถ้าปราศจากการอนุรักษ์เสียแล้วทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับชีวิตเช่น อากาศ สัตว์ต่างๆ พลังงาน แร่ธาตุ พืช ดิน และน้ำ จะเกิดการเสียหายจนเหลือแต่ซากหรือหมดสิ้นไป

อัคนีย์ ศรีสุข (2521: 7) กล่าวว่า “การอนุรักษ์” เป็นการดำรงอยู่ของมนุษย์ตลอดไป ซึ่งขึ้นอยู่กับอาหารและวัตถุดิบจากธรรมชาติ แต่เป้าหมายหรือความหมายอื่นของการอนุรักษ์หมายถึง ความสัมพันธ์อันใกล้ชิดระหว่างคุณภาพของสิ่งแวดล้อมกับคุณภาพของชีวิต การเตรียมป้องกันสภาพแวดล้อมจากภาวะที่เป็นพิษของอากาศ น้ำ ขยะ และส่งเสริมด้วยการจัดวางผังเมือง สถานที่ทำงาน โรงงานอุตสาหกรรม ถนน ฯลฯ อย่างมีเหตุผลและหลักวิชา

สุรพล สุตารา (2523: 11) กล่าวว่า “การอนุรักษ์” หมายถึง การใช้และบำรุงทรัพยากรนั้นๆ อย่างมีหลักการและมีประสิทธิภาพ รู้จักใช้เมื่อควรใช้ เก็บไว้เมื่อควรเก็บ ฟื้นฟูบูรณะเพื่อให้คงทนถาวร

นาท ดัชนีวิรุพห์ และพูลทรัพย์ สมุทรสาคร (2528: 95) กล่าวว่า “การอนุรักษ์” หมายถึง การใช้ประโยชน์ตามความต้องการที่พอเหมาะพอดี และประหยัดไว้เพื่ออนาคต

เกษม จันท์แก้ว (2530: 99-100) กล่าวว่า “การอนุรักษ์” หมายถึง การเก็บรักษา สงวน ซ่อมแซม ปรับปรุง และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อจะได้เอื้ออำนวยให้คุณภาพสูงในการสนองความเป็นอยู่ของมนุษย์ตลอดไปหรืออีกความหมายก็ คือ เป็นการใช้ตามความต้องการและประหยัดไว้เพื่อใช้ในอนาคค (Using of Immediate Needs and Saving for Futer Use)

วิชัย เทียนน้อย (2533: 2) กล่าวว่า “การอนุรักษ์” หมายถึง การนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และยืดอายุการใช้งานให้ยาวนานที่สุด

นิวัต เรืองพานิช (2537: 38) กล่าวว่า “การอนุรักษ์” หมายถึง การรู้จักใช้ทรัพยากรอย่างชาญฉลาดให้เป็นประโยชน์ต่อมหาชนมากที่สุดและใช้ได้เป็นเวลานานที่สุดทั้งนี้ต้องสูญเสีย

ทรัพยากรโดยเปล่าประโยชน์น้อยที่สุด และจะต้องกระจายการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรโดยทั่วถึงกัน

การอนุรักษ์น้ำ (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. 2546: ออนไลน์) หมายถึง การป้องกันปัญหาที่พึงจะเกิดขึ้นกับน้ำ และการนำน้ำมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการดำรงชีพของมนุษย์

การอนุรักษ์น้ำ (มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์. 2546: ออนไลน์) หมายถึง การใช้น้ำให้ถูกวิธีตามหลักวิชาการเพื่อให้น้ำมีความสะอาดทั้งส่วนประกอบทางกายภาพชีวภาพและเคมี

จากความหมายของการอนุรักษ์และการอนุรักษ์น้ำ ดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่าการอนุรักษ์หมายถึง การใช้ การรักษา การบำรุง และปรับปรุงสิ่งต่างๆ อย่างสมเหตุสมผลและอย่างประหยัดเพื่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุดและมีการจัดการกับสิ่งแวดล้อมที่ดี ดังนั้นการอนุรักษ์น้ำเป็นการใช้ทรัพยากรน้ำด้วยความฉลาดและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อมนุษย์มากที่สุด รวมทั้งพยายามใช้ทรัพยากรน้ำให้มีความยั่งยืนที่สุดและมีการสูญเสียทรัพยากรน้ำน้อยที่สุด

2.2 วัตถุประสงค์และวิธีการอนุรักษ์น้ำ

นิวัตติ เรื่องพานิช (2537: 147-149) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการอนุรักษ์น้ำและวิธีการอนุรักษ์น้ำ ดังนี้

ในการอนุรักษ์น้ำมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อให้ น้ำที่มีปริมาณพอเหมาะเพียงพอกับความต้องการ โดยไม่มากและไม่น้อยจนเกินไป
2. เพื่อให้ได้น้ำที่มีคุณภาพดี สะอาด ไม่ขุ่น หรือไม่มีสารที่เป็นสารที่เป็นพิษเจือปนอยู่ ถ้าได้น้ำที่มีคุณภาพดีย่อมจะอำนวยความสะดวกแก่ผู้บริโภคทำให้ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ
3. เพื่อให้มีน้ำใช้ในเวลาที่พอเหมาะ คือ ต้องมีน้ำไหลตลอดเวลาที่เราต้องการใช้ มุ่งให้น้ำไหลอยู่ในลำธารอย่างสม่ำเสมอตลอดปี ด้วยการรักษาต้นน้ำลำธารให้อยู่ในสภาพที่ดี ทำให้การสร้างเขื่อนและอ่างเก็บน้ำตามความจำเป็นไว้กักเก็บน้ำในฤดูที่มีน้ำหลาก และระบายไปใช้ในฤดูแล้ง
4. เพื่อเพิ่มระดับน้ำใต้ดินและลดการสูญเสียจากน้ำที่ไหลบ่า โดยดำเนินการช่วยให้ น้ำซึมผ่านผิวดินและกักเก็บน้ำไว้ในดินให้มากที่สุดเท่าที่จะกระทำได้
5. เพื่อลดการสูญเสียจากการใช้ประโยชน์ด้านต่างๆ เช่น การใช้ การดื่ม การเกษตร การชลประทาน และการอุตสาหกรรม เป็นต้น

ส่วนในวิธีการอนุรักษ์น้ำ นิวัตติได้กล่าวไว้ดังนี้

1. การใช้น้ำอย่างประหยัด การใช้น้ำอย่างประหยัดนอกจากจะลดค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าน้ำลงได้แล้ว ยังทำให้ปริมาณน้ำเสียที่จะทิ้งลงแหล่งน้ำมีปริมาณน้อยและป้องกันการขาดแคลนน้ำได้ด้วย
2. การสงวนน้ำไว้ใช้ในบางฤดูหรือในสภาวะที่มีน้ำมากเหลือใช้ ควรมีการเก็บน้ำไว้ใช้ เช่น การทำบ่อเก็บน้ำ การสร้างโอ่งน้ำ ขุดลอกแหล่งน้ำ รวมทั้งการสร้างอ่างเก็บน้ำและระบบชลประทาน

3. การพัฒนาแหล่งน้ำ ในบางพื้นที่ที่ขาดแคลนน้ำจำเป็นที่จะต้องหาแหล่งน้ำเพิ่มเติม เพื่อให้สามารถมีน้ำไว้ใช้ทั้งในครัวเรือนและการเกษตรได้อย่างเพียงพอ

4. การป้องกันน้ำเสีย การไม่ทิ้งขยะและสิ่งปฏิกูลและสารพิษในแหล่งน้ำ น้ำเสียที่เกิดจาก โรงงานอุตสาหกรรม โรงพยาบาล ควรมีการบำบัดและจัดสารพิษก่อนที่จะปล่อยลงสู่แหล่งน้ำ

5. การนำน้ำเสียกลับมาใช้ใหม่ น้ำที่ไม่สามารถใช้ได้ในกิจกรรมหนึ่งอาจใช้ได้ไปอีก กิจกรรมหนึ่ง เช่น น้ำทิ้งจากการล้างภาชนะอาหารสามารถนำไปรดต้นไม้ได้

วิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำที่สำคัญๆมีดังต่อไปนี้ (สฤัญญา สีลาวิระชัย.2545: ออนไลน์)

1. การพัฒนาแหล่งน้ำ ได้แก่ การขุดลอกหนองคลองบึงและแม่น้ำที่ตื้นเขิน เพื่อให้สามารถกักเก็บน้ำได้มากขึ้น ตลอดจนการสร้างเขื่อนและอ่างกักเก็บน้ำ

2. การใช้น้ำอย่างประหยัด ไม่ปล่อยให้สูญหายไปโดยเปล่าประโยชน์ และสามารถนำน้ำที่ใช้แล้วกลับมาหมุนเวียนใช้ได้ใหม่อีก

3. การควบคุมรักษาต้นน้ำลำธาร ไม่มีการอนุญาตให้มีการตัดต้นไม้ทำลายป่าอย่างเด็ดขาด

4. ควบคุมมิให้เกิดมลพิษแก่แหล่งน้ำ มีการดูแลควบคุมมิให้มีการปล่อยสิ่งสกปรกลงไปในแหล่งน้ำ

วิธีการอนุรักษ์น้ำ (มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์. 2542: ออนไลน์)

1. รักษาปริมาณน้ำให้สม่ำเสมอโดยการปลูกป่าอนุรักษ์ เพราะรากต้นไม้และดินที่หนาจะช่วยดูดซับน้ำไว้ในเวลาที่มีน้ำมากเป็นการป้องกันอุทกภัยและจะค่อย ๆ ปล่อยน้ำลงสู่แหล่งน้ำในฤดูแล้ง

2. หาวิธีทำให้น้ำไหลช้าลงเพื่อป้องกันการชะล้างดินลงสู่แหล่งน้ำ เพื่อให้มีน้ำมีโอกาสซึมลงไปขังในแหล่งน้ำบาดาล

3. เก็บกักน้ำไว้โดยการสร้างเขื่อนกั้นน้ำ ซึ่งต้องคำนวณผลที่จะได้รับให้คุ้มกับผลเสียที่จะเกิดขึ้น เช่น ต้องเสียพื้นที่ป่าไม้ พื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่อยู่อาศัยและทรัพยากรอื่น ๆ เป็นต้น

4. ป้องกันและแก้ไขน้ำเป็นพิษ โดยบ้านเรือนชุมชนและโรงงานอุตสาหกรรมต้องไม่ระบายน้ำเสียและไม่ทิ้งขยะลงในแหล่งน้ำ และถ้าทิ้งจะต้องปรับสภาพน้ำให้ดีก่อนที่จะทิ้งลงแม่น้ำในแหล่งน้ำต่าง ๆ ต้องช่วยกันลดการใช้สารเคมีที่เป็นพิษในการทำเกษตรต่าง ๆ

วิธีการอนุรักษ์น้ำ (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. 2546: ออนไลน์)

1. การปลูกป่า โดยเฉพาะการปลูกป่าบริเวณพื้นที่ต้นน้ำหรือบริเวณพื้นที่ภูเขา เพื่อให้ต้นไม้เป็นตัวกักเก็บน้ำตามธรรมชาติทั้งบนดินและใต้ดิน แล้วปลดปล่อยออกมาอย่างต่อเนื่องตลอดปี รวมทั้งยังสามารถป้องกันปัญหาอื่น ๆ ได้ เช่น ปัญหาการพังทลายของดิน ปัญหาการขาดแคลนน้ำ และการเกิดน้ำท่วม

2. การพัฒนาแหล่งน้ำ เนื่องจากปัจจุบันแหล่งน้ำธรรมชาติต่าง ๆ เกิดสภาพตื้นเขินเป็นส่วนใหญ่ ทำให้ปริมาณน้ำที่จะกักขังไว้มีปริมาณลดลง การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อให้มีน้ำเพียงพอจึง

จำเป็นต้องทำการขุดลอกแหล่งน้ำให้กว้างและลึกใกล้เคียงกับสภาพเดิมหรือมากกว่า ตลอดจนการจัดการจัดหาแหล่งน้ำเพิ่มเติม อาจจะทำให้เกิดการขุดเจาะน้ำบาดาลมาใช้ ซึ่งต้องระวังปัญหาการเกิดแผ่นดินทรุด หรือการขุดเจาะแหล่งน้ำผิวดินเพิ่มเติม

3. การสงวนน้ำไว้ใช้ เป็นการวางแผนการใช้น้ำเพื่อให้มีปริมาณน้ำที่มีคุณภาพมาใช้ประโยชน์ตลอดทั้งปี โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้งด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การทำบ่อหรือสระเก็บน้ำ การหาภาชนะขนาดใหญ่เพื่อกักเก็บน้ำฝน (เช่น โองหรือเท็งก์น้ำ) รวมทั้งการสร้างอ่างเก็บน้ำ และระบบชลประทาน

4. การใช้น้ำอย่างประหยัด เป็นการนำน้ำมาใช้ประโยชน์หลายอย่างอย่างต่อเนื่องและเกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งด้านการอนุรักษ์น้ำและตัวผู้ใช้น้ำเอง กล่าวคือ สามารถลดค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าน้ำลงได้ ปริมาณน้ำเสียที่จะทิ้งลงแหล่งน้ำมีปริมาณน้อยลง และป้องกันปัญหาการขาดแคลนน้ำ

5. การป้องกันการเกิดมลพิษของน้ำ ปัญหาส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นในเมืองใหญ่ ๆ ซึ่งมีประชากรอาศัยอยู่อย่างหนาแน่นหรือย่านอุตสาหกรรม การป้องกันปัญหามลพิษของน้ำจะต้องอาศัยกฎหมายเป็นเครื่องมือ และเจ้าหน้าที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายหรือพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำอย่างเคร่งครัด น้ำเสียที่ระบายจากโรงงานอุตสาหกรรม โรงพยาบาล ต้องควบคุมอย่างจริงจังและบังคับให้มีการบำบัดน้ำเสียก่อนทิ้งหรือปล่อยลงสู่แหล่งน้ำ สำหรับประชาชนทั่วไปสามารถช่วยป้องกันการเกิดน้ำเน่าเสียได้ด้วยการไม่ทิ้งขยะหรือสิ่งปฏิกูล หรือสารพิษลงสู่แหล่งน้ำ

6. การนำน้ำที่ใช้แล้วกลับไปใช้ใหม่ น้ำที่ถูกนำไปใช้แล้วในบางครั้งยังมีสภาพที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ด้านอื่นได้ เช่น น้ำจากการล้างภาชนะอาหารสามารถนำไปใช้รดน้ำต้นไม้ หรือน้ำจากการซักผ้าสามารถนำไปถูบ้านสุดท้ายนำไปใช้รดน้ำต้นไม้ เป็นต้น สำหรับกิจการของโรงงานอุตสาหกรรมน้ำที่เกิดจากกระบวนการผลิตซึ่งมีอุณหภูมิสูง เมื่อปล่อยทิ้งไว้ให้เย็นสามารถนำไปใช้ใหม่ได้แม้แต่น้ำเสีย เมื่อผ่านระบบบำบัดสามารถนำไปใช้ในกิจกรรมบางอย่างของโรงงานได้ เช่น การทำความสะอาดโรงงาน อุปกรณ์เครื่องมือบางอย่าง

จากวัตถุประสงค์ในการอนุรักษ์น้ำและวิธีการอนุรักษ์น้ำสรุปได้ว่า วัตถุประสงค์ในการอนุรักษ์ก็เพื่อให้มีปริมาณน้ำใช้ที่เพียงพอกับความต้องการและเป็นน้ำที่มีคุณภาพดี รวมทั้งลดการสูญเสียน้ำจากการใช้ประโยชน์โดยมีวิธีอนุรักษ์น้ำ เช่น ใช้น้ำอย่างประหยัด การป้องกันไม่ให้เกิดน้ำเสีย รวมทั้งนำน้ำที่ไม่มีประโยชน์กลับมาใช้ประโยชน์อีกครั้ง

3. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม

สโรรัตน์ ศิริรัตน์ (2531: 75) ได้ศึกษาเรื่อง " ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของหัวหน้าครัวเรือนในกิจกรรมกองทุนพัฒนาหมู่บ้านบ้านจันทาร ตำบลจันทาร อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด " พบว่า ฐานะทางเศรษฐกิจ การได้รับข่าวสาร การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ และการเป็นผู้นำท้องถิ่น มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน

วัลย์ภรณ์ ดาวสุวรรณ (2533: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง " การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมบึงขุนทะเล " พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนยังอยู่ในระดับต่ำ และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์น้อย และพบว่า แหล่งที่อยู่อาศัย เพศ อาชีพ สถานภาพทางเศรษฐกิจ สถานภาพสมรส การรับรู้ข่าวสาร การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่แตกต่างกันจะก่อให้เกิดความแตกต่างกันในเรื่องการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ไพจิตร ไตรวงศ์ย่อย (2538: 103) ได้ศึกษาเรื่อง "การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน ศึกษากรณีบ้านป่าลัน ตำบลปงน้อย อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย" พบว่า ประชาชนในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนในระดับปานกลาง และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการป่าชุมชน คือ ความคิดเห็น ความรู้สึกเป็น เจ้าของ การได้รับข่าวสาร การใช้ประโยชน์จากป่าและจำนวนที่ดินที่ทำกิน"

สัญชัย สุทธิพันธ์วิหการ (2539: บทคัดย่อ) พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติทุกกิจกรรม พบว่า เพศ อายุ และอาชีพที่แตกต่างกัน จะก่อให้เกิดความแตกต่างกันในเรื่องระดับการมีส่วนร่วมปฏิบัติของประชาชนในทุกกิจกรรมต่อปัญหามลพิษทางน้ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ศุภราภรณ์ ธรรมชาติ (2541: 124-125) ได้ศึกษาเรื่อง "การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่ง ศึกษากรณีอำเภอละงู จังหวัดสตูล" พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งอยู่ในระดับปานกลาง และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่ง คือ เพศ อายุ ความคิดเห็น และการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่ง

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ส่งผลให้การมีส่วนร่วมเกิดความแตกต่างกัน โดยปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม ได้แก่ เพศ อาชีพ ความคิดเห็น การได้รับข่าวสาร การใช้ประโยชน์จากพื้นที่หรือจากทรัพยากร ฐานะทางเศรษฐกิจ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน สถานภาพสมรส สถานภาพในชุมชน

4. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

4.1 อายุ

วัลย์ภรณ์ ดาวสุวรรณ (2533: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง " การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมบึงขุนทะเล " พบว่า อายุที่แตกต่างกันการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน และจากการทดสอบทางสถิติพบว่าความแตกต่างกันในเรื่องอายุก่อให้เกิดความแตกต่างกันในเรื่องการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมบึงขุนทะเลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สถาพร อธิพิพงษ์ (2536: 166) ได้ศึกษาเรื่อง " การมีส่วนร่วมของกรรมการตำบลในการอนุรักษ์ป่าชายเลน จังหวัดกาญจนบุรี " พบว่า อายุที่แตกต่างกันของกรรมการตำบลจะก่อให้เกิดความแตกต่างกันในเรื่องการมีส่วนร่วมและความต้องการมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญ

สัญญา สุดิพันธ์วิหาร (2539: 141) ได้ศึกษาเรื่อง " การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อปัญหาและมลพิษทางน้ำจากชุมชน ศึกษากรณีเทศบาลเมืองภูเก็จ " พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติทุกกิจกรรม รวมทั้งมีความสัมพันธ์กับความต้องการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนต่อปัญหาและมลพิษทางน้ำจากชุมชน

จากการศึกษาข้างต้นพอสรุปได้ว่า อายุที่แตกต่างกันเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยอายุที่แตกต่างกันจะก่อให้เกิดความแตกต่างกันในการมีส่วนร่วมของประชาชน

4.2 ระดับการศึกษา

ถม ทรัพย์เจริญ (2527: 87) ได้ทำการศึกษาเรื่อง " การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนชนบทในประเทศไทย ศึกษากรณี อำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร " พบว่า ผู้ที่มีการศึกษาสูงมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาต่ำ

อนุชิต อีสริยเมตต์ (2536: 114) ได้ศึกษาเรื่อง " ปัจจัยที่มีผลต่อความตระหนักของคณะกรรมการสภาตำบลในการแก้ปัญหาแม่น้ำเจ้าพระยาเน่าเสีย : ศึกษากรณี อำเภอเมืองจังหวัดปทุมธานี " พบว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันก่อให้เกิดความแตกต่างกันในเรื่องความตระหนักในการแก้ไขปัญหาแม่น้ำเจ้าพระยาเน่าเสีย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากการศึกษาข้างต้นพอสรุปได้ว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนที่แตกต่างกัน โดยที่ประชาชนที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีส่วนร่วมมากกว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า

4.3 อาชีพ

สถาพร อธิพิพงษ์ (2536: 169) ได้ศึกษาเรื่อง " การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสภาตำบลในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ในจังหวัดจันทบุรี " พบว่า อาชีพที่แตกต่างกันก่อให้เกิดความแตกต่างกันในเรื่องการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จรรยา ขุนทอง (2539: 104) ได้ศึกษาเรื่อง " ความตระหนักของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการอนุรักษ์แม่น้ำลำคลองในจังหวัดนครปฐม " พบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีอาชีพต่างกัน ทำให้มีผลต่อการอนุรักษ์แม่น้ำลำคลองที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ศุภราภรณ์ ธรรมชาติ (2541: 109) ได้ศึกษาเรื่อง " การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่ง ศึกษากรณีอำเภอละงู จังหวัดสตูล " พบว่า อาชีพที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการศึกษาข้างต้น พบว่า อาชีพที่แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนแตกต่างกัน

4.4 รายได้ครอบครัวต่อปี

วัลย์ภรณ์ ดาวสุวรรณ (2533: 65) ได้ศึกษาเรื่อง “ การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมบึงขุนทะเล ” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้สูงกว่า 10,000 บาทต่อเดือน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมบึงขุนทะเลมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ 4,001-6,000 บาทต่อเดือน และรายได้ 2,000 บาทและต่ำกว่าต่อเดือน ตามลำดับ

อนุพงษ์ เพียรไพรงาม (2543: 132) ได้ศึกษาเรื่อง “ ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดปัญหาด้านการสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม กรณีศึกษาอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการลดปัญหาด้านการสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน

จากการศึกษาข้างต้นพบว่า รายได้ที่แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนที่แตกต่างกัน โดยที่ประชาชนที่มีระดับรายได้สูงจะมีส่วนร่วมมากกว่าประชาชนที่มีรายได้ต่ำกว่า

4.5 การได้รับรู้ข่าวสาร

วัลย์ภรณ์ ดาวสุวรรณ (2533: 65) ได้ศึกษาเรื่อง “ การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมบึงขุนทะเล ” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับข่าวสารจากแหล่งต่างๆ มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมบึงขุนทะเลมากกว่ากลุ่มอื่นๆ

ไพจิตร ไตรวงศ์ย้อย (2538: 103) ได้ศึกษาเรื่อง “ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน ศึกษากรณีบ้านป่าล้าน ตำบลปงน้อย จังหวัดเชียงราย ” พบว่า การได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับป่าชุมชนเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน

จัญญ ขุนทอง (2539: 105) ได้ศึกษาเรื่อง “ ความตระหนักของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการอนุรักษ์แม่น้ำลำคลองในจังหวัดนครปฐม ” พบว่าสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่รับรู้ข่าวสารต่างกันทำให้ผลต่อการอนุรักษ์แม่น้ำลำคลองที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากการศึกษาข้างต้นพบว่า การได้รับรู้ข่าวสารมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยประชาชนที่ได้รับรู้ข่าวสารจากแหล่งต่างๆ จะมีส่วนร่วมมากกว่าประชาชนกลุ่มอื่นๆ

4.6 การใช้ประโยชน์

วัลย์ภรณ์ ดาวสุวรรณ (2533: 65) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมบึงขุนทะเล ” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับประโยชน์จากบึงขุนทะเลมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์บึงขุนทะเลสูงกว่ากลุ่มอื่นๆ

สถาพร อิทธิพงษ์ (2536: 127) ได้ศึกษาเรื่อง “ การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสภาตำบลในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ในจังหวัดจันทบุรี ” พบว่า ผู้ที่เคยใช้ประโยชน์จากป่าชายเลนจะมีระดับการมีส่วนร่วมและความต้องการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนมากกว่าผู้ที่ไม่เคยใช้ประโยชน์

นงเยาว์ หลีพันธ์ (2537: 201) ได้ศึกษาเรื่อง “ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กในจังหวัดจันทบุรี ” พบว่า การใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำขนาดเล็กที่แตกต่างกัน ก่อให้เกิดความแตกต่างกันในเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดทำโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก

จากการศึกษาข้างต้นพบว่า การใช้ประโยชน์ที่แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนที่แตกต่าง โดยประชาชนที่ได้รับประโยชน์หรือใช้ประชาชนจะมีส่วนร่วมมากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับประโยชน์หรือไม่เคยใช้ประโยชน์

การศึกษابัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนที่แตกต่างกันเกิดจากปัจจัยที่เอื้อและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคอยู่หลายปัจจัย โดยปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เหล่านี้ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ครอบครัวต่อปี การได้รับรู้ข่าวสาร การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ จากการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าในหัวข้อต่าง ๆ ตามลำดับดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
4. ลักษณะของแบบทดสอบที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
5. วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
6. ขั้นตอนการวิเคราะห์
7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่พักอาศัยริมห้วยมวกเหล็กและเข้าร่วมโครงการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลมวกเหล็กได้แก่ โดยสอบถามจากหัวหน้าครอบครัวหรือตัวแทนครอบครัว จำนวน 287 ครอบครัว โดยแยกหมู่บ้านได้ คือ

1. หัวหน้าครอบครัวหรือตัวแทนครอบครัว จำนวน 232 ครอบครัว ของหมู่ 4 บ้านเหวลาด
2. หัวหน้าครอบครัวหรือตัวแทนครอบครัว จำนวน 55 ครอบครัว ของหมู่ 11 บ้านปากคลอง

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ ใช้สุ่มจากกลุ่มประชากรร้อยละ 70 ซึ่งเป็นจำนวน 201 ครอบครัว

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามจำนวน 2 ฉบับ ได้แก่ ฉบับที่ 1 ประกอบด้วย แบบสอบถามที่เกี่ยวกับตัวแปรทางด้านอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ครอบครัวต่อปี การได้รับรู้ข่าวสาร การใช้ประโยชน์จากห้วยมวกเหล็ก และฉบับที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก และแบบสอบถามปัญหาและข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก โดยผู้วิจัยสร้างขึ้นมีรายละเอียดของเครื่องมือแต่ละฉบับดังนี้

ฉบับที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลเกี่ยวกับตัวแปรทางด้านอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ครอบครัวต่อปี การได้รับรู้ข่าวสาร การใช้ประโยชน์จากห้วยมวกเหล็ก ซึ่งผู้วิจัยใช้เป็นตัวแปรอิสระที่จะต้องศึกษา มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด ได้แก่

- อายุ
- ระดับการศึกษา
- อาชีพ
- รายได้ครอบครัวต่อปี
- การได้รับรู้ข่าวสาร
- การใช้ประโยชน์จากห้วยมวกเหล็ก

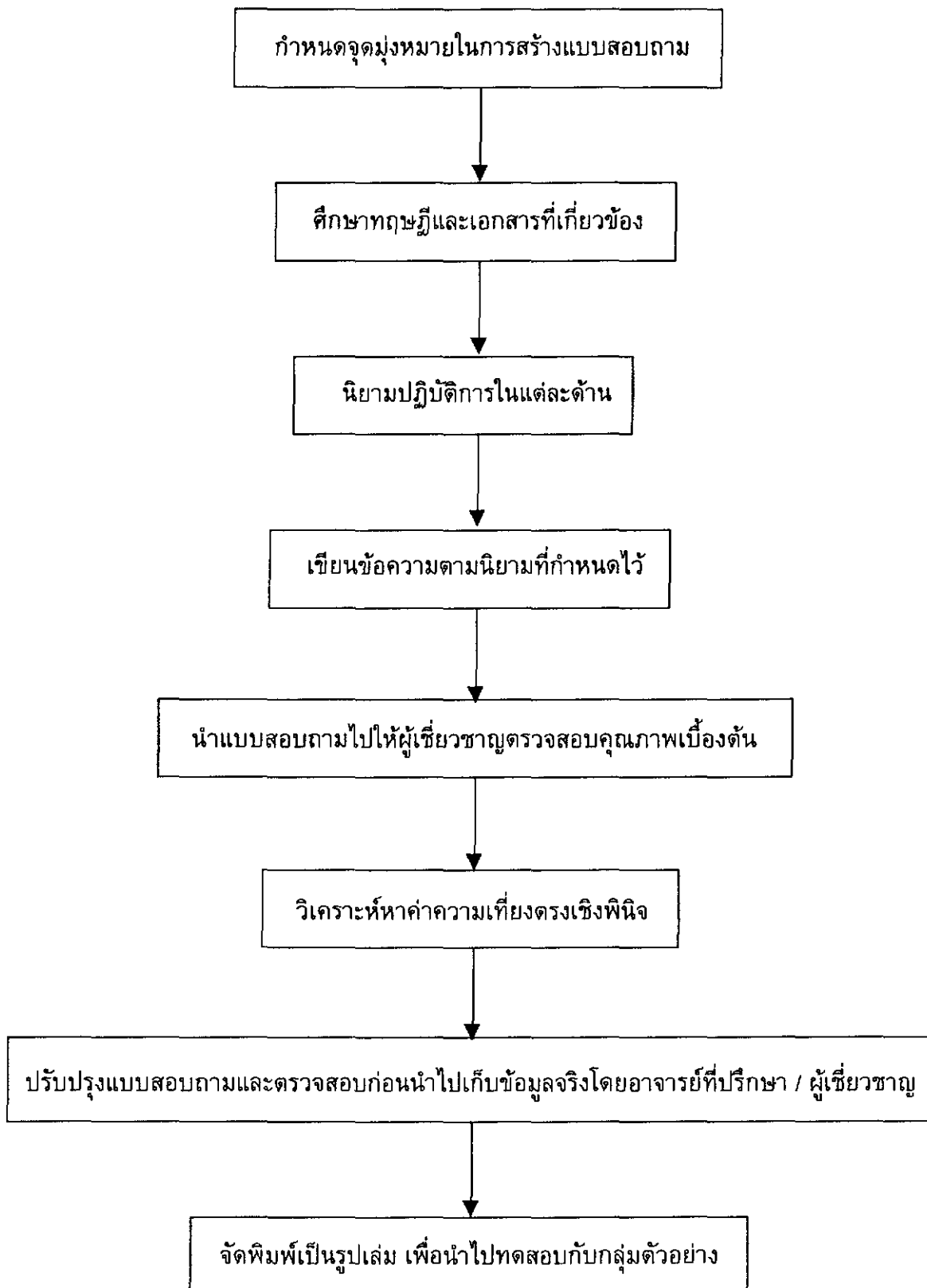
ฉบับที่ 2 ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะการมีส่วนร่วมของในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scales) ชนิด 3 ระดับ โดยมีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายปิด

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะของประชาชนในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก มีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายเปิด

3. วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยจำนวน 2 ฉบับ แบ่งเป็น

1. ฉบับที่ 1 ซึ่งประกอบด้วย แบบสอบถามที่เกี่ยวกับตัวแปรทางด้านอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ครอบครัวต่อปี การได้รับรู้ข่าวสาร การใช้ประโยชน์จากห้วยมวกเหล็ก
2. ฉบับที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก แบบสอบถามปัญหาและข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก

ภาพประกอบ 1 วิธีดำเนินการสร้างแบบสอบถาม

ขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถามตามภาพประกอบ 1

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบวัดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ ห้วยมวกเหล็ก ด้านการมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหา การวางแผน การปฏิบัติ การติดตามผล และประเมินผล และการบำรุงรักษา เพื่อสร้างแบบสอบถามที่เกี่ยวกับตัวแปรทางด้านอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ครอบครัวต่อปี การได้รับรู้ข่าวสาร การใช้ประโยชน์จาก ห้วยมวกเหล็ก

2. ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างข้อความจากตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม โดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์น้ำ

3. เขียนนิยามปฏิบัติการจากแนวทางการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาเขียนนิยามตามคุณลักษณะที่ต้องการวัด

4. เขียนข้อคำถามในแบบสอบถามแต่ละด้านให้สอดคล้องกับนิยามปฏิบัติการ ซึ่งมีลักษณะดังนี้

แบบสอบถามการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านละ 10 ข้อ มีลักษณะเป็นเกณฑ์ให้คะแนน ดังนี้

ทุกครั้ง	ให้คะแนน	2	คะแนน
บางครั้ง	ให้คะแนน	1	คะแนน
ไม่เคยเลย	ให้คะแนน	0	คะแนน

5. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้น จำนวน 3 ท่าน ซึ่งเป็นการหาค่าความเที่ยงตรงเชิงพิณิจ (Face Validity) เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องตามนิยามที่กำหนดไว้ รวมทั้งปรับปรุงแก้ไขภาษาที่ใช้ซึ่งจะพิจารณาจากค่า IOC ของข้อความแต่ละข้อ โดยคัดเลือกข้อความที่มีค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 ในแบบสอบถามด้านต่างๆ โดยมีเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

-1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามไม่ชัดเจน หรือไม่สามารถวัดได้ตรงพฤติกรรมที่ต้องการ

0 หมายถึง ไม่แน่ใจข้อคำถามมีความชัดเจนหรือวัดได้ตรงพฤติกรรมที่ต้องการวัด

1 หมายถึง ข้อคำถามมีความชัดเจนและสามารถวัดได้ตรงพฤติกรรมที่ต้องการวัด

6. นำข้อเสนอแนะจากอาจารย์และผู้เชี่ยวชาญไปแก้ไขปรับปรุงแบบสอบถาม

7. แบบสอบถามการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ได้ทำการแก้ไขปรับปรุงแล้ว ซึ่งได้แบบสอบถามด้านลักษณะการมีส่วนร่วมทั้งหมด 50 ข้อ โดยเกณฑ์การประเมินระดับการมีส่วนร่วมพิจารณาจากเกณฑ์การให้คะแนนในการตอบการมีส่วนร่วมในข้อที่ 4 ซึ่งทำให้คะแนนการมีส่วนร่วมมีคะแนนเต็ม 100 คะแนน เกณฑ์การประเมินระดับการมีส่วนร่วมจึงแบ่งได้เป็น 3 ระดับ ดังนี้

ระดับต่ำ	หมายถึง	มีคะแนนการมีส่วนร่วมรวมทั้งหมด 0 – 30 คะแนน
ระดับปานกลาง	หมายถึง	มีคะแนนการมีส่วนร่วมรวมทั้งหมดระหว่าง 34 – 66 คะแนน
ระดับสูง	หมายถึง	มีคะแนนการมีส่วนร่วมรวมทั้งหมด 67 – 100 คะแนน

7. นำแบบสอบถามที่ได้ในข้อ 6 มาทำการจัดพิมพ์เป็นรูปเล่ม เพื่อนำไปใช้ทดสอบกับ
กลุ่มตัวอย่างสำหรับทำการศึกษาวิจัยต่อไป

4. ลักษณะของแบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

แบบสอบถามลักษณะการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก

ลักษณะการมีส่วนร่วม	ทุกครั้ง	บางครั้ง	ไม่เคยเลย
<p>1. <u>ร่วมศึกษาปัญหา</u></p> <p>(0) ท่านเคยเข้าร่วมประชุมเพื่อศึกษาปัญหาเกี่ยวกับสภาพห้วยมวกเหล็กในปัจจุบัน</p> <p>(00) ท่านเคยร่วมศึกษาปัญหาและสาเหตุที่ทำให้สภาพห้วยมวกเหล็กเปลี่ยนแปลงไป</p>			
<p>2. <u>ร่วมวางแผน</u></p> <p>(0) ท่านเคยร่วมเข้าประชุม ปรีกษาหารือ วางแผน ในการทำกิจกรรมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก</p> <p>(00) ท่านเคยเข้าแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ในเรื่องการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก</p>			
<p>3. <u>ร่วมปฏิบัติ</u></p> <p>(0) ท่านเคยเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก</p> <p>(00) ท่านเคยชวนเพื่อนๆ เข้าร่วมกิจกรรมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก</p>			
<p>4. <u>ร่วมติดตามและประเมินผล</u></p> <p>(0) ท่านเคยติดตามผลการดำเนินงานตามแผนกิจกรรมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก</p> <p>(00) ท่านเคยร่วมประเมินผลการดำเนินกิจกรรมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก</p>			
<p>5. <u>ร่วมบำรุงรักษา</u></p> <p>(0) ท่านเคยร่วมชักชวนเพื่อนบ้านที่อาศัยบริเวณห้วยมวกเหล็ก ในการดูแลรักษาความสะอาดบริเวณริมห้วยมวกเหล็ก</p> <p>(00) ท่านเคยประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีในการรักษาความสะอาด เช่น ไม่ทิ้งขยะลงห้วยมวกเหล็ก</p>			

5. วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ติดต่อไปยังผู้ใหญ่บ้านทั้งสองหมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 4 บ้านหวลลาด และหมู่ 11 บ้านปากคลอง เพื่อทำความเข้าใจและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับประชาชนในหมู่บ้านทั้งสองโดยนัดวันเวลาที่จะไปเก็บข้อมูล

2. เตรียมแบบสอบถามให้มีปริมาณเพียงพอเพื่อสะดวกในการเก็บข้อมูล

3. เตรียมผู้ช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยทำความเข้าใจในแบบสอบถามและซักซ้อมความเข้าใจในการทำแบบสอบถาม รวมทั้งวิธีการทำแบบสอบถามด้านปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ และแนวทางแก้ไขเพื่อที่จะได้ข้อมูลที่ถูกต้องและมีความน่าเชื่อถือ

4. ดำเนินการเก็บข้อมูล โดยเป็นการจัดเก็บถึงที่พักอาศัยของประชาชน

5. นำแบบสอบถามที่ได้จากประชาชนมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้เพื่อนำผลมาวิเคราะห์ข้อมูลและทดสอบสมมติฐาน

6. ขั้นตอนการวิเคราะห์

หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลได้เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่รวบรวมได้ มาดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องและสมบูรณ์ ทั้งหมด พร้อมทั้งตรวจแก้ไขข้อมูลให้ถูกต้องเรียบร้อยแล้ว

2. ตรวจให้คะแนนแบบสอบถามแต่ละฉบับตามเกณฑ์การตรวจให้คะแนนที่ตั้งไว้

3. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สถิติพื้นฐาน

4. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระ ซึ่งทำการศึกษาเป็นคู่ๆ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความผันแปรทางเดียว (Analysis of Variance – One Way ANOVA)

7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

7.1 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

7.1.1 หาค่าความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) โดยใช้สูตร ดังนี้
(ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2539 : 249; อ้างอิงจาก Rowinelli and Hambleton. 1977)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้อง

$\sum R$ แทน ผลรวมของการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

7.2. สถิติที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

7.2.1 ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ, คะแนนเฉลี่ย, ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S)
(ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538: 73-78)

7.2.2 หาค่าความสัมพันธ์ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความผันแปรทางเดียว (Analysis of Variance – One Way ANOVA) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538: 113)

$$F = \frac{MS_b}{MS_w}$$

เมื่อ F แทน ค่าการแจกแจงของ F

MS_b แทน ความแปรปรวน (Mean square) ระหว่างกลุ่ม

MS_w แทน ความแปรปรวนภายในกลุ่ม

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน คำนวณโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS for WINDOWS

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก ตำบลมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี ได้ทำการศึกษาในเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเป็น ประชาชนจากหมู่บ้านที่พักอาศัยริมห้วยมวกเหล็กและเข้าร่วมโครงการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กของ องค์การบริหารส่วนตำบลมวกเหล็ก จำนวน 201 คน โดยใช้เวลาตอบแบบสอบถามทั้งหมด 201 ชุด ผู้วิจัยได้เสนอผลการศึกษาดังนี้ คือ

- 4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.2 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง
- 4.3 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก
- 4.4 ระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก
- 4.5 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระต่างๆ ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก
- 4.6 ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหาในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและแปรผลของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนด สัญลักษณ์ต่างๆ ที่ใช้แทนความหมายดังต่อไปนี้

N	แทน	จำนวนประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่าง
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่าง
F	แทน	ค่าอัตราส่วนวิกฤตของการแจกแจงแบบ F

4.2 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้ข้อสรุปผลการวิจัย ดังนี้

4.2.1 อายุ

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 30 ปี	25	12.4
31 – 40 ปี	100	49.8
41 – 50 ปี	54	26.9
มากกว่า 50 ปีขึ้นไป	22	10.9
รวม	201	100.0

จากตาราง 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างอายุ 31 – 40 ปี มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 49.8 รองลงมาคือ อายุ 41 – 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.9 อายุต่ำกว่า 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 12.4 และอายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไป มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 10.9

4.2.2 ระดับการศึกษา

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่ได้รับการศึกษา	7	3.5
ประถมศึกษา	139	69.2
มัธยมศึกษาตอนต้น	22	10.9
มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.	24	11.9
อนุปริญญา / ปวส.	7	3.5
ปริญญาตรี	2	1.0
รวม	201	100.0

จากตาราง 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 69.2 รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช. คิดเป็นร้อยละ 11.9 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 10.9 ระดับอนุปริญญา / ปวส. และไม่ได้รับการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 3.5 และปริญญาตรีมีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.0

4.2.3 อาชีพ

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ทำนา	2	1.0
ทำไร่	6	3.0
ทำสวน	3	1.5
เลี้ยงสัตว์	6	3.0
รับจ้าง	154	76.6
ค้าขาย	23	11.4
อุตสาหกรรมในครัวเรือน	2	1.0
อื่นๆ เช่น ช่างเสริมสวย, รับราชการ	5	2.5
รวม	201	100.0

จากตาราง 3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีอาชีพรับจ้าง มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 76.6 รองลงมาคือ อาชีพค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 11.4 อาชีพทำไร่, อาชีพเลี้ยงสัตว์ คิดเป็นร้อยละ 3.0 อาชีพรับราชการ คิดเป็นร้อยละ 2.5 อาชีพทำสวน คิดเป็นร้อยละ 1.5 และอาชีพทำนา, อุตสาหกรรมใน ครัวเรือน มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.0

4.2.4 รายได้ครอบครัวต่อปี

ตาราง 4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายได้ครอบครัวต่อปี

รายได้ครอบครัวต่อปี	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 50,000 บาท	103	51.2
50,001 – 100,000 บาท	89	44.3
100,001 – 150,000 บาท	8	4.0
มากกว่า 150,001 บาทขึ้นไป	1	0.5
รวม	201	100.0

จากตาราง 4 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ครอบครัวต่อปีต่ำกว่า 50,000 บาท มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 51.2 รองลงมาคือ รายได้ครอบครัวต่อปี 50,001 – 100,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 44.3 รายได้ครอบครัวต่อปี 100,001 – 150,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 4.0 และ รายได้ครอบครัวต่อปีมากกว่า 150,001 บาทขึ้นไป มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 0.5

4.2.5 การได้รับรู้ข่าวสาร

ตาราง 5 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการได้รับรู้ข่าวสาร

การได้รับรู้ข่าวสาร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เคยได้รับ	196	97.5
ไม่เคยได้รับ	5	2.5
รวม	201	100.0
ประเภทของสื่อที่ได้รับจากสื่อมวลชน		
วิทยุ	73	36.3
โทรทัศน์	152	75.6
หนังสือพิมพ์	73	36.3
อื่นๆ เช่น แผ่นพับ	6	3.0
ประเภทของสื่อที่ได้รับจากสื่อบุคคล		
ญาติพี่น้อง	34	16.9
เพื่อนบ้าน	61	30.3
เจ้าหน้าที่ของรัฐ	81	40.3
อื่นๆ เช่น วิทยากร	6	3.0

หมายเหตุ กลุ่มตัวอย่างสามารถระบุประเภทของสื่อได้มากกว่า 1 ชนิด

จากตาราง 5 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมากเคยได้รับรู้ข่าวสาร เกี่ยวกับการอนุรักษ์น้ำ จากสื่อประเภทต่างๆ คิดเป็นร้อยละ 97.5 และกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับอนุรักษ์น้ำจากสื่อประเภทต่างๆ คิดเป็นร้อยละ 2.5 นอกจากนี้ยังพบว่า กลุ่มตัวอย่างรับรู้ข่าวสารจากโทรทัศน์มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 75.6 รองลงมาคือ รับรู้ข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ คิดเป็นร้อยละ 40.3 รับรู้ข่าวสารจากวิทยุ, รับรู้ข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ คิดเป็นร้อยละ 36.3 รับรู้ข่าวสารจากเพื่อนบ้าน คิดเป็นร้อยละ 30.3 รับรู้ข่าวสารจากญาติพี่น้อง คิดเป็นร้อยละ 16.9 และรับรู้ข่าวสารจากแหล่งอื่นๆ เช่น แผ่นพับหรือวิทยากร คิดเป็นร้อยละ 3.0

4.2.6 การใช้ประโยชน์จากห้วยมวกเหล็ก

ตาราง 6 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการใช้ประโยชน์จากห้วยมวกเหล็ก

การใช้ประโยชน์จากห้วยมวกเหล็ก	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เคย	182	90.5
ไม่เคย	19	9.5
รวม	201	100.0
กลุ่มตัวอย่างที่เคยใช้ประโยชน์จากห้วยมวกเหล็ก		
เป็นน้ำดื่มน้ำใช้ในบ้านเรือน	145	79.7
ทำนา ทำสวน ทำไร่	29	15.9
เลี้ยงสัตว์	45	24.7
ทำการประมง	21	11.5
คมนาคมขนส่ง	3	1.6
อุตสาหกรรมในครัวเรือน	46	25.3
อื่นๆ เช่น เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ	20	11.0

หมายเหตุ กลุ่มตัวอย่างสามารถระบุประเภทการใช้ประโยชน์ได้มากกว่า 1 ชนิด

จากตาราง 6 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมากเคยใช้ประโยชน์จากห้วยมวกเหล็ก คิดเป็นร้อยละ 90.5 และที่ไม่เคยใช้ประโยชน์จากห้วยมวกเหล็ก คิดเป็นร้อยละ 9.5 นอกจากนี้ ยังพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เคยใช้ประโยชน์จากห้วยมวกเหล็กด้านเป็นน้ำดื่มน้ำใช้ในบ้านเรือน มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 79.7 รองลงมาคือ การใช้ประโยชน์จากห้วยมวกเหล็กด้าน อุตสาหกรรมในครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 25.3 การใช้ประโยชน์จากห้วยมวกเหล็กด้านเลี้ยงสัตว์ คิดเป็นร้อยละ 24.7 การใช้ประโยชน์จากห้วยมวกเหล็กด้านทำนา ทำสวน ทำไร่ คิดเป็นร้อยละ 15.9 การใช้ประโยชน์จากห้วยมวกเหล็กด้านทำประมง คิดเป็นร้อยละ 11.5 การใช้ประโยชน์จาก ห้วยมวกเหล็กด้านอื่นๆ เช่น เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ คิดเป็นร้อยละ 11.0 และการใช้ประโยชน์จาก ห้วยมวกเหล็กด้านคมนาคมขนส่งมีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.6

4.3 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก

จากการศึกษาวิจัย การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กของประชาชนจากหมู่บ้านที่พักอาศัยริมห้วยมวกเหล็กและเข้าร่วมโครงการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลมวกเหล็ก ได้แบ่งกิจกรรมการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กออกเป็น 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนร่วมศึกษาปัญหา ขั้นตอนร่วมวางแผน ขั้นตอนร่วมปฏิบัติ ขั้นตอนร่วมติดตามผลและประเมินผล และขั้นตอนร่วมบำรุงรักษา ผู้วิจัยได้ศึกษาและแสดงผลถึงการมีส่วนร่วมโดยแยกตามขั้นตอนแต่ละขั้นตอน

4.3.1 การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กในขั้นตอนร่วมศึกษาปัญหา

ตาราง 7 จำนวนและร้อยละ จำแนกตามการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กในขั้นตอนร่วมศึกษาปัญหา

ลักษณะการมีส่วนร่วม	ทุกครั้ง		บางครั้ง		ไม่เคยเลย	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ท่านเคยเดินสำรวจสภาพน้ำในห้วยมวกเหล็ก	18	9.0	122	60.7	61	30.3
2. ท่านเคยเข้าร่วมประชุมเพื่อศึกษาเกี่ยวกับสภาพน้ำในห้วยมวกเหล็กในปัจจุบัน	19	9.5	65	32.3	117	58.2
3. ท่านเคยร่วมศึกษาปัญหาและสาเหตุที่ทำให้สภาพน้ำในห้วยมวกเหล็กเปลี่ยนแปลงไป	7	3.5	71	35.2	123	61.2
4. ท่านเคยศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพน้ำและวิธีปรับปรุงคุณภาพน้ำ	15	7.5	64	31.8	122	60.7
5. ท่านเคยร่วมศึกษาแนวทางในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก	18	9.0	66	32.8	117	58.2
6. ท่านเคยร่วมศึกษาปัญหาและสาเหตุที่จะต้องทำการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก	14	7.0	64	31.8	123	61.2

ตาราง 7 (ต่อ)

ลักษณะการมีส่วนร่วม	ทุกครั้ง		บางครั้ง		ไม่เคยเลย	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
7. ท่านเคยเข้าร่วมประชุมเพื่อศึกษา ปัญหาก่อนที่จะทำกิจกรรมอนุรักษ์ ห้วยมวกเหล็ก	19	9.5	57	28.3	125	62.2
8. ท่านเคยเสนอปัญหา ข้อบกพร่อง ที่เป็นอุปสรรคต่อการอนุรักษ์ห้วย มวกเหล็ก	9	4.5	52	25.9	140	69.6
9. ท่านเคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของ รัฐเพื่อพบปะพูดคุยให้มีการอนุรักษ์ ห้วยมวกเหล็ก	8	4.0	32	15.9	161	80.1
10. ท่านเคยเสนอความคิดเห็นและ ให้ข้อเสนอแนะกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก	10	5.0	50	24.9	141	70.1
เฉลี่ย	14	7.0	64	32.0	123	61.2

จากตาราง 7 เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กในชั้นตอนร่วมศึกษาปัญหา สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์โดยภาพรวมทุกกิจกรรม คิดเป็นค่าเฉลี่ยจำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 61.2 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด รองลงมา คือ มีส่วนร่วมบางครั้งคิดเป็นค่าเฉลี่ยจำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 32.0 และมีส่วนร่วมทุกครั้ง น้อยที่สุดคิดเป็นค่าเฉลี่ยจำนวน 14 คิดเป็นร้อยละ 7.0

2. สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กในชั้นตอนร่วมศึกษา ปัญหา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนร่วมทุกครั้งในการร่วมประชุมเพื่อศึกษาเกี่ยวกับสภาพน้ำใน ห้วยมวกเหล็กในปัจจุบันและเข้าร่วมประชุมเพื่อศึกษาปัญหาก่อนที่จะทำกิจกรรมอนุรักษ์ ห้วยมวกเหล็ก มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 9.5 รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่าง ที่มีส่วนร่วมทุกครั้งในการเดินสำรวจสภาพน้ำในห้วยมวกเหล็กและร่วมศึกษาแนวทางในการอนุรักษ์ ห้วยมวกเหล็ก จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 9.0 และกลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนร่วมทุกครั้งในการร่วม

ศึกษาปัญหาและสาเหตุที่ทำให้สภาพน้ำในห้วยมวกเหล็กเปลี่ยนแปลงไป มีจำนวนน้อยที่สุด
จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 3.5

4.3.2 การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กในขั้นตอนร่วมวางแผน

ตาราง 8 จำนวนและร้อยละ จำแนกตามการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กในขั้นตอนร่วมวางแผน

ลักษณะการมีส่วนร่วม	ทุกครั้ง		บางครั้ง		ไม่เคยเลย	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ท่านเคยเข้าร่วมประชุม ปรึกษา หรือ วางแผนในการอนุรักษ์ห้วย มวกเหล็ก	9	4.5	58	28.8	134	66.7
2. ท่านเคยแสดงความคิดเห็นและ ข้อเสนอแนะในการอนุรักษ์ห้วย มวกเหล็ก	16	8.0	54	26.8	131	65.2
3. ท่านเคยให้ข่าวสารที่เป็น ประโยชน์เกี่ยวกับการอนุรักษ์ห้วย มวกเหล็ก	12	6.0	65	32.3	124	61.7
4. ท่านเคยเสนอแนวทางในการ อนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก	7	3.5	67	33.3	127	63.2
5. ท่านเคยเข้าร่วมประชุม ปรึกษา หรือ วางแผนขั้นตอนในการ ดำเนินกิจกรรมอนุรักษ์ห้วย มวกเหล็ก	19	9.5	50	24.9	132	65.6
6. ท่านเคยเสนอแนวทาง ขั้นตอน ในการดำเนินกิจกรรมอนุรักษ์ห้วย มวกเหล็ก	17	8.4	49	24.4	135	67.2
7. ท่านเคยแสดงความคิดเห็น และ ข้อเสนอแนะในขั้นตอนการดำเนิน กิจกรรมอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก	11	5.5	53	26.4	137	68.1
8. ท่านเคยให้ข่าวสารข้อมูลที่เป็น ประโยชน์เกี่ยวกับขั้นตอนในการ ดำเนินกิจกรรมอนุรักษ์ห้วย มวกเหล็ก	12	6.0	72	35.8	117	58.2

ตาราง 8 (ต่อ)

ลักษณะการมีส่วนร่วม	ทุกครั้ง		บางครั้ง		ไม่เคยเลย	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
9. ท่านเคยประชาสัมพันธ์ข้อมูล เกี่ยวกับการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก ให้ประชาชนในท้องถิ่นทราบ	16	8.0	57	28.3	128	63.7
10. ท่านเคยประชาสัมพันธ์เชิญชวน ประชาชนในท้องถิ่นร่วมกิจกรรม อนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก	12	6.0	68	33.8	121	60.2
เฉลี่ย	13	6.5	59	29.4	129	64.1

จากตาราง 8 เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กในขั้นตอนร่วมวางแผน สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์โดยภาพรวมทุกกิจกรรม คิดเป็นค่าเฉลี่ยจำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 64.1 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด รองลงมา คือ มีส่วนร่วมบางครั้งคิดเป็นค่าเฉลี่ยจำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 29.4 และมีส่วนร่วมทุกครั้ง น้อยที่สุดคิดเป็นค่าเฉลี่ยจำนวน 13 คิดเป็นร้อยละ 6.5

2. สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กในขั้นตอนร่วมวางแผน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนร่วมทุกครั้งในการเข้าร่วมประชุม ปฐกษัตริ์หรือ วางแผนขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 9.5 รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนร่วมทุกครั้งในการเสนอแนวทาง ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 8.4 และกลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนร่วมทุกครั้งในการเสนอแนวทางในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก มีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 3.5

4.3.3 การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กในขั้นตอนร่วมปฏิบัติ

ตาราง 9 จำนวนและร้อยละ จำแนกตามการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กในขั้นตอนปฏิบัติ

ลักษณะการมีส่วนร่วม	ทุกครั้ง		บางครั้ง		ไม่เคยเลย	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ท่านเคยเข้าร่วมกิจกรรมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก	24	12.0	62	30.8	115	57.2
2. ท่านเคยเข้าร่วมกิจกรรมในการบริจาคเงินเพื่ออนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก	14	7.0	61	30.3	126	62.7
3. ท่านเคยเข้าร่วมกิจกรรมบริจาควัสดุต่างๆ ในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก	7	3.5	56	27.9	138	68.6
4. ท่านเคยได้รับมอบหมายให้มีหน้าที่รับผิดชอบในกิจกรรมอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก	4	2.0	42	20.9	155	77.1
5. ท่านเคยช่วยเหลือ แนะนำข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก	15	7.5	60	29.8	126	62.7
6. ท่านเคยประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก	6	3.0	55	27.4	140	69.6
7. ท่านเคยประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในกรณีที่ต้องการความช่วยเหลือเรื่องข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก	5	2.5	63	31.3	133	66.2
8. ท่านเคยเข้าอำนวยความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก	12	6.0	70	34.8	119	59.2

ตาราง 9 (ต่อ)

ลักษณะการมีส่วนร่วม	ทุกครั้ง		บางครั้ง		ไม่เคยเลย	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
9. ท่านเคยช่วยเหลือ ประสานงาน กับประชาชนในท้องถิ่นในการ อนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก	11	5.5	89	44.3	101	50.2
10. ท่านเคยเข้าอำนวยความสะดวก แก่ประชาชนในท้องถิ่นอนุรักษ์ห้วย มวกเหล็ก	16	8.0	70	34.8	115	57.2
เฉลี่ย	11	5.5	63	31.3	127	63.0

จากตาราง 9 เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กในขั้นตอนร่วมปฏิบัติ สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์โดยภาพรวมทุกกิจกรรม คิดเป็นค่าเฉลี่ยจำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 63.0 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด รองลงมา คือ มีส่วนร่วมบางครั้งคิดเป็นค่าเฉลี่ยจำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 31.3 และมีส่วนร่วมทุกครั้ง น้อยที่สุดคิดเป็นค่าเฉลี่ยจำนวน 11 คิดเป็นร้อยละ 5.5

2. สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กในขั้นตอนร่วมปฏิบัติ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนร่วมทุกครั้งในการเข้าร่วมกิจกรรมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 12.0 รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนร่วม ทุกครั้งในการเข้าอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในท้องถิ่นอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 8.0 และกลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนร่วมทุกครั้งในการได้รับมอบหมายให้มีหน้าที่ รับผิดชอบในกิจกรรมอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก มีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2.0

4.3.4 การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กในขั้นตอนร่วมติดตามผลและประเมินผล

ตาราง 10 จำนวนและร้อยละ จำแนกตามการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กในขั้นตอนร่วมติดตามผลและประเมินผล

ลักษณะการมีส่วนร่วม	ทุกครั้ง		บางครั้ง		ไม่เคยเลย	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ท่านเคยร่วมติดตามผลการดำเนินงานตามแผนงานในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก	18	9.0	67	33.3	116	57.7
2. ท่านเคยเข้าร่วมปรับปรุง ดูแล ร่องทุกซ์ต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐเกี่ยวกับการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก	5	2.5	59	29.4	137	68.1
3. ท่านเคยร่วมควบคุมดูแล พฤติกรรมของประชาชนในท้องถิ่นไม่ให้ทิ้งขยะลงในห้วยมวกเหล็ก	22	10.9	80	39.8	99	49.3
4. ท่านเคยร่วมควบคุมดูแล พฤติกรรมของประชาชนในท้องถิ่นไม่ให้ปล่อยน้ำเสียลงในห้วยมวกเหล็ก	24	12.0	65	32.3	112	55.7
5. ท่านเคยเข้าร่วมควบคุมดูแล พฤติกรรมของประชาชนในท้องถิ่นไม่ให้ปล่อยน้ำเสียจากการเกษตรลงในห้วยมวกเหล็ก	19	9.5	54	26.8	128	63.7
6. ท่านเคยร่วมควบคุมดูแล พฤติกรรมของประชาชนในท้องถิ่นในการใช้น้ำจากห้วยมวกเหล็ก	22	10.9	51	25.4	128	63.7
7. ท่านเคยติดตามคุณภาพน้ำของห้วยมวกเหล็กหลังดำเนินการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก	16	8.0	62	30.8	123	61.2

ตาราง 10 (ต่อ)

ลักษณะการมีส่วนร่วม	ทุกครั้ง		บางครั้ง		ไม่เคยเลย	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
8. ท่านเคยร่วมติดตามผลการ อนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก	17	8.4	55	27.4	129	64.2
9. ท่านเคยร่วมประเมินผลการ อนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก	19	9.5	46	22.9	136	67.6
10. ท่านเคยแสดงความคิดเห็นและ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับผลของการ อนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก	7	3.5	60	29.8	134	66.7
เฉลี่ย	17	8.4	60	29.9	124	61.7

จากตาราง 10 เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กในขั้นตอนร่วมติดตามผลและประเมินผล สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์โดยภาพรวมทุกกิจกรรม คิดเป็นค่าเฉลี่ยจำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 61.7 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด รองลงมา คือ มีส่วนร่วมบางครั้งคิดเป็นค่าเฉลี่ยจำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 29.9 และมีส่วนร่วมทุกครั้ง น้อยที่สุดคิดเป็นค่าเฉลี่ยจำนวน 17 คิดเป็นร้อยละ 8.4

2. สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กในขั้นตอนร่วมติดตามผล และประเมินผล พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนร่วมทุกครั้งในการร่วมควบคุมดูแลพฤติกรรมของ ประชาชนในท้องถิ่นไม่ให้ปล่อยน้ำเสียลงในห้วยมวกเหล็ก มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 12.0 รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนร่วมทุกครั้งในการร่วมควบคุมดูแล พฤติกรรมของประชาชนในท้องถิ่นไม่ให้ทิ้งขยะลงในห้วยมวกเหล็กและร่วมควบคุมดูแล พฤติกรรมของประชาชนในท้องถิ่นในการใช้น้ำจากห้วยมวกเหล็ก จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 10.9 และกลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนร่วมทุกครั้งในการเข้าร่วมปรับปรุง ดูแล ร้องทุกข์ต่อเจ้าหน้าที่ ของรัฐเกี่ยวกับการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก มีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5

4.3.5 การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กในขั้นตอนร่วมบำรุงรักษา

ตาราง 11 จำนวนและร้อยละ จำแนกตามการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กในขั้นตอนร่วมบำรุงรักษา

ลักษณะการมีส่วนร่วม	ทุกครั้ง		บางครั้ง		ไม่เคยเลย	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ท่านเคยชักชวนประชาชนในท้องถิ่นในการแก้ปัญหาห้วยมวกเหล็กเน่าเสียในโอกาสที่เหมาะสม	23	11.5	70	34.8	108	53.7
2. ท่านเคยร้องทุกข์ต่อหน่วยงานของรัฐในการแก้ไขปัญหาคุณภาพน้ำห้วยมวกเหล็ก	5	2.5	53	26.4	143	71.1
3. ท่านเคยแจ้งให้เจ้าหน้าที่ของรัฐทราบถึงผู้ทำให้เกิดมลภาวะกับห้วยมวกเหล็ก	9	4.5	55	27.4	137	68.1
4. ท่านเคยประพฤติปฏิบัติเป็นตัวอย่างที่ดีในการเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กในโอกาสที่เหมาะสม	20	10.0	79	39.3	102	50.7
5. ท่านเคยประพฤติปฏิบัติเป็นตัวอย่างที่ดีในการไม่ทิ้งขยะมูลฝอยลงในห้วยมวกเหล็ก	42	20.9	79	39.3	80	39.8
6. ท่านเคยประพฤติปฏิบัติเป็นตัวอย่างที่ดีในการเก็บขยะมูลฝอยที่อยู่ในห้วยมวกเหล็ก	36	17.9	83	41.3	82	40.8
7. ท่านเคยชักชวนประชาชนในท้องถิ่นที่อยู่ริมห้วยมวกเหล็กในการปลูกต้นไม้เพื่อป้องกันการพังทลายของตลิ่ง	26	12.9	78	38.8	97	48.3

ตาราง 11 (ต่อ)

ลักษณะการมีส่วนร่วม	ทุกครั้ง		บางครั้ง		ไม่เคยเลย	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
8. ท่านเคยประพฤติปฏิบัติเป็น ตัวอย่างที่ดีในการปลูกต้นไม้ริม ห้วยมวกเหล็กเพื่อป้องกันกา รพังทลายของตลิ่ง	33	16.4	77	38.3	91	45.3
9. ท่านเคยชักชวนประชาชนใน ท้องถิ่นในการช่วยกันเก็บขยะมูล ฝอยที่อยู่ในห้วยมวกเหล็ก	35	17.4	81	40.3	85	42.3
10. ท่านเคยปลูกฝังทัศนคติและ พฤติกรรมของเด็กและสมาชิกใน ครอบครัวในการอนุรักษ์ ห้วยมวกเหล็ก	67	33.3	75	37.3	59	29.4
เฉลี่ย	30	14.9	73	36.3	98	48.8

จากตาราง 11 เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กในขั้นตอนร่วม
บำรุงรักษา สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์โดยภาพรวมทุกกิจกรรม
คิดเป็นค่าเฉลี่ยจำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 48.8 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด รองลงมาคือ
มีส่วนร่วมบางครั้งคิดเป็นค่าเฉลี่ยจำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 36.3 และมีส่วนร่วมทุกครั้งน้อยที่
สุดคิดเป็นค่าเฉลี่ยจำนวน 30 คิดเป็นร้อยละ 14.9

2. สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กในขั้นตอนร่วมติดตามผล
และประเมินผล พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนร่วมทุกครั้งที่ในการปลูกฝังทัศนคติและพฤติกรรมของ
เด็กและสมาชิกในครอบครัวในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 67 คน
คิดเป็นร้อยละ 33.3 รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนร่วมทุกครั้งที่ในการประพฤติปฏิบัติเป็น
ตัวอย่างที่ดีในการไม่ทิ้งขยะมูลฝอยลงในห้วยมวกเหล็ก จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 20.9 และ
กลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนร่วมทุกครั้งที่ในการร้องทุกข์ต่อหน่วยงานของรัฐในการแก้ไขปัญหาคุณภาพน้ำ
ห้วยมวกเหล็ก มีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5

4.4 ระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยเหล็ก

ตาราง 12 จำนวนและร้อยละ จำแนกตามระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยเหล็ก

ระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยเหล็ก	จำนวน(คน)	ร้อยละ
มีส่วนร่วมระดับต่ำ (33 คะแนนและต่ำกว่า)	140	69.6
มีส่วนร่วมระดับปานกลาง (34 คะแนน - 66 คะแนน)	51	25.4
มีส่วนร่วมระดับสูง (67 คะแนนและสูงกว่า)	10	5.0
รวม	201	100.0

ตาราง 12 เป็นการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยเหล็กของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 201 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยเหล็กในระดับต่ำร้อยละ 69.6 รองลงมา กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยเหล็กในระดับปานกลาง ร้อยละ 25.4 และกลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยเหล็กในระดับสูงร้อยละ 5.0 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยเหล็กในระดับต่ำ

4.5 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระต่างๆ ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ครอบครัวต่อปี การได้รับรู้ข่าวสาร และการใช้ประโยชน์จากห้วยมวกเหล็กของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กจำนวน 201 คน จำแนกตามตัวแปรอิสระสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

4.5.1 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอายุต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก

ตาราง 13 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอายุต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ห้วยมวกเหล็ก

ตัวแปรอิสระและกลุ่มย่อย	\bar{X}	S.D.	N	Sig. Of F
อายุ				.013*
30 ปี และต่ำกว่า	13.0	12.3	25	
31 ปี – 40 ปี	27.3	22.6	100	
41 ปี – 50 ปี	26.7	23.3	54	
50 ปี และสูงกว่า	17.6	25.3	22	

* $P < 0.05$

จากตาราง 13 จากการทดสอบทางสถิติ พบว่า อายุที่แตกต่างกันก่อให้เกิดความแตกต่างกันต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า อายุทั้ง 4 กลุ่ม จะมีกลุ่มอายุอยู่อย่างน้อยคู่หนึ่งที่ได้ผลคะแนนเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเชื่อมั่นได้ 95 % นั่นคือ คะแนนเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กทั้ง 4 กลุ่มไม่เท่ากัน เพราะฉะนั้น กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 31 – 40 ปี มีคะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วม 27.6 คะแนน จึงมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กมากกว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 41 – 50 ปี อายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไป และอายุต่ำกว่า 30 ปี ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วมน้อยกว่า

4.5.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษาต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก

ตาราง 14 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษาต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก

ตัวแปรอิสระและกลุ่มย่อย	\bar{X}	S.D.	N	Sig. Of F
ระดับการศึกษา				.112
ไม่ได้รับการศึกษา	21.4	14.8	7	
ประถมศึกษา	22.3	22.4	139	
มัธยมศึกษาตอนต้น	30.9	23.2	22	
มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.	29.1	20.4	24	
อนุปริญญา / ปวส.	20.0	19.6	7	
ปริญญาตรี	58.0	59.4	2	

จากตาราง 14 จากการทดสอบทางสถิติ พบว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างกันต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า ระดับการศึกษาทั้ง 6 กลุ่ม ได้คะแนนเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กต่างกันอย่างไรไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เพราะฉะนั้น ระดับการศึกษาต่างกันไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กต่างกัน

4.5.3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ห้วยมวกเหล็ก

ตาราง 15 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก

ตัวแปรอิสระและกลุ่มย่อย	\bar{X}	S.D.	N	Sig. Of F
อาชีพ				.003**
ทำนา	32.5	2.1	2	
ทำไร่	24.7	19.9	6	
ทำสวน	31.0	17.1	3	
เลี้ยงสัตว์	34.7	19.6	6	
รับจ้าง	22.6	22.3	154	
ค้าขาย	21.3	16.0	23	
อุตสาหกรรมในครัวเรือน	37.5	17.7	2	
อื่นๆ เช่น รับราชการ	66.2	32.0	5	

** P < 0.01

จากตาราง 15 จากการทดสอบทางสถิติ พบว่า อาชีพที่แตกต่างกันก่อให้เกิดความแตกต่างกันต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่า อาชีพทั้ง 8 กลุ่ม จะมีกลุ่มอาชีพอยู่อย่างน้อยคู่หนึ่งที่ได้ผลคะแนนของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเชื่อมั่นได้ 99 % นั่นคือ คะแนนเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กทั้ง 8 กลุ่มไม่เท่ากัน เพราะฉะนั้น กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพอื่นๆ เช่น รับราชการ มีคะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วม 66.2 จึงมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กมากกว่า กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพอุตสาหกรรมในครัวเรือน เลี้ยงสัตว์ ทำนา ทำสวน ทำไร่ รับจ้าง และค้าขาย ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วมน้อยกว่า

4.5.4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ครอบครัวต่อปีต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก

ตาราง 16 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ครอบครัวต่อปีต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก

ตัวแปรอิสระและกลุ่มย่อย	X	S.D.	N	Sig. Of F
รายได้ครอบครัวต่อปี				.000***
50,000 บาทต่อปี และต่ำกว่า	22.9	21.7	103	
50,001 – 100,000 บาทต่อปี	22.6	19.8	89	
100,001 – 150,000 บาทต่อปี	61.8	32.8	8	
150,001 บาทต่อปี และสูงกว่า	16.0	0.0	1	

*** P < 0.001

จากตาราง 16 จากการทดสอบทางสถิติ พบว่า รายได้ต่อปีที่แตกต่างกันก่อให้เกิดความแตกต่างกันต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 แสดงว่า รายได้ครอบครัวทั้ง 4 กลุ่ม จะมีกลุ่มรายได้ครอบครัวอยู่อย่างน้อยคู่หนึ่งที่ได้ผลคะแนนเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเชื่อมั่นได้ 99.9 % นั่นคือ คะแนนเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กทั้ง 4 กลุ่มไม่เท่ากัน เพราะฉะนั้น กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ 100,001 – 150,000 บาทต่อปี มีคะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วม 61.8 คะแนน จึงมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่ำกว่า 50,000 บาทต่อปี 50,001 – 100,000 บาทต่อปี และมากกว่า 150,001 บาทต่อปี ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วมน้อยกว่า

4.5.5 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับรู้ข่าวสารต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก

ตาราง 17 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับรู้ข่าวสารต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก

ตัวแปรอิสระ	\bar{X}	S.D.	N	Sig. Of F
การได้รับรู้ข่าวสาร				.057
เคยได้รับ	24.8	22.6	196	
ไม่เคยได้รับ	5.4	4.2	5	
กลุ่มย่อย			\bar{X}	N
สื่อมวลชน				
จากวิทยุ			22.8	73
จากโทรทัศน์			22.0	152
จากหนังสือพิมพ์			22.2	73
จากแผ่นพับ			41.7	6
สื่อบุคคล				
จากญาติพี่น้อง			19.5	73
จากเพื่อนบ้าน			25.0	6
จากเจ้าหน้าที่ของรัฐ			29.6	34
จากวิทยากร			34.3	61

จากตาราง 17 การได้รับรู้ข่าวสาร พบว่า การได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์น้ำ มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก สรุปผลการศึกษาดังนี้

การได้รับรู้ข่าวสาร จากการทดสอบทางสถิติ ปรากฏว่า การได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์น้ำจากสื่อประเภทต่างๆ ที่แตกต่างกันไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างกันต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า การได้รับรู้ข่าวสารทั้ง 2 กลุ่ม ได้คะแนนเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กต่างกันอย่างไม่เป็นนัยสำคัญทางสถิติ เพราะฉะนั้น การได้รับรู้ข่าวสารต่างกันไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กต่างกัน

4.5.6 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ประโยชน์จากห้วยมวกเหล็กต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก

ตาราง 18 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ประโยชน์จากห้วยมวกเหล็กต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก

ตัวแปรอิสระ	\bar{X}	S.D.	N	Sig. Of F
การใช้ประโยชน์จากห้วยมวกเหล็ก				.003**
เคยใช้ประโยชน์	25.8	23.0	182	
ไม่เคยใช้ประโยชน์	9.6	9.1	19	
กลุ่มย่อย			\bar{X}	N
น้ำดื่ม น้ำใช้ ในบ้านเรือน			24.5	146
ทำนา ทำสวน ทำไร่			22.3	29
เลี้ยงสัตว์			26.2	45
ทำการประมง			24.3	21
คมนาคมขนส่ง			33.3	3
อุตสาหกรรมในครัวเรือน			24.9	46
อื่นๆ เช่น เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ			47.2	20

** P < 0.01

จากตาราง 18 การใช้ประโยชน์จากห้วยมวกเหล็ก พบว่า การใช้ประโยชน์จากห้วยมวกเหล็ก มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก สรุปผลการศึกษาดังนี้

การใช้ประโยชน์จากห้วยมวกเหล็ก จากการทดสอบทางสถิติ พบว่า การใช้ประโยชน์จากห้วยมวกเหล็กที่แตกต่างกันก่อให้เกิดความแตกต่างกันต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่า การใช้ประโยชน์จากห้วยมวกเหล็ก ทั้ง 2 กลุ่ม ได้ผลคะแนนของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญเชื่อมั่นได้ 99 % นั่นคือ คะแนนเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กทั้ง 2 กลุ่มไม่เท่ากัน เพราะฉะนั้น กลุ่มตัวอย่างที่เคยใช้ประโยชน์จากห้วยมวกเหล็ก มีคะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วม 25.8 คะแนน จึงมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยใช้ประโยชน์จากห้วยมวกเหล็ก ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วมน้อยกว่า และพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ใช้ประโยชน์จากห้วยมวกเหล็กโดยใช้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

มีคะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วม 47.2 คะแนน จึงมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์
ห้วยมวกเหล็กมากกว่าใช้ประโยชน์เป็นทางคมนาคมขนส่ง เลี้ยงสัตว์ อุตสาหกรรมในครัวเรือน
เป็นน้ำดื่มน้ำใช้ในบ้านเรือน ทำการประมง และทำนา ทำสวน ทำไร่ ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยการมี
ส่วนร่วมน้อยกว่า

4.6 ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหาในการอนุรักษ์ ห้วยมวกเหล็ก

จากแบบสอบถามในตอนที่ 2 เป็นการสอบถามถึงปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหาในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กของประชาชน ที่ทำการศึกษาประชาชนจากหมู่บ้านที่มีประชาชนพักอาศัยริมห้วยมวกเหล็ก และเข้าร่วมโครงการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี ผู้วิจัยได้พบปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในเรื่องการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก ซึ่งสรุปได้ดังนี้

4.6.1 ปัญหาที่สำคัญที่ทำให้สภาพน้ำของห้วยมวกเหล็กมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม คือ เกิดการเน่าเสีย ก็คือ การปล่อยน้ำเสียจากการใช้อุปโภคบริโภคของประชาชนที่พักอาศัยอยู่ริมลมห้วยมวกเหล็กลงสู่ห้วยโดยตรง รองลงมาได้แก่ การตื้นเขินของห้วยมวกเหล็กจากเศษใบไม้ กิ่งไม้ของพืชที่อยู่ริมห้วยมวกเหล็ก รวมถึงความตื้นเขินจากการสร้างสาธารณูปโภคต่างๆ เช่น ถนน ซึ่งส่งผลให้เกิดการตื้นเขินของห้วยมวกเหล็ก น้ำในห้วยไม่สามารถไหลได้สะดวก การปล่อยน้ำเสียจากการบ้านพักตากอากาศริมห้วยมวกเหล็ก การทิ้งขยะของประชาชนลมห้วยมวกเหล็กของประชาชนที่พักอาศัยอยู่ริมห้วยมวกเหล็กและประชาชนที่มาท่องเที่ยวห้วยมวกเหล็ก การใช้สารเคมีของการทำเกษตรกรรมริมห้วยมวกเหล็ก ปัญหาที่กล่าวมาทางราชการยังขาดการให้ความสำคัญในการแก้ปัญหาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

4.6.2 ปัญหาและอุปสรรคในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก คือ การขาดความร่วมมือของประชาชนในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก การขาดความต่อเนื่องของทางราชการในการแก้ไขปัญหาเน่าเสีย การเพิ่มขึ้นของประชาชนและบ้านพักริมห้วยมวกเหล็กที่มีมากขึ้น ความไม่เพียงพอของจำนวนถังขยะ สถานที่จัดทิ้งขยะ และหน่วยงานที่เข้ามาจัดการเก็บขยะ การขาดความรู้ความเข้าใจถึงปัญหาที่เกิดจากทิ้งขยะและปล่อยน้ำเสียลงห้วยมวกเหล็ก จนทำให้เกิดน้ำเน่าเสียของประชาชน การขาดบ่อบำบัดน้ำเสียในชุมชนที่มีประชาชนพักอาศัยอยู่ริมห้วยมวกเหล็ก

4.6.3 ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหาในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก โดยประชาชนได้ให้ข้อเสนอแนะและแนวทางในการแก้ไขปัญหาในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กไว้ คือ ทางราชการจะต้องเข้ามาดำเนินการแก้ไขปัญหาน้ำเสียอย่างจริงจังและต่อเนื่อง จัดโครงการหรือกิจกรรมโดยให้ประชาชนทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ จัดงบประมาณให้เพียงพอ มีการประชาสัมพันธ์รณรงค์ เชิญชวนให้ประชาชนที่พักอาศัยอยู่ริมห้วยมวกเหล็ก ผู้ประกอบการบ้านพักตากอากาศ และประชาชนที่มาท่องเที่ยวในการช่วยกันอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก จัดให้มีการก่อสร้างบ่อบำบัดน้ำเสียในชุมชนที่มีประชาชนพักอาศัยอยู่ริมห้วยมวกเหล็ก จัดให้มีการให้ความรู้ในเรื่องของปัญหาน้ำเน่าเสีย การให้ความรู้ในการใช้สารเคมีจากการเกษตรกรรมแก่ประชาชนที่ทำเกษตรกรรมห้วยมวกเหล็กที่ถูกต้อง และติดตามตามผลอย่างต่อเนื่อง การเพิ่มปริมาณถังขยะและระยะเวลาในการเข้ามาเก็บขยะของหน่วยงานที่รับผิดชอบให้มากขึ้น โดยเฉพาะในบริเวณที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยว การขุดลอกห้วยมวกเหล็กเพื่อแก้ปัญหาการตื้นเขิน ทางราชการควรกำหนดนโยบาย

มาตรการและบทลงโทษที่ชัดเจน และมีการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ประชาชนทราบ และมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่น่าเสียดายของห้วยมวกเหล็กทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เพราะห้วยมวกเหล็กเป็นแหล่งน้ำที่สำคัญที่ใช้ในการอุปโภคบริโภคของประชาชน และยังเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของจังหวัดสระบุรีอีกด้วย

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก ซึ่งประชาชนที่ทำการศึกษาวิจัยเป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ริมห้วยมวกเหล็ก และอยู่ในหมู่บ้านที่เข้าร่วมโครงการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลมวกเหล็ก

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า คือ หัวหน้าครอบครัวหรือตัวแทนครอบครัวที่สามารถให้คำตอบได้ ซึ่งเป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ริมห้วยมวกเหล็กและอยู่ในหมู่บ้านที่เข้าร่วมโครงการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลมวกเหล็ก จำนวน 2 หมู่บ้าน คือ หมู่ 4 บ้านเขวลาด และหมู่ 11 บ้านปากคลอง

การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้แบบสอบถามโดยให้หัวหน้าครอบครัวหรือตัวแทนครอบครัวที่สามารถให้คำตอบได้เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม แบ่งเป็นข้อมูลทั่วไป การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก โดยผ่านการตรวจสอบแก้ไขจากคณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์และผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำกลับมาแก้ไขอีกครั้งจึงนำแบบสอบถามไปใช้จริง โดยนำไปแจกแต่ละครอบครัวและรอรับแบบสอบถามคืนเมื่อกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามเสร็จ จากนั้นนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป (SPSS : Statistical Package for the Social Sciences) ใช้ค่าสถิติร้อยละ (Percentage) ในการจำแนกลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง และการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก ใช้ค่าสถิติร้อยละ (Percentage) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าเฉลี่ย (Mean) และการวิเคราะห์การแปรผันทางเดียว (One Way Analysis of Variance) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กกับปัจจัยต่างๆ

ข้อมูลลักษณะของปัจจัยต่าง ๆ

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุ 31 ปี – 40 ปี ร้อยละ 49.8 มีระดับการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 69.2 ประกอบอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 76.6 มีรายได้ครอบครัวต่อปีต่ำกว่า 50,000 บาทต่อปี ร้อยละ 51.2

2. การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์น้ำจากสื่อประเภทต่างๆ

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์น้ำจากสื่อประเภทต่างๆ ร้อยละ 97.5 โดยกลุ่มตัวอย่างได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์จากสื่อประเภทโทรทัศน์ ร้อยละ 75.6

3. การใช้ประโยชน์จากห้วยมวกเหล็ก

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยใช้ประโยชน์จากห้วยมวกเหล็ก ร้อยละ 90.5 โดยใช้ประโยชน์จากห้วยมวกเหล็กเป็นน้ำดื่มน้ำใช้ในบ้านเรือน ร้อยละ 79.7

4. การมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กในระดับต่ำ ร้อยละ 69.6

5. ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหาในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก

5.1 ปัญหาที่สำคัญที่ทำให้ห้วยมวกเหล็กเกิดการเน่าเสีย คือ การปล่อยน้ำเสียจากการใช้อุปโภค บริโภค โดยตรงลงสู่ห้วยมวกเหล็กของประชาชน รองลงมาได้แก่ การตื้นเขินของห้วยมวกเหล็กจากเศษใบไม้ กิ่งไม้ของพืชที่อยู่ริมห้วยมวกเหล็ก รวมถึงความตื้นเขินจากการสร้างสาธารณูปโภคต่างๆ เช่น ถนน ซึ่งส่งผลให้เกิดการตื้นเขินของห้วยมวกเหล็ก การทิ้งขยะของประชาชนลงห้วยมวกเหล็ก ปริมาณนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นและความต้องการใช้ห้วยมวกเหล็กเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ส่งผลให้ปริมาณขยะมีมากขึ้น

5.2 ปัญหาและอุปสรรคในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก คือ การขาดความร่วมมือของประชาชนในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กอย่างจริงจัง การขาดความต่อเนื่องของทางราชการในการแก้ปัญหาเน่าเสีย การเพิ่มขึ้นของประชาชนและบ้านพักริมห้วยมวกเหล็กที่มีมากขึ้น ส่งผลให้ปริมาณขยะและน้ำทิ้งจากการใช้ลงสู่ห้วยมวกเหล็กที่มากขึ้น

5.3 ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหาในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก ประชาชนให้ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหาคือ ทางราชการจะต้องเข้ามาดำเนินการแก้ปัญหาเน่าเสียอย่างจริงจังและต่อเนื่อง จัดทำโครงการหรือกิจกรรมโดยให้ประชาชนทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ จัดงบประมาณในการจัดสถานที่ทิ้งขยะ และหน่วยงานที่เข้ามาเก็บขยะจากแหล่งชุมชนที่สม่ำเสมอและมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบ

สรุปผลการศึกษาวิจัย

1. ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กในระดับต่ำ
2. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก ปรากฏผลว่า

2.1 ประชาชนที่มีรายได้ครบถ้วนต่อปีที่แตกต่างกัน ก่อให้เกิดความแตกต่างกันต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

2.2 ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกัน ก่อให้เกิดความแตกต่างกันต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2.3 ประชาชนที่มีการใช้ประโยชน์จากห้วยมวกเหล็กที่แตกต่างกัน ก่อให้เกิดความแตกต่างกันต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2.4 ประชาชนที่มีอายุที่แตกต่างกัน ก่อให้เกิดความแตกต่างกันต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.5 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาและมีการรับรู้ข่าวสารที่แตกต่างกัน ไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างกันต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผลการศึกษาวิจัย

จากการศึกษาวิจัย เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก ปรากฏผลดังนี้

1. ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กในระดับต่ำ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เกิดจากการขาดความร่วมมือของประชาชนในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก เนื่องจากลักษณะการดำรงชีวิตของประชาชนที่ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพรับจ้าง ซึ่งมีรายได้เป็นรายวันและรายได้ไม่สูง ทำให้เวลาส่วนใหญ่เป็นการหารายได้มาจุนเจือครอบครัว และมีเวลาในการทำงานและวันหยุดที่ไม่แน่นอน จึงทำให้ไม่มีเวลาเข้ามาร่วมกิจกรรมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก ส่งผลให้ประชาชนไม่ให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุดม แยมชื่นพงศ์ (2537: 175) ศึกษาพบว่า คณะกรรมการสภาตำบลมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งน้ำแม่น้ำท่าจีนในระดับน้อย เป็นเพราะทางราชการไม่สนับสนุนงบประมาณรายจ่ายในการแก้ไขปัญหาแม่น้ำเน่าเสีย ขาดการประสานงานและการประชาสัมพันธ์ให้คณะกรรมการสภาตำบลเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งน้ำท่าจีนอย่างจริงจัง ทำให้ไม่ได้รับความร่วมมือ ทำนองเดียวกับวิฑูรย์ แก้วทอง (2541: บทคัดย่อ) ศึกษาพบว่า ประชาชนในบริเวณพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังเคยมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรน้ำค่อนข้างน้อยทั้งตามขั้นตอนและรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรน้ำ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชาย วิริภิมย์กุล (2543: 112) ศึกษาพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนอยู่ในระดับต่ำ ทั้งนี้เป็นเพราะส่วนใหญ่ประชาชนจะมีส่วนร่วมเฉพาะในบางเรื่องหรือบางโอกาสที่กรรมการป่าชุมชนแจ้งให้ทราบ

2. อายุที่แตกต่างกัน ก่อให้เกิดความแตกต่างกันต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 และพบว่า อายุระหว่าง 31 ปี – 40 ปี มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กมากที่สุด ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า ประชาชนที่อยู่ในวัยระหว่าง 31 ปี – 40 ปี เป็นช่วงวัยที่มีความสนใจในกิจกรรมต่าง ๆ เห็นความสำคัญในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก และยังเป็นช่วงวัยที่ยอมรับความคิดเห็นยอม

รับความเปลี่ยนแปลงได้ง่ายกว่า จึงทำให้มีความตระหนักถึงความสำคัญของห้วยมวกเหล็ก และมีความกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมใจ เข็มเจริญ (2531: 86) ศึกษาพบว่า อายุเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ วลัยภรณ์ ดาวสุวรรณ (2533: 113) ศึกษาพบว่า อายุที่แตกต่างกันจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมบึงขุนทะเลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สัญชัย สุตพันธ์วิหาร (2539: 141) ศึกษาพบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติทุกกิจกรรม รวมทั้งมีความสัมพันธ์กับความต้องการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนต่อปัญหาและมลพิษทางน้ำจากชุมชน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชาย วิริกรรมกุล (2543: 113) ศึกษาพบว่า อายุที่แตกต่างกันทำให้การมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน ไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างกันต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 3 ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า การเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กไม่ได้ขึ้นอยู่กับระดับการศึกษา และการอนุรักษ์เป็นกิจกรรมที่ไม่ได้มีการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่เกิดจากหน่วยงานทางราชการจัดโครงการขึ้นมา ซึ่งคนที่ไม่มีหรือไม่มีโอกาสเรียนในระบบโรงเรียนหรือคนที่มีความรู้ระดับการศึกษาต่างๆ ก็สามารถเข้าใจและปฏิบัติได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นงเยาว์ หลีพันธ์ (2537: 198) ศึกษาพบว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างกันในการมีส่วนร่วมในการจัดทำโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก อุดม แยมชื่นพงศ์ (2537: 148) ศึกษาพบว่า คณะกรรมการสภาตำบลที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งน้ำแม่น้ำท่าจีนแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สัญชัย สุตพันธ์วิหาร (2539: 142) ศึกษาพบว่า ระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมต่อปัญหามลพิษทางน้ำจากชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กรรณิกา ประกอบทรัพย์ (2540: 110) ศึกษาพบว่า สมาชิกสภาตำบลที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีนไม่แตกต่างกัน สบสุข ลีละบุตร (2543: 104-105) ศึกษาพบว่า ระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชาย วิริกรรมกุล (2543: 113) ศึกษาพบว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันจะมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4. อาชีพที่แตกต่างกัน ก่อให้เกิดความแตกต่างกันต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 4 และพบว่า อาชีพรับราชการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กมากที่สุด ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า ประชาชนประกอบอาชีพรับราชการเป็นอาชีพที่มั่นคง ได้ค่าตอบแทนที่แน่นอนมีเวลาปฏิบัติงานและวันหยุดที่แน่นอน จึงทำให้มีเวลาที่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในการอนุรักษ์

ห่วยมวกเหล็กได้มากกว่าอาชีพอื่นๆ รวมทั้งยังเป็นอาชีพที่มีหน้ามีตาจึงทำให้ประชาชนที่รับอาชีพรับราชการมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห่วยมวกเหล็กมากกว่าอาชีพอื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จรูญ ขุนทอง (2539: 104) ศึกษาพบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีอาชีพต่างกัน ทำให้มีผลต่อการอนุรักษ์แม่น้ำลำคลองที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สัตย์ชัย สุตพันธ์วิหาร (2539: 137) ศึกษาพบว่า อาชีพมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมต่อปัญหามลพิษทางน้ำจากชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ศุภราภรณ์ ธรรมชาติ (2541: 116) ศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งขึ้นอยู่กับอาชีพ การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งไม่เป็นอิสระต่อกันหรือมีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.02 สบสุข ลีละบุตร (2543: 105) ศึกษาพบว่า อาชีพมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชาย วิริภิมย์กุล (2543: 114) ศึกษาพบว่า อาชีพที่แตกต่างกันทำให้การมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

5. รายได้ครอบครัวต่อปีที่แตกต่างกัน ก่อให้เกิดความแตกต่างกันต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห่วยมวกเหล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 5 และพบว่า รายได้ครอบครัว 100,001 –150,000 บาทต่อปี มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห่วยมวกเหล็กมากที่สุด ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า ประชาชนที่มีรายได้ครอบครัวต่อปีน้อย จะเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห่วยมวกเหล็กได้น้อย เพราะจะต้องมีภาระในการประกอบอาชีพเพื่อหารายได้จุนเจือครอบครัว ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นอาชีพรับจ้างที่ได้รายได้เป็นรายวัน ถ้าหยุดก็จะทำให้ขาดรายได้ไปจึงอาจเป็นสาเหตุให้ไม่มีเวลาในการเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห่วยมวกเหล็ก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วลัยภรณ์ ดาวสุวรรณ (2533: 64) ศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ครอบครัวแตกต่างกัน ทำให้การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์บึงขุนทะเลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จรูญ ขุนทอง (2539: 105) ศึกษาพบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่รับรู้ข่าวสารต่างกันทำให้มีผลต่อการอนุรักษ์แม่น้ำลำคลองที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญรพี ฝูงกลิ่น (2543: 111) ศึกษาพบว่า รายได้มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกขั้นตอนในการแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศจากโรงไฟฟ้าแม่เมาะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยพบว่าผู้ที่มีรายได้สูงจะมีส่วนร่วมมากกว่าผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า

6. การได้รับรู้ข่าวสารที่แตกต่างกัน ไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างกันต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห่วยมวกเหล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 6 ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า ปัจจุบันสื่อทุกประเภทให้ความสำคัญในการรณรงค์ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทำให้ประชาชนได้รับรู้ข่าวสารในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมากขึ้น รวมถึงการเข้าถึงของสื่อประเภทต่างๆ ก็มากขึ้น ทำให้การรับรู้ข่าวสารในเรื่องการอนุรักษ์ของประชาชนจากสื่อประเภทต่างๆ

ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุดม แยมชื่นพงศ์ (2537: 181) ศึกษาพบว่า คณะกรรมการสภาตำบลที่เคยรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์แหล่งน้ำแม่น้ำท่าจีน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งน้ำแม่น้ำท่าจีนแตกต่างจากคณะกรรมการสภาตำบลที่ไม่เคยรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์แหล่งน้ำแม่น้ำท่าจีน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สัตยชัย สุนิพัชวิหาร (2539: บทคัดย่อ) ศึกษาพบว่า การรับรู้ข่าวสารไม่มีผลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อปัญหามลพิษทางน้ำจากชุมชน จรูญ ชุนทอง (2539: 109) ศึกษาพบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่รับรู้ข่าวสารต่างกัน ไม่ทำให้มีผลต่อการอนุรักษ์แม่น้ำลำคลองที่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สบสุข ลีละบุตร (2543: 107) ศึกษาพบว่า การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

7. การใช้ประโยชน์จากห้วยมวกเหล็กที่แตกต่างกัน ก่อให้เกิดความแตกต่างต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 7 และพบว่า ประชาชนที่เคยใช้ประโยชน์จากห้วยมวกเหล็กมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กมากกว่าประชาชนที่ไม่เคยใช้ประโยชน์จากห้วยมวกเหล็ก ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า เนื่องจากห้วยมวกเหล็กเป็นแหล่งน้ำที่มีความสำคัญในการดำรงชีพ ประชาชนมีการใช้ประโยชน์จากห้วยมวกเหล็กในหลายรูปแบบ เช่น ใช้เป็นแหล่งน้ำในการอุปโภคบริโภคในครัวเรือน ใช้ในกิจกรรมการเกษตร รวมทั้งใช้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ เป็นต้น จึงทำให้การใช้ประโยชน์จากห้วยมวกเหล็กในลักษณะต่างๆ เหล่านี้ ย่อมมีผลให้ประชาชนมีความรู้สึกผูกพันและเห็นคุณค่าของห้วยมวกเหล็กแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นางเยาว์ หลีพันธ์ (2537: 201) ศึกษาพบว่า การใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำขนาดเล็กที่แตกต่างกัน ก่อให้เกิดความแตกต่างกันในเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดทำโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กไพจิตร ไตรวงศ์ย้อย (2538: 99 - 100) ศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนต่างกัน จะมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชาย วิริภิมย์กุล (2543: 117) ศึกษาพบว่า การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนแตกต่างกันทำให้การมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากการศึกษาทำให้ทราบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กในระดับต่ำ ซึ่งหมู่บ้านที่ทำการศึกษาคือหมู่บ้านที่เข้าร่วมโครงการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลมวกเหล็ก ประชาชนส่วนใหญ่จะพักอาศัยอยู่ริมห้วยมวกเหล็ก และมีการใช้ประโยชน์จากห้วยมวกเหล็กต่างๆ มากมาย ถือได้ว่าห้วยมวกเหล็กมีความสำคัญต่อการดำรงชีพ

ของประชาชน ซึ่งควรจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กในระดับสูง ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องรีบดำเนินการแก้ปัญหาโดยควรจะมีการส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก มีการเข้าไปให้ความรู้ด้านต่างๆ และแนวทางในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กแก่ประชาชนให้มากขึ้นและต่อเนื่อง เช่น จัดการอบรม การเข้าไปให้ความรู้แก่ประชาชนถึงในแต่ละชุมชน การจัดกิจกรรมอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก การรณรงค์เชิญชวนให้ประชาชนทุกฝ่ายมีการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก เพื่อเพิ่มระดับของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กมากขึ้น รวมทั้งต้องติดตามผลอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลมวกเหล็ก สาธารณสุข อำเภอมวกเหล็ก กรมป่าไม้ในส่วนหน่วยงานวนอุทยานน้ำตกเจ็ดสาวน้อยและน้ำตกมวกเหล็ก ควรรีบดำเนินการอย่างเร่งด่วน ก่อนที่ปัญหาน้ำเสียของห้วยมวกเหล็กจะมากขึ้นกว่าเดิม

2. ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษาค้นคว้า

2.1 จากการศึกษาทำให้ทราบว่า ประชาชนที่มีอายุ 31 ปี – 40 ปี ประชาชนที่มีอาชีพรับราชการ ประชาชนที่มีรายได้ 100,001 – 150,000 บาทต่อปี และประชาชนที่เคยใช้ประโยชน์จากห้วยมวกเหล็ก มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กมากกว่าประชาชนในกลุ่มอื่นๆ จึงควรจัดให้ประชาชนกลุ่มดังกล่าวเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กให้มาก โดยจัดการอบรมให้ความรู้และแนวทางในการอนุรักษ์ จัดให้ประชาชนกลุ่มดังกล่าวเป็นแกนนำในเรื่องการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก เพื่อเป็นผู้นำและกำลังสำคัญในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กในชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องช่วยเหลือและสนับสนุนประชาชนที่เป็นแกนนำในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก รวมทั้งติดตามผลการดำเนินงานอย่างใกล้ชิด และในส่วนประชาชนที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กน้อย ควรส่งเสริมให้เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กให้มากขึ้น โดยจัดโครงการให้ความรู้ในปัญหาจากการเกิดน้ำเน่าเสีย การใช้น้ำและวิธีอนุรักษ์น้ำ ซึ่งประชาชนในส่วนนี้จากการศึกษาพบว่ามีจำนวนมาก ดังนั้นหน่วยงานที่รับผิดชอบควรดำเนินการเพื่อให้ประชาชนในกลุ่มนี้เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์มากขึ้น

2.2 จากปัญหาและอุปสรรคในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก คือ การปล่อยน้ำทิ้งจากการใช้ในกิจกรรมต่างๆ ของประชาชนโดยตรง โดยไม่ได้รับการบำบัดให้มีคุณภาพที่ดีก่อนลงสู่ห้วยมวกเหล็ก การขาดความร่วมมือของประชาชนในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กเกิดจากเวลาในการเข้ามามอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กไม่มี เนื่องจากลักษณะและสภาพการเป็นอยู่ที่ต้องประกอบอาชีพเพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัว ซึ่งทำให้เห็นว่าประชาชนยังไม่เห็นความสำคัญในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก จึงควรมีการให้ความรู้กับประชาชนในเรื่องการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กอย่างถูกวิธีและเป็นวิธีให้ความรู้ที่เข้าถึงประชาชนให้มากและรวดเร็วที่สุด เช่น การจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กกับผู้นำชุมชนหรือผู้นำครอบครัว การจัดทำแผ่นพับและป้ายรณรงค์เชิญชวนให้อนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก การให้ความรู้แบบลงพื้นที่และการเข้าไปพูดคุยของเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในช่วงเวลาที่ประชาชนไม่ได้ประกอบอาชีพ เพื่อไม่กระทบกระเทือนกับช่วงเวลาในการทำงานและสร้างความเป็นกันเองกับประชาชน ซึ่งจะส่ง

ผลให้ประชาชนมีความรู้สึกที่เป็นกันเองและมีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์
ห้วยมวกเหล็กมากขึ้น เป็นต้น

2.3 จากข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหาในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก ทำให้
ทราบว่า ประชาชนมีข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหามาในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก
คือ หน่วยงานราชการต้องรีบเข้ามาแก้ไขปัญหาน้ำเสียอย่างจริงจังและเร่งด่วน จัดทำโครงการหรือ
กิจกรรมให้ประชาชนทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก จัดสถานที่ทิ้งขยะให้
เพียงพอ มีการจัดเก็บขยะที่เป็นระบบมากขึ้น มีการรณรงค์ให้ประชาชนอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กให้
มากขึ้นและต่อเนื่องไปตลอด หน่วยงานราชการที่รับผิดชอบในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กควรมี
แผนการดำเนินงาน มาตรการบดทลงโทษกับผู้ที่เป็นสาเหตุให้เกิดน้ำเน่าเสียของห้วยมวกเหล็ก
อย่างชัดเจนและประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับทราบอย่างทั่วถึง จะทำให้ประชาชนเห็นความสำคัญ
กับการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก เนื่องจากประชาชนในท้องถิ่นยังให้ความสำคัญและเชื่อถือกับ
เจ้าหน้าที่ของรัฐและหน่วยงานราชการ และมักจะปฏิบัติตามที่หน่วยงานราชการขอความร่วมมืออยู่
เสมอ ดังนั้นหน่วยงานราชการให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กอย่างจริงจัง ก็จะส่งผล
ให้ประชาชนให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กเช่นกันด้วย

3. ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

3.1 ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยจากประชาชนเพียง 2 หมู่บ้านที่อยู่ริม
ห้วยมวกเหล็ก และเข้าร่วมโครงการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลมวกเหล็ก
ทำให้ผลการศึกษาอยู่ในวงจำกัด ควรมีการศึกษาวิจัยในลักษณะเดียวกันนี้กับประชาชนในหมู่บ้าน
อื่นๆ ที่อยู่ริมห้วยมวกเหล็ก เพื่อเปรียบเทียบกัน

3.2 ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเพียงบางปัจจัยที่ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม
ในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กเพียงบางปัจจัยเท่านั้น ส่งผลให้การศึกษาครั้งนี้ไม่ครอบคลุมปัจจัยอื่น
ที่ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาปัจจัยอื่นๆ
เพิ่มเติม เพื่อให้ทราบถึงการเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กของประชาชนด้วย เช่น
ปัจจัยด้านเพศ ปัจจัยด้านระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น ปัจจัยด้านระยะห่างจากที่พักถึง
ห้วยมวกเหล็ก ปัจจัยในเรื่องประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน เจตคติต่อการอนุรักษ์
ห้วยมวกเหล็กและความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก เป็นต้น

3.3 ควรมีการศึกษาความพร้อมของหน่วยงานราชการหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบในการ
อนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลมวกเหล็ก สาธารณสุขอำเภอ กรมป่าไม้ใน
ส่วนหน่วยงานนอุทยาน ถึงความพร้อม แนวทาง ในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก

3.4 ควรศึกษาเชิงคุณภาพสำหรับประชาชนในกลุ่มที่เข้ามามีส่วนร่วมในระดับสูง
เพื่อเปรียบเทียบผลการศึกษาวิจัยว่าได้ผลสอดคล้องกันหรือขัดแย้งกันกับผลการศึกษาในครั้งนี้

3.5 ควรศึกษา วิธีการ ลักษณะหรือรูปแบบต่างๆ ที่ประชาชนใช้ในการอนุรักษ์
ห้วยมวกเหล็ก เพื่อพัฒนาวิธีการ ลักษณะหรือรูปแบบที่เหมาะสมในการอนุรักษ์น้ำของ
ประชาชน อันจะเป็นประโยชน์ในการอนุรักษ์น้ำในแหล่งน้ำอื่นๆ ต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- ✓ กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2546). *ทรัพยากรน้ำ*. สืบค้นเมื่อ 10 พฤษภาคม 2546, จาก <http://www.vironnet.in.th/evdb/info/water/water06.html>
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2543). *แผนการใช้ที่ดินลุ่มน้ำสาขาห้วยมวกเหล็ก*. เอกสารวิชาการ. กรุงเทพฯ : กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงฯ.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2535). *สรุปสถานการณ์แหล่งน้ำในประเทศไทยปี 2534*. กรุงเทพฯ : กองอนามัย กระทรวงฯ.
- เกษม จันท์แก้ว. (2530). *วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพฯ : อักษรสยามการพิมพ์.
- คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. (2544). *วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดสระบุรี*. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร.
- จรรยา ขุนทอง. (2539). *ความตระหนักของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการอนุรักษ์แม่น้ำลำคลองในจังหวัดนครปฐม*. วิทยานิพนธ์ สศ.ม. (สิ่งแวดล้อม) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- ฉลาดชาย รมิดานนท์. (2527). *สภาพทางเศรษฐกิจการเมืองสังคมและวัฒนธรรมของสังคมหมู่บ้านชนบทกับการมีส่วนร่วมของประชาชน : วิเคราะห์กรณีหมู่บ้านชาวเหนือในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา*. กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสภากการพิมพ์.
- ชัยโรจน์ ธนสันติ. (2535). *การมีส่วนร่วมของกรรมการสภาตำบลในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ : ศึกษาเฉพาะกรณี จังหวัดอุบลราชธานี*. วิทยานิพนธ์ สศ.ม. (สิ่งแวดล้อม) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- ถม ทรัพย์เจริญ. (2527). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนชนบทในประเทศไทย : ศึกษากรณีคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร*. วิทยานิพนธ์ สศ.ม. (สิ่งแวดล้อม) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- ✓ ถวิล ชารโกชน. (2532). *จิตวิทยาสังคม*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- นงเยาว์ หลีพันธ์. (2537). *การมีส่วนร่วมในการจัดทำโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กในจังหวัดจันทบุรี*. วิทยานิพนธ์ สศ.ม. (สิ่งแวดล้อม) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- ✓ นาท ดันตวิรุพห์ และพูนทรัพย์ สมุทรสาคร. (2528). *วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมและการบริหารทรัพยากร*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ✓ นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2527). *กลวิธี แนวทาง วิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสภากการพิมพ์.
- _____. (2531). *นโยบายและกลวิธีมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสภากการพิมพ์.

- นิวัต เรืองพานิช. (2537) . การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ : สหมิตรออฟเซต.
- ประพนธ์ ปิยรัตน์. (2534). รูปแบบและกระบวนการพัฒนาสิ่งแวดล้อมโดยประชาชน. เอกสารวิชาการประกอบการสัมมนา. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ✓ประเวศ วะสี. (2532). วิฤทธิหมู่บ้านไทยทางออกและอนาคตอยู่ที่ไหน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์หมู่บ้าน.
- เพ็ญรพี ผูกกลิ่น. (2543). การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อปัญหามลพิษทางอากาศจากโรงไฟฟ้าแม่เมาะ กรณีศึกษา ตำบลสบป่าด อำเภอมแม่เมาะ จังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (เทคโนโลยีที่วางแผนสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาชุมชน). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- ไพจิตร ไตรวงศ์ย่อย. (2538). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการป่าชุมชน ศึกษากรณีบ้านป่าสัน ตำบลปอน้อย อำเภอมแม่จัน จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ สศ.ม. (สิ่งแวดล้อม) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- ✓ไพรัตน์ เดชะรินทร์. (2527). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ : ศูนย์การศึกษานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ✓มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์. (2546). การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (นิเวศวิทยาในพระไตรปิฎก). สืบค้นเมื่อ 10 พฤษภาคม 2546, จาก <http://www.school.net.th/library/snet6/envi2/subwater/subwater.htm>
- มูลนิธิโลกสีเขียว. (2542). สถานการณ์สิ่งแวดล้อมไทย 2540-2541. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชซิง.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2526). หลักการพัฒนาชุมชนและหลักการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยอนุเคราะห์ไทย.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2540). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540. ม.ป.พ.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538) . เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- _____. (2539) . เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- วัลย์ภรณ์ ดาวสุวรรณ. (2533). การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมบึงขุนทะเล. วิทยานิพนธ์ สศ.ม. (สิ่งแวดล้อม) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.

- วไลลักษณ์ โทฐาน. (2535). ความคิดเห็นของประชาชนต่อการให้บริการเก็บขนมูลฝอย
ทางน้ำ : ศึกษาเปรียบเทียบบริเวณริมคลองบางกอกน้อย เขตบางกอกน้อย
และบริเวณริมคลองชักพระ เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.
(สิ่งแวดล้อม) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- ✓ วิชัย เทียนน้อย. (2533). การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ. กรุงเทพฯ : อักษรวัฒนา.
ศุภราภรณ์ ธรรมชาติ. (2541). การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ทรัพยากร
ชายฝั่ง ศึกษากรณีอำเภอละงู จังหวัดสตูล. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สิ่งแวดล้อม)
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- สบสุข ลีละบุตร. (2543). การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กรณี
ศึกษา เกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี วิทยานิพนธ์ วท.ม. (เทคโนโลยีการบริหาร
สิ่งแวดล้อม) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- สถาพร อธิพิงษ์. (2536). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสภาตำบลในการอนุรักษ์
ป่าชายเลน : ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอท่าใหม่ และกิ่งอำเภอนายายอาม จังหวัด
จันทบุรี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สิ่งแวดล้อม) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
มหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- สมชาย วิริภรณกุล. (2543). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน กรณีศึกษา
ป่าชุมชนบ้านโคกสันติสุข ตำบลวังหมี่ อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา.
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สิ่งแวดล้อม) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
ถ่ายเอกสาร.
- ✓ สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. (2534). สังคมวิทยาชุมชน : หลักการศึกษาวิเคราะห์และปฏิบัติงานชุมชน.
ขอนแก่น : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สโรรัตน์ ศิริรัตน์. (2531). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของหัวหน้าครอบครัวในกิจกรรม
กองทุนพัฒนาหมู่บ้านบ้านจันทาร ตำบลจันทาร อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด.
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาพัฒนาชุมชน) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
มหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานสาธารณสุขอำเภอมวกเหล็ก. (2544). รายงานผลการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำคลอง
มวกเหล็ก. สระบุรี : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสระบุรี.
- สัตยชัย สุตพันธ์วิหาร. (2539). การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อปัญหาและมลพิษทางน้ำจาก
ชุมชน กรณีศึกษา เทศบาลเมืองภูเก็ท. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (เทคโนโลยีการบริหาร
สิ่งแวดล้อม) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- ✓ สุกัญญา ลีลาวีระชัย. (2545). การอนุรักษ์น้ำ. สืบค้นเมื่อ 10 พฤษภาคม 2546, จาก
[http://www.thaigoodview.com/library/studentshow/st2545/5-4/no37_49/
keepwater.html](http://www.thaigoodview.com/library/studentshow/st2545/5-4/no37_49/keepwater.html)

- สุรพล สุดารรา. (2523, ธันวาคม) . การจัดสภาวะแวดล้อมเพื่อการพัฒนา. จดหมายข่าว สภาวะแวดล้อม. 8(2): 11.
- อนุชิต อีสริยเมตต์. (2536). ปัจจัยที่มีผลต่อความตระหนักของคณะกรรมการสภาตำบลในการ แก้ไขปัญหาแม่น้ำเจ้าพระยาเน่าเสีย. วิทยานิพนธ์ สศ.ม. (สิ่งแวดล้อม) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- อนุพงษ์ เพียรไพรงาม. (2543). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดปัญหา ด้านสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม กรณีศึกษาอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา. วิทยานิพนธ์ สศ.ม. (สิ่งแวดล้อม) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- ✓/ อัศนี ศรีสฐ. (2521) . ทศนคติในการอนุรักษ์ธรรมชาติและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง สิ่งแวดล้อมด้วย บทเรียนสำเร็จรูปของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. ปริญญาโท กศ.ม. (ชีววิทยา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ✓/ อำนาจ อนันต์ชัย. (2527). การระดมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท. การ พัฒนาชนบทสาขาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิคตอเรียเพาเวอร์พอยท์ จำกัด
- ✓/ อดุม แยมชื่นพงศ์. (2537). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสภาตำบลในการอนุรักษ์แหล่งน้ำ แม่น้ำท่าจีน : ศึกษากรณีแม่น้ำท่าจีน เขตอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ สศ.ม. (สิ่งแวดล้อม) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- ✓/ Cary. Lee J. Editor. (1976). " The Role of the Citizen in The C.D. Proiss " *Community Development as a Process*. University of Missouri Press Columbia.
- ✓/ Cohen John, M. and Uphoff Norman T. (1977). *Rural Development : Concepts and Measure for Project Design Implementation and Evaluation*. New York : The Rural Development Committee center for International Studies Cornell University.
- Dasmann ,Raymond F.(1975) . "Conservation" *The Wordbook Encyclopedia*. Vol. 4, p.778 Chicago: Field Enterprises Education Corporation,
- ✓/ Hay, D.G. (1951). *Social Participation of Individuals in Four Rural Community of The Northeast*. Rural Sociology.
- ✓/ Keith Davis. (1972). *Human Behavior at Work - Human Relations and Organization Behavior*. New York : Graw – Hill Book Company.
- ✓/ Maslow, A.H. (1970). *Motivation and Personality*. New York : Harper and Row.

- Reeder, William W. (1974). *Some Aspects of The Informal Social Participation of Farm Families in New York State Cornell University*. Unpublished Ph.D. Disertation.
- Roger, Evertt M. (1973). *Communication Strategize for Ranidy Planning*. New York : The Free Press.
- ✓ Schmieder, Allen A. (1959) .*The Nature and Philosophy of Environmental Education*. Paris : UNESCO.
- White, Alastair T. (1982). *Why Community Participation? A Discussion of Argument Go, Community Participation : CURRENT Issue and Learned*. United Nations Children's Fund.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

1. แบบสอบถามเรื่องการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก
2. การหาค่าความเที่ยงตรงเชิงพินิจของแบบสอบถามการมีส่วนร่วม

แบบสอบถาม
เรื่อง
การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก
ตำบลมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี

แบบสอบถามฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการทำสารนิพนธ์ เรื่อง “ การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก ตำบลมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี ” โดย นายทนงวุฒิ นิยมชื่น นิสิตปริญญาโท หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการมัธยมศึกษา กลุ่มการสอนสิ่งแวดล้อม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วม ปัจจัยที่มีต่อการมีส่วนร่วม ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไข ปัญหาในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กของประชาชน

ขอความร่วมมือจากผู้ตอบแบบสอบถาม กรุณาตอบคำถามให้ตรงกับความคิดเห็นของท่าน และตรงกับความเป็จริงมากที่สุด คำตอบของท่านจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัยในครั้งนี้ โดยคำตอบที่ได้รับจะถือว่าเป็นความลับและนำมาใช้เฉพาะในงานวิจัยนี้เท่านั้น

ขอขอบพระคุณอย่างสูง
นายทนงวุฒิ นิยมชื่น

หมายเลขแบบสอบถาม

แบบสอบถาม

เรื่อง

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก

อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี

วันที่ เดือน พ.ศ.

ฉบับที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับตัวแปร

คำชี้แจง กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงใน () หรือเติมข้อความลงในช่องว่างให้ตรงกับข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวท่านมากที่สุด

1. สถานภาพทางครอบครัวของผู้ให้ข้อมูล

() หัวหน้าครอบครัว	() ตัวแทนหัวหน้าครอบครัว (ระบุ.....)
---------------------	---------------------------------------
2. ปัจจุบันท่านมีอายุ ปี
3. ระดับการศึกษาสูงสุดของท่าน

() ไม่ได้รับการศึกษา	() ประถมศึกษา
() มัธยมศึกษาตอนต้น	() มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.
() อนุปริญญา / ปวส.	() ปริญญาตรี
() สูงกว่าปริญญาตรี	
4. อาชีพหลัก

() ทำนา	() ทำไร่ ปลูกพืช
() ทำสวน ปลูกพืช	() เลี้ยงสัตว์ สัตว์ที่เลี้ยง
() รับจ้าง	() ค้าขาย
() อุตสาหกรรมครัวเรือน	() อื่นๆ ระบุ
5. ในรอบปีที่ผ่านมาท่านมีรายได้ (ก่อนหักค่าใช้จ่าย) จากอาชีพหลัก

() ต่ำกว่า 50,000	บาท/ปี
() 50,000 – 100,000	บาท/ปี
() 100,001 – 150,000	บาท/ปี
() 150,001 ขึ้นไป	บาท/ปี

6. ท่านเคยได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์น้ำจากสื่อประเภทต่างๆ หรือไม่
 เคยได้รับ
 ไม่เคยได้รับ
7. กรณีที่ท่านเคยรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์น้ำจากสื่อประเภทต่างๆ ให้ท่านตอบว่าท่านเคยได้รับ
 ข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์น้ำจากสื่อประเภทใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
<u>จากสื่อมวลชน</u>	<u>จากบุคคล</u>
☐ 1) วิทยู	☐ 1) ญาติพี่น้อง
☐ 2) โทรทัศน์	☐ 2) เพื่อนบ้าน
☐ 3) หนังสือพิมพ์	☐ 3) เจ้าหน้าที่ของรัฐแจ้งให้ทราบ
☐ 4) อื่นๆ ระบุ	☐ 4) อื่นๆ ระบุ
8. ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา ท่านเคยใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำห้วยมวกเหล็กหรือไม่
 เคย
 ไม่เคย
9. กรณีที่เคยใช้ประโยชน์ ท่านได้ใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำในด้านใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 เป็นน้ำดื่มน้ำใช้ในบ้านเรือน
 ทำนา ทำสวน ทำไร่
 เลี้ยงสัตว์
 ทำการประมง
 คมนาคมขนส่ง
 อุตสาหกรรมในครัวเรือน
 อื่นๆ ระบุ
-

ฉบับที่ 2 ตอนที่ 1 ลักษณะการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก

คำชี้แจง กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องให้ตรงกับข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวท่านมากที่สุด

ลักษณะการมีส่วนร่วม	ทุกครั้ง	บางครั้ง	ไม่เคยเลย
1. ร่วมศึกษาปัญหา			
1.1 ท่านเคยเดินสำรวจสภาพน้ำในห้วยมวกเหล็ก
1.2 ท่านเคยเข้าร่วมประชุมเพื่อศึกษาเกี่ยวกับสภาพน้ำในห้วยมวกเหล็กในปัจจุบัน
1.3 ท่านเคยร่วมศึกษาปัญหาและสาเหตุที่ทำให้สภาพน้ำในห้วยมวกเหล็กเปลี่ยนแปลงไป.....
1.4 ท่านเคยศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพน้ำและวิธีปรับปรุงคุณภาพน้ำ
1.5 ท่านเคยร่วมศึกษาแนวทางในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก
1.6 ท่านเคยร่วมศึกษาปัญหาและสาเหตุที่จะต้องทำการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก
1.7 ท่านเคยเข้าร่วมประชุมเพื่อศึกษาปัญหาก่อนที่จะทำกิจกรรมอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก
1.8 ท่านเคยเสนอปัญหา ข้อบกพร่องที่เป็นอุปสรรคต่อการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก
1.9 ท่านเคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อพบปะพูดคุยให้มีการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก
1.10 ท่านเคยเสนอความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก
2. ร่วมวางแผน			
2.1 ท่านเคยเข้าร่วมประชุม ปรึกษาหารือ วางแผนในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก
2.2 ท่านเคยแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก
2.3 ท่านเคยให้ข่าวสารข้อมูลที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก
2.4 ท่านเคยเสนอแนวทางในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก
2.5 ท่านเคยเข้าร่วมประชุม ปรึกษาหารือ วางแผนขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก

ลักษณะการมีส่วนร่วม	ทุกครั้ง	บางครั้ง	ไม่เคยเลย
2.6 ท่านเคยเสนอแนวทางขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม อนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก.....
2.7 ท่านเคยแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในขั้นตอน การดำเนินกิจกรรมอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก
2.8 ท่านเคยให้ข่าวสารข้อมูลที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับขั้นตอน ในการดำเนินกิจกรรมอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก
2.9 ท่านเคยประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมการอนุรักษ์ ห้วยมวกเหล็กให้ประชาชนในท้องถิ่นทราบ
2.10 ท่านเคยประชาสัมพันธ์ เชิญชวนประชาชนในท้องถิ่น ร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก
3. ร่วมปฏิบัติ			
3.1 ท่านเคยเข้าร่วมกิจกรรมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก
3.2 ท่านเคยเข้าร่วมกิจกรรมในการบริจาคเงินเพื่ออนุรักษ์ ห้วยมวกเหล็ก
3.3 ท่านเคยเข้าร่วมกิจกรรมบริจาควัสดุต่างๆ ในการอนุรักษ์ ห้วยมวกเหล็ก
3.4 ท่านเคยได้รับมอบหมายให้มีหน้าที่รับผิดชอบในกิจกรรม อนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก
3.5 ท่านเคยช่วยเหลือ แนะนำข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับการ อนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก
3.6 ท่านเคยประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในการอนุรักษ์ ห้วยมวกเหล็ก
3.7 ท่านเคยประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในกรณี ที่ต้องการความช่วยเหลือเรื่องข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับการ อนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก
3.8 ท่านเคยเข้าอำนวยความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในการ อนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก
3.9 ท่านเคยช่วยเหลือ ประสานงานกับประชาชนในท้องถิ่น ในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก
3.10 ท่านเคยเข้าอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในท้องถิ่น ในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก

ลักษณะการมีส่วนร่วม	ทุกครั้ง	บางครั้ง	ไม่เคยเลย
4. <u>ร่วมติดตามผลและประเมินผล</u>			
4.1 ท่านเคยร่วมติดตามผลการดำเนินงานตามแผนงานในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก
4.2 ท่านเคยร่วมปรับปรุง ดูแล ร้องทุกข์ต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐเกี่ยวกับการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก
4.3 ท่านเคยร่วมควบคุมดูแลพฤติกรรมของประชาชนในท้องถิ่นไม่ให้ทิ้งขยะลงในห้วยมวกเหล็ก
4.4 ท่านเคยร่วมควบคุมดูแลพฤติกรรมของประชาชนในท้องถิ่นไม่ให้ปล่อยน้ำเสียลงในห้วยมวกเหล็ก
4.5 ท่านเคยร่วมควบคุมดูแลพฤติกรรมของประชาชนในท้องถิ่นไม่ให้ปล่อยน้ำเสียจากการเกษตรลงในห้วยมวกเหล็ก
4.6 ท่านเคยร่วมควบคุมดูแลพฤติกรรมของประชาชนในท้องถิ่นในการใช้น้ำจากห้วยมวกเหล็ก
4.7 ท่านเคยติดตามคุณภาพน้ำของห้วยมวกเหล็กหลังดำเนินการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก
4.8 ท่านเคยร่วมติดตามผลการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก
4.9 ท่านเคยร่วมประเมินผลการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก
4.10 ท่านเคยแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับผลของการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก
5. <u>ร่วมบำรุงรักษา</u>			
5.1 ท่านเคยชักชวนประชาชนในท้องถิ่นในการแก้ปัญหาห้วยมวกเหล็กเน่าเสียในโอกาสที่เหมาะสม
5.2 ท่านเคยร้องทุกข์ต่อหน่วยงานของรัฐในการแก้ไขปัญหาคุณภาพน้ำห้วยมวกเหล็ก
5.3 ท่านเคยแจ้งให้เจ้าหน้าที่ของรัฐทราบถึงผู้ที่ทำให้เกิดมลภาวะกับห้วยมวกเหล็ก
5.4 ท่านเคยประพฤติปฏิบัติเป็นตัวอย่างที่ดีในการเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กในโอกาสที่เหมาะสม
5.5 ท่านเคยประพฤติปฏิบัติเป็นตัวอย่างที่ดีในการไม่ทิ้งขยะมูลฝอยลงในห้วยมวกเหล็ก
5.6 ท่านเคยประพฤติปฏิบัติเป็นตัวอย่างที่ดีในการเก็บขยะมูลฝอยที่อยู่ในห้วยมวกเหล็ก

ลักษณะการมีส่วนร่วม	ทุกครั้ง	บางครั้ง	ไม่เคยเลย
5.7 ท่านเคยชักชวนประชาชนในท้องถิ่นที่อยู่ริมห้วยมวกเหล็กในการปลูกต้นไม้เพื่อป้องกันการพังทลายของตลิ่ง
5.8 ท่านเคยประพฤติปฏิบัติเป็นตัวอย่างที่ดีในการปลูกต้นไม้ริมห้วยมวกเหล็กเพื่อป้องกันการพังทลายของตลิ่ง
5.9 ท่านเคยชักชวนประชาชนในท้องถิ่นในการช่วยกันเก็บขยะมูลฝอยที่อยู่ในห้วยมวกเหล็ก
5.10 ท่านเคยปลูกฝังทัศนคติและพฤติกรรมของเด็กและสมาชิกในครอบครัวในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก

ตอนที่ 2 ปัญหาและข้อเสนอแนะ

1. ปัจจุบันสภาพน้ำของห้วยมวกเหล็กมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม คือ เกิดการเน่าเสีย ท่านคิดว่าปัญหาที่สำคัญที่ก่อให้เกิดการเน่าเสียของน้ำ มีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

2. ในความคิดเห็นของท่าน ปัญหาและอุปสรรคในการอนุรักษ์น้ำของห้วยมวกเหล็ก มีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

3. ท่านมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาอย่างไรบ้างในการอนุรักษ์น้ำของห้วยมวกเหล็ก

.....

.....

.....

.....

การหาค่าความเที่ยงตรงเชิงพินิจของแบบสอบถามการมีส่วนร่วม

ตาราง 19 ค่าความเที่ยงตรงเชิงพินิจของแบบสอบถามการมีส่วนร่วม

ลักษณะการมีส่วนร่วม	ดัชนีความเที่ยงตรง
1. ร่วมศึกษาปัญหา	
1.2 ท่านเคยเดินสำรวจสภาพน้ำในห้วยมวกเหล็ก	1.00
1.2 ท่านเคยเข้าร่วมประชุมเพื่อศึกษาเกี่ยวกับสภาพน้ำในห้วยมวกเหล็กในปัจจุบัน	1.00
1.3 ท่านเคยร่วมศึกษาปัญหาและสาเหตุที่ทำให้สภาพน้ำในห้วยมวกเหล็กเปลี่ยนแปลงไป.....	1.00
1.4 ท่านเคยศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพน้ำและวิธีปรับปรุงคุณภาพน้ำ	0.67
1.5 ท่านเคยร่วมศึกษาแนวทางในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก	1.00
1.6 ท่านเคยร่วมศึกษาปัญหาและสาเหตุที่จะต้องทำการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก	1.00
1.7 ท่านเคยเข้าร่วมประชุมเพื่อศึกษาปัญหาก่อนที่จะทำกิจกรรมอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก	1.00
1.8 ท่านเคยเสนอปัญหา ข้อบกพร่องที่เป็นอุปสรรคต่อการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก	1.00
1.9 ท่านเคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อพบปะพูดคุยให้มีการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก	1.00
1.10 ท่านเคยเสนอความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก	1.00
2. ร่วมวางแผน	
2.1 ท่านเคยเข้าร่วมประชุม ปรีกษาหารือ วางแผนในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก	1.00
2.2 ท่านเคยแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก	1.00
2.3 ท่านเคยให้ข่าวสารข้อมูลที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก	1.00

ลักษณะการมีส่วนร่วม	ดัชนีความเที่ยงตรง
2.6 ท่านเคยเสนอแนวทางขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมอนุรักษ์ ห้วยมวกเหล็ก.....	1.00
2.7 ท่านเคยแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในขั้นตอนการ ดำเนินกิจกรรมอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก	0.67
2.8 ท่านเคยให้ข่าวสารข้อมูลที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับขั้นตอนใน การดำเนินกิจกรรมอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก	0.67
2.9 ท่านเคยประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมการอนุรักษ์ ห้วยมวกเหล็กให้ประชาชนในท้องถิ่นทราบ	1.00
2.10 ท่านเคยประชาสัมพันธ์ เชิญชวนประชาชนในท้องถิ่นร่วม กิจกรรมอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก	0.67
3. ร่วมปฏิบัติ	
3.1 ท่านเคยเข้าร่วมกิจกรรมในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก	1.00
3.2 ท่านเคยเข้าร่วมกิจกรรมในการบริจาคเงินเพื่ออนุรักษ์ ห้วยมวกเหล็ก	1.00
3.3 ท่านเคยเข้าร่วมกิจกรรมบริจาควัสดุต่างๆ ในการอนุรักษ์ ห้วยมวกเหล็ก	1.00
3.4 ท่านเคยได้รับมอบหมายให้มีหน้าที่รับผิดชอบในกิจกรรม อนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก	1.00
3.6 ท่านเคยช่วยเหลือ แนะนำข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับการ อนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก	1.00
3.6 ท่านเคยประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในการอนุรักษ์ห้วย มวกเหล็ก	1.00
3.7 ท่านเคยประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในกรณีที่ต้องการ ความช่วยเหลือเรื่องข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ห้วย มวกเหล็ก	0.67
3.8 ท่านเคยเข้าอำนวยความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในการ อนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก	1.00
3.9 ท่านเคยช่วยเหลือ ประสานงานกับประชาชนในท้องถิ่น ในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก	0.67

ลักษณะการมีส่วนร่วม	ดัชนีความเที่ยงตรง
3.10 ท่านเคยเข้าอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในท้องถิ่นในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก	1.00
4. ร่วมติดตามผลและประเมินผล	
4.1 ท่านเคยร่วมติดตามผลการดำเนินงานตามแผนงานในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก	1.00
4.2 ท่านเคยร่วมปรับปรุง ดูแล ร้องทุกข์ต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐเกี่ยวกับการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก	1.00
4.3 ท่านเคยร่วมควบคุมดูแลพฤติกรรมของประชาชนในท้องถิ่นไม่ให้ทิ้งขยะลงในห้วยมวกเหล็ก	0.67
4.4 ท่านเคยร่วมควบคุมดูแลพฤติกรรมของประชาชนในท้องถิ่นไม่ให้ปล่อยน้ำเสียลงในห้วยมวกเหล็ก	1.00
4.5 ท่านเคยร่วมควบคุมดูแลพฤติกรรมของประชาชนในท้องถิ่นไม่ให้ปล่อยน้ำเสียจากการเกษตรลงในห้วยมวกเหล็ก	1.00
4.6 ท่านเคยร่วมควบคุมดูแลพฤติกรรมของประชาชนในท้องถิ่นในการใช้น้ำจากห้วยมวกเหล็ก	1.00
4.7 ท่านเคยติดตามคุณภาพน้ำของห้วยมวกเหล็กหลังดำเนินการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก	1.00
4.8 ท่านเคยร่วมติดตามผลการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก	1.00
4.9 ท่านเคยร่วมประเมินผลการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก	1.00
4.10 ท่านเคยแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก	1.00
5. ร่วมบำรุงรักษา	
5.1 ท่านเคยชักชวนประชาชนในท้องถิ่นในการแก้ปัญหาห้วยมวกเหล็กเน่าเสียในโอกาสที่เหมาะสม	1.00
5.2 ท่านเคยร้องทุกข์ต่อหน่วยงานของรัฐในการแก้ไขปัญหาคูณภาพน้ำห้วยมวกเหล็ก	1.00
5.3 ท่านเคยแจ้งให้เจ้าหน้าที่ของรัฐทราบถึงผู้ที่ทำให้เกิดมลภาวะกับห้วยมวกเหล็ก	1.00
5.4 ท่านเคยประพฤติปฏิบัติเป็นตัวอย่างที่ดีในการเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็กในโอกาสที่เหมาะสม	1.00

ลักษณะการมีส่วนร่วม	ดัชนีความเที่ยงตรง
5.7 ท่านเคยชักชวนประชาชนในท้องถิ่นที่อยู่ริมห้วยมวกเหล็กในการปลูกต้นไม้เพื่อป้องกันการพังทลายของตลิ่ง	0.67
5.8 ท่านเคยประพฤติปฏิบัติเป็นตัวอย่างที่ดีในการปลูกต้นไม้ริมห้วยมวกเหล็กเพื่อป้องกันการพังทลายของตลิ่ง	0.67
5.9 ท่านเคยชักชวนประชาชนในท้องถิ่นในการช่วยกันเก็บขยะมูลฝอยที่อยู่ในห้วยมวกเหล็ก	1.00
5.10 ท่านเคยปลูกฝังทัศนคติและพฤติกรรมของเด็กและสมาชิกในครอบครัวในการอนุรักษ์ห้วยมวกเหล็ก	1.00

** ค่าดัชนีความเที่ยงตรงเชิงพินิจมีค่าเท่ากับหรือมากกว่า 0.50 **

ภาคผนวก ข

1. ข้อมูลทั่วไปของตำบลมวกเหล็กและห้วยมวกเหล็ก
2. รูปแสดงสภาพทั่วไปของห้วยมวกเหล็ก
3. รูปแสดงสภาพการทำเกษตรบริเวณริมห้วยมวกเหล็ก
4. รูปแสดงการใช้น้ำของประชาชน
5. รูปแสดงสภาพน้ำของห้วยมวกเหล็ก
6. รูปแสดงสภาพน้ำบริเวณแหล่งท่องเที่ยวของห้วยมวกเหล็ก
7. รูปแสดงลักษณะการปล่อยน้ำเสียลงห้วยมวกเหล็ก
8. รูปแสดงลักษณะการปลูกสร้างสุชาติดิริมห้วยมวกเหล็ก
9. รูปแสดงการทิ้งขยะลงห้วยมวกเหล็ก
10. แผนที่หมู่บ้านในตำบลมวกเหล็ก อำเภอมวกเหล็ก
11. แผนที่แสดงลำน้ำห้วยมวกเหล็กและลำน้ำสาขา

ข้อมูลทั่วไปของตำบลมวกเหล็กและห้วยมวกเหล็ก

ประวัติความเป็นมา

เดิมเป็นตำบลขึ้นอยู่กับอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี ต่อมาปี พ.ศ.2512 ตำบลมวกเหล็ก ได้แยกการปกครองออกจากอำเภอแก่งคอย ยกฐานะให้เป็นอำเภอมวกเหล็ก และเขตตำบลมวกเหล็ก ได้แบ่งแยกออกเป็นตำบลหนึ่งของอำเภอมวกเหล็ก เมื่อปี 2512 แบ่งเป็น 10 หมู่บ้าน และแยกเป็น 13 หมู่บ้าน ในปัจจุบัน

สภาพทั่วไปของตำบล

เป็นที่ราบสูงสลับภูเขา มีธารน้ำไหลผ่าน

อาณาเขตตำบล

- ทิศเหนือ จดตำบลแสง อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี
- ทิศใต้ จดตำบลมิตรภาพ อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี
- ทิศตะวันออก จดตำบลพญาเย็น อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
- ทิศตะวันตก จดตำบลทับกวาง อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี

จำนวนประชากรของตำบล

จำนวนประชากรทั้งสิ้น 6,973 คน เป็นชาย 3,489 คน เป็นหญิง 3,484 คน

ข้อมูลอาชีพของตำบล

- อาชีพหลัก ทำสวน/ทำไร่
- อาชีพเสริม ค้าขาย , รับจ้าง

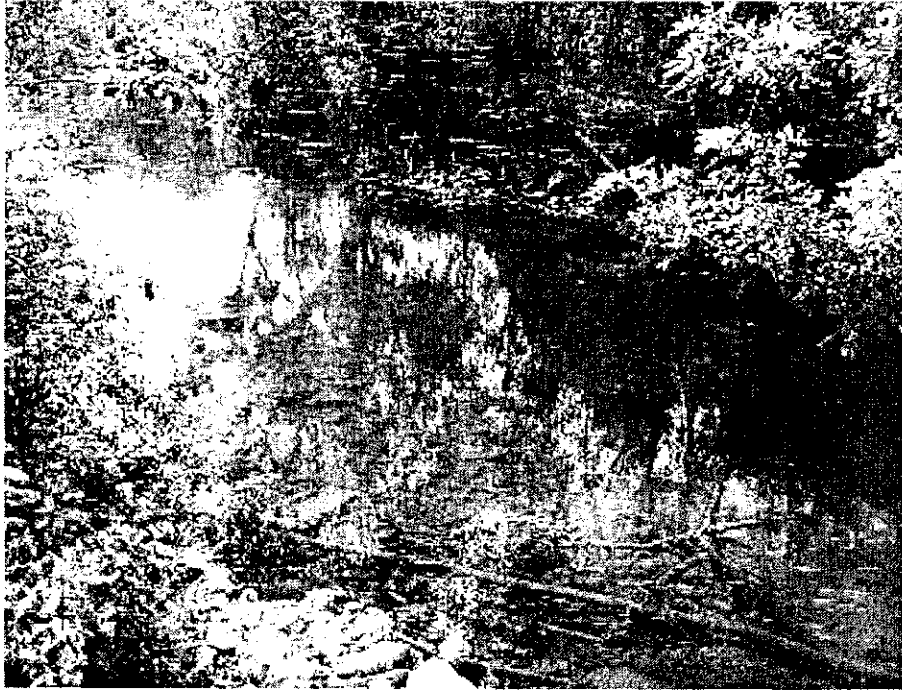
ข้อมูลสถานที่สำคัญของตำบล

- 1) ที่ว่าการอำเภอมวกเหล็ก
- 2) สถานีตำรวจ
- 3) สำนักงานเทศบาล
- 4) องค์การบริหารส่วนตำบล
- 5) ธนาคาร ธกส.
- 6) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 7) น้ำตกเจ็ดสาวน้อย
- 8) ค่ายลูกเสือ , รีสอร์ท

ห้วยมวกเหล็ก

มีต้นกำเนิดอยู่บริเวณเขาค้อ อำเภอแก่งคอย บริเวณอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ไหลขึ้นไปทางทิศเหนือเป็นแนวแบ่งเขตการปกครองของจังหวัดสระบุรีกับจังหวัดนครราชสีมา ไหลผ่านอำเภอมวกเหล็กทำให้เกิดน้ำตกแก่งหิน เป็นแหล่งท่องเที่ยวและพักผ่อนที่สำคัญของจังหวัด เช่น น้ำตกมวกเหล็ก น้ำตกเจ็ดสาวน้อย ไร่กุสุมา ภูธารรีสอร์ท แล้วไหลลงสู่แม่น้ำป่าสักที่บ้านปากน้ำ ตำบลคำพราน อำเภอวังม่วง จังหวัดสระบุรี ห้วยมวกเหล็กยังแบ่งออกเป็นลำน้ำสาขาอีก 4 สาขา คือ คลองไทร คลองโสกใหญ่ คลองม่วง และห้วยมวกเหล็กสาขา

สภาพทั่วไปของห้วยมวกเหล็ก

รูปแสดง สภาพน้ำในห้วยมวกเหล็กในช่วงหมู่ 11 บ้านปากคลอง

รูปแสดง สภาพน้ำในห้วยมวกเหล็กในช่วงหมู่ 11 บ้านปากคลอง

สภาพทั่วไปของห้วยมวกเหล็ก

รูปแสดง สภาพน้ำในห้วยมวกเหล็กในช่วงหมู่ 4 บ้านเทศบาล

รูปแสดง สภาพน้ำในห้วยมวกเหล็กในช่วงหมู่ 4 บ้านเทศบาล

สภาพทั่วไปของห้วยมากเหล็ก

รูปแสดง ลักษณะบ้านพักอาศัยของประชาชนที่อยู่ริมห้วยมากเหล็ก
บริเวณหมู่ 11 บ้านปากคลอง

รูปแสดง ลักษณะบ้านพักอาศัยของประชาชนที่อยู่ริมห้วยมากเหล็ก
บริเวณหมู่ 4 บ้านเหวลาด

สภาพทั่วไปของห้วยมวกเหล็ก

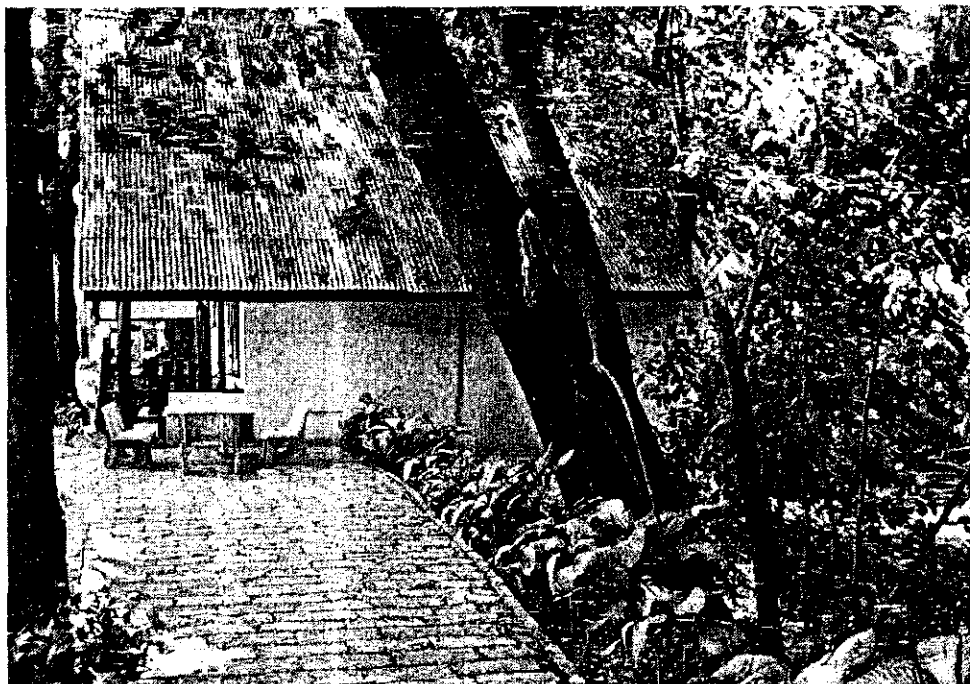

รูปแสดง ลักษณะบ้านพักอาศัยของประชาชนที่อยู่ริมห้วยมวกเหล็ก
บริเวณหมู่ 1 บ้านหมาก (ริมทางรถไฟ)

รูปแสดง ลักษณะบ้านพักอาศัยของประชาชนที่อยู่ริมห้วยมวกเหล็ก
บริเวณหมู่ 1 บ้านหมาก

สภาพทั่วไปของห้วยมวกเหล็ก

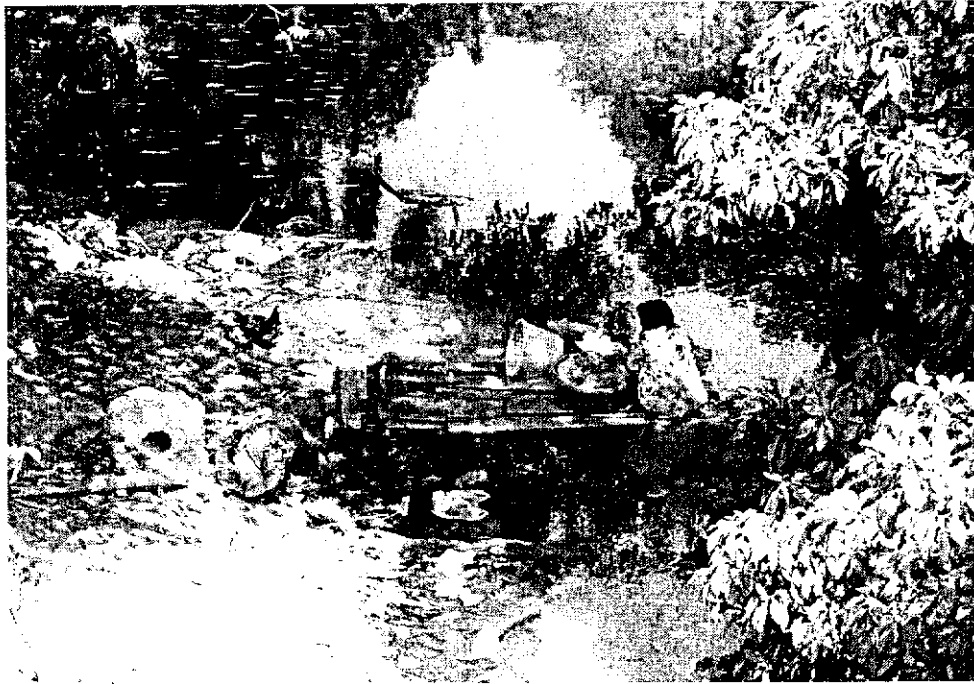

รูปแสดง ลักษณะบ้านพักตากอากาศที่สร้างขึ้นเข้าไปในห้วยมวกเหล็ก

รูปแสดง ลักษณะบ้านพักตากอากาศที่อยู่ริมห้วยมวกเหล็ก

ลักษณะการใช้น้ำของประชาชน

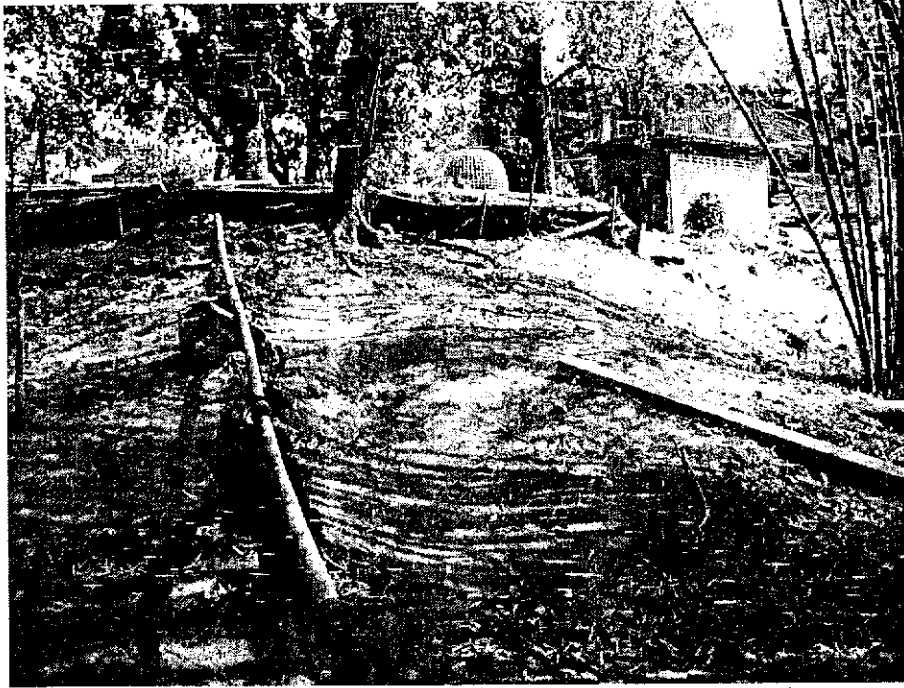

รูปแสดง การใช้น้ำจากห้วยมวกเหล็กในการชำระล้างต่างๆ ใน
ห้วยมวกเหล็ก

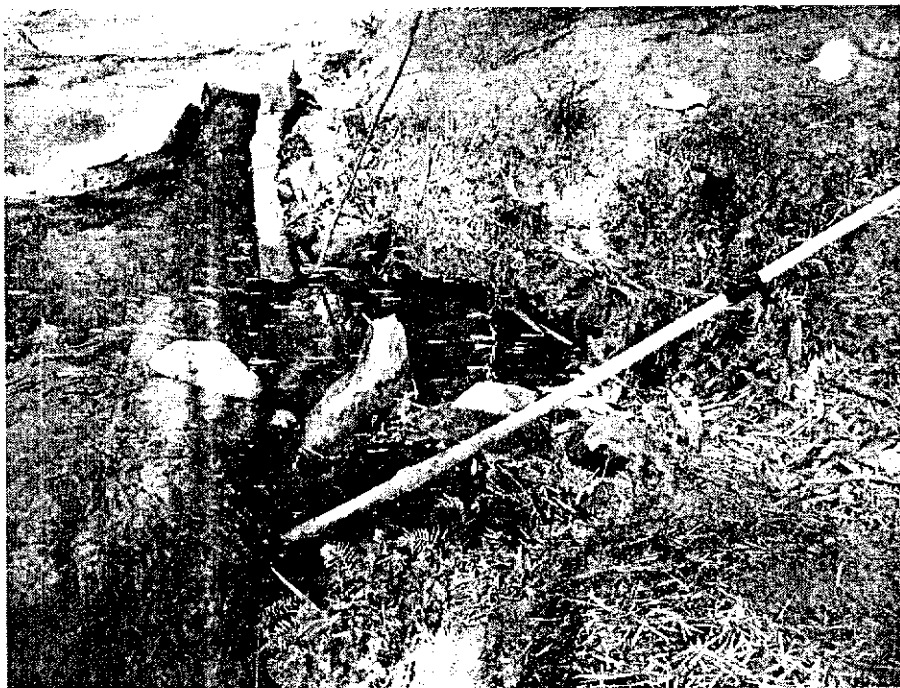

รูปแสดง การใช้น้ำจากห้วยมวกเหล็กในการชำระล้างต่างๆ ใน
ห้วยมวกเหล็ก

ลักษณะการใช้น้ำของประชาชน

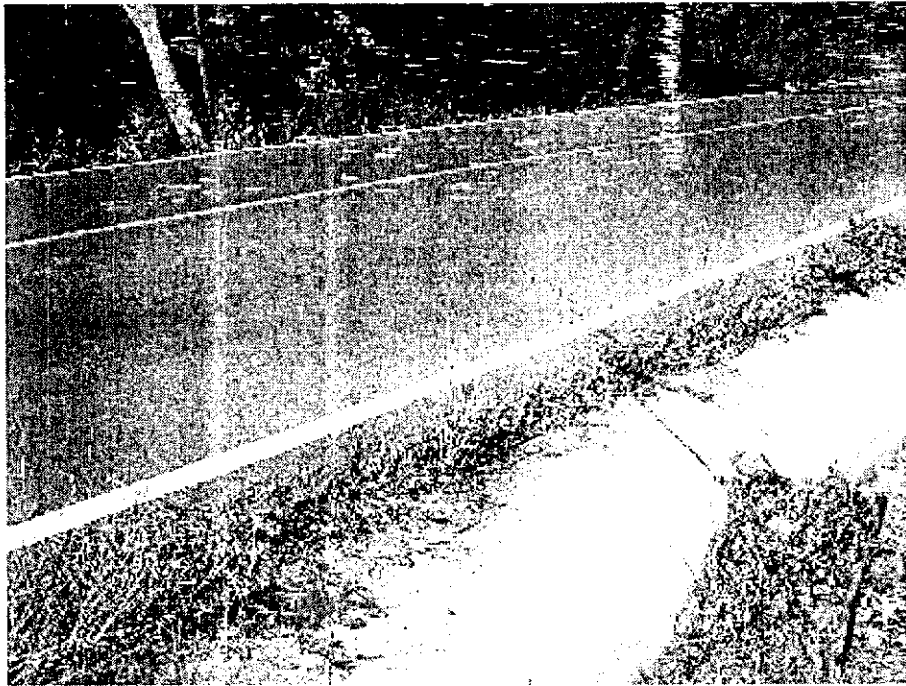

รูปแสดง การสูบน้ำจากห้วยมวกเหล็กขึ้นไปในการชำระล้างต่างๆ

รูปแสดง การสูบน้ำจากห้วยมวกเหล็กขึ้นไปในการชำระล้างต่างๆ

สภาพน้ำของห้วยมวกเหล็ก

รูปแสดง สภาพถนนที่สร้างริมห้วยมวกเหล็ก

รูปแสดง สภาพความตื้นเขินในห้วยมวกเหล็กจากหินและดิน ที่เกิดจากการ
สร้างถนนริมห้วยมวกเหล็ก ในช่วงหมู่ 11 บ้านปากคลอง

สภาพน้ำของห้วยมวกเหล็ก

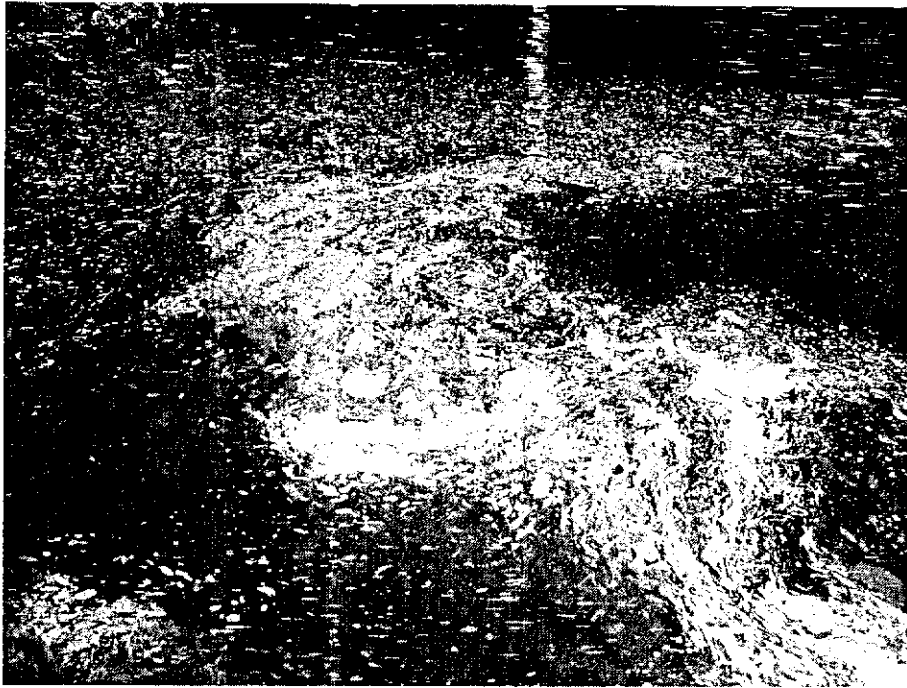

รูปแสดง สภาพความตื้นเขินของห้วยมวกเหล็กจากหินตามธรรมชาติ ที่ถูก
ตัดพามาทับถมกัน จนปิดกั้นการไหลผ่านของน้ำ

รูปแสดง สภาพความตื้นเขินของห้วยมวกเหล็กจากกิ่งไม้ ใบไม้ของพืชที่ขึ้นตาม
ริมห้วยมวกเหล็ก ที่ทับถมกันจนปิดกั้นการไหลผ่านของน้ำ

สภาพน้ำของห้วยมวกเหล็ก

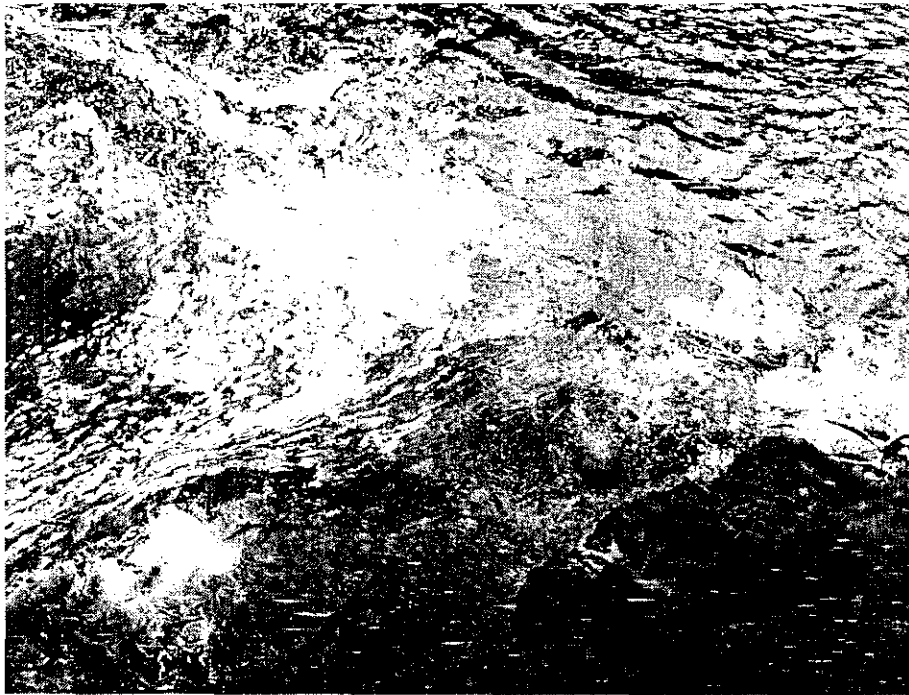

รูปแสดง สภาพน้ำห้วยมวกเหล็ก บริเวณหมู่ 4 บ้านหวลลาด

รูปแสดง สภาพสภาพน้ำห้วยมวกเหล็กที่มีการทิ้งขยะลงในห้วยมวกเหล็ก
บริเวณหมู่ 4 บ้านหวลลาด

สภาพน้ำบริเวณแหล่งท่องเที่ยวของห้วยมวกเหล็ก

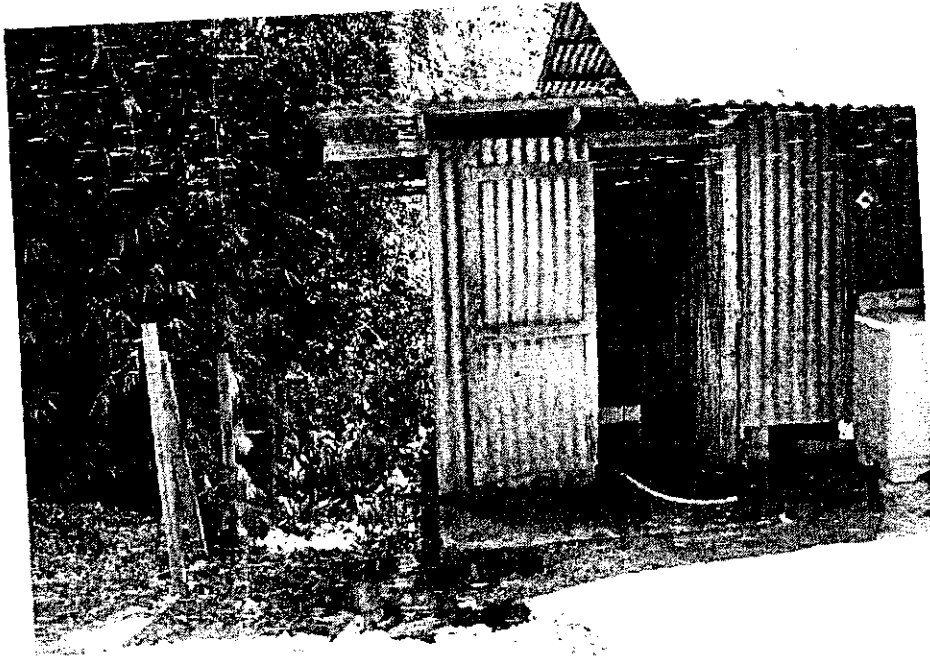

รูปแสดง สภาพน้ำห้วยมวกเหล็ก บริเวณน้ำตกเจ็ดสาวน้อย

รูปแสดง สภาพน้ำห้วยมวกเหล็ก บริเวณน้ำตกห้วยมวกเหล็ก

ลักษณะการปล่อยน้ำเสียลงห้วยมากเหล็ก

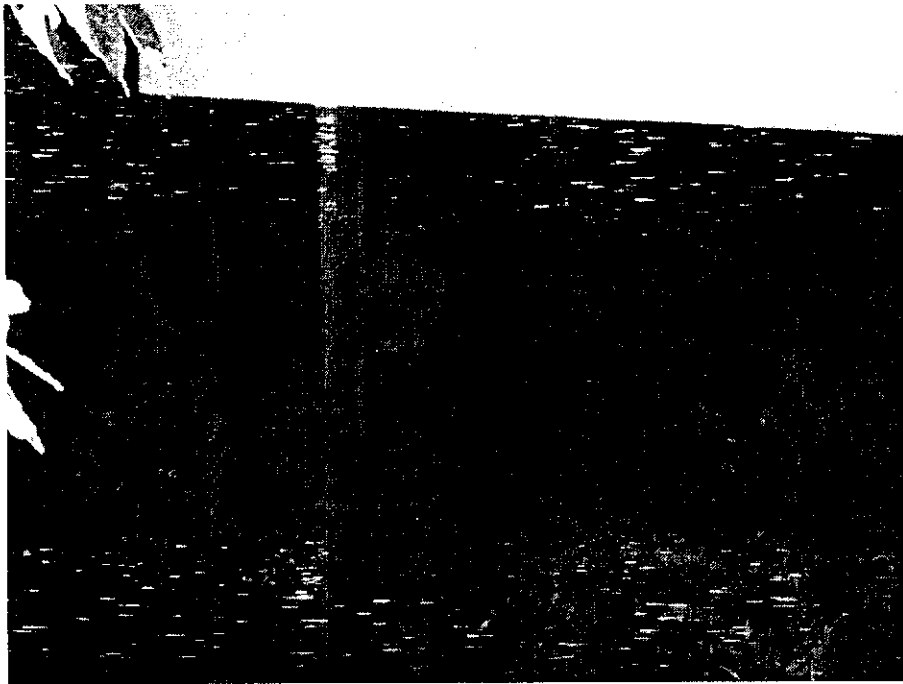

รูปแสดง การปล่อยน้ำทิ้งลงสู่ห้วยมากเหล็กของบ้านพักอาศัยริมห้วยมากเหล็ก

รูปแสดง การทำร่องน้ำปล่อยน้ำทิ้งลงสู่ห้วยมากเหล็กของบ้านพักอาศัยริม
ห้วยมากเหล็ก

ลักษณะการปล่อยน้ำเสียลงห้วยมากเหล็ก

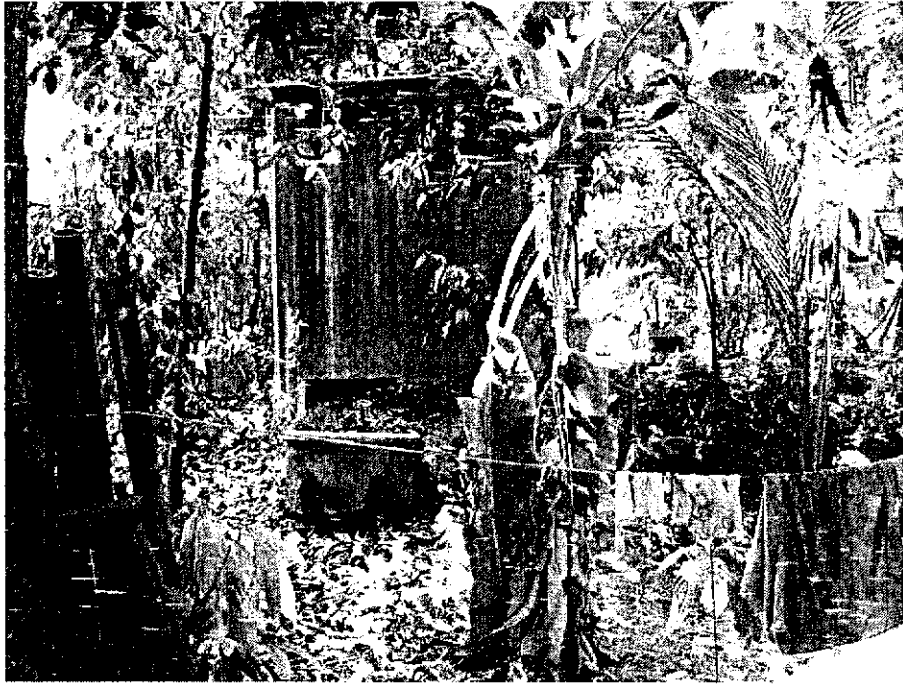

รูปแสดง การปล่อยน้ำทิ้งลงสู่ห้วยมากเหล็กของบ้านพักตากอากาศริม
ห้วยมากเหล็ก

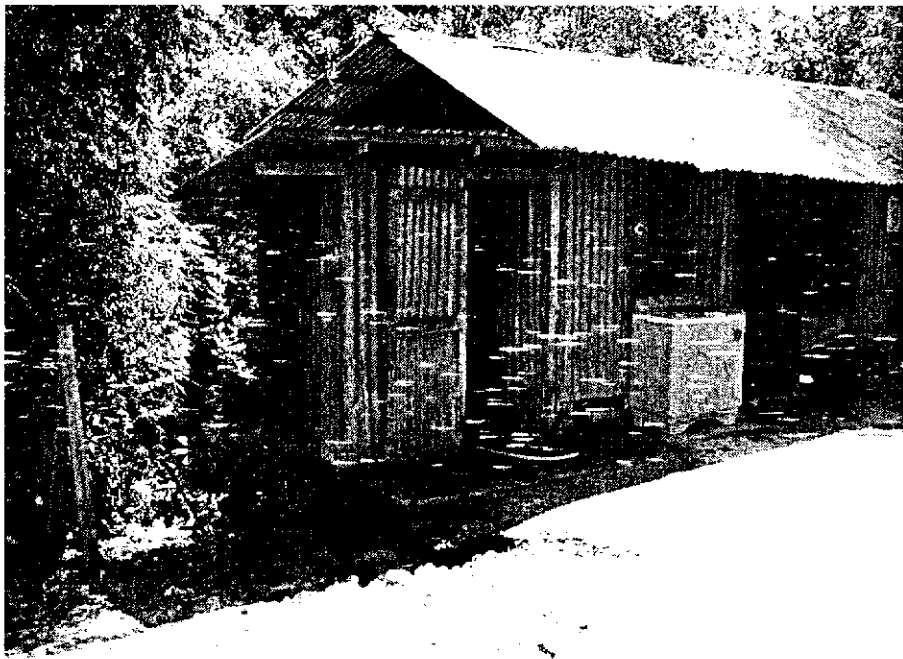

รูปแสดง การปล่อยน้ำทิ้งลงสู่ห้วยมากเหล็กของบ้านพักคนงานของ
บ้านพักตากอากาศริมห้วยมากเหล็ก

ลักษณะการปลูกสร้างสุชาติดริมห้วยมวกเหล็ก

รูปแสดง การปลูกสร้างสุชาติดริมห้วยมวกเหล็ก

รูปแสดง การสร้างสุชาติดริมห้วยมวกเหล็กของบ้านพักคนงาน

การทิ้งขยะลงห้วยมากเหลือ

รูปแสดง การทิ้งขยะบริเวณริมห้วยมากเหลือของประชาชน

รูปแสดง การทิ้งขยะบริเวณริมห้วยมากเหลือของประชาชน

สภาพการจัดการกับปัญหาขยะและวัชพืชบริเวณริมห้วยมากเหล็ก

รูปแสดง การเผากำจัดวัชพืชบริเวณริมห้วยมากเหล็ก

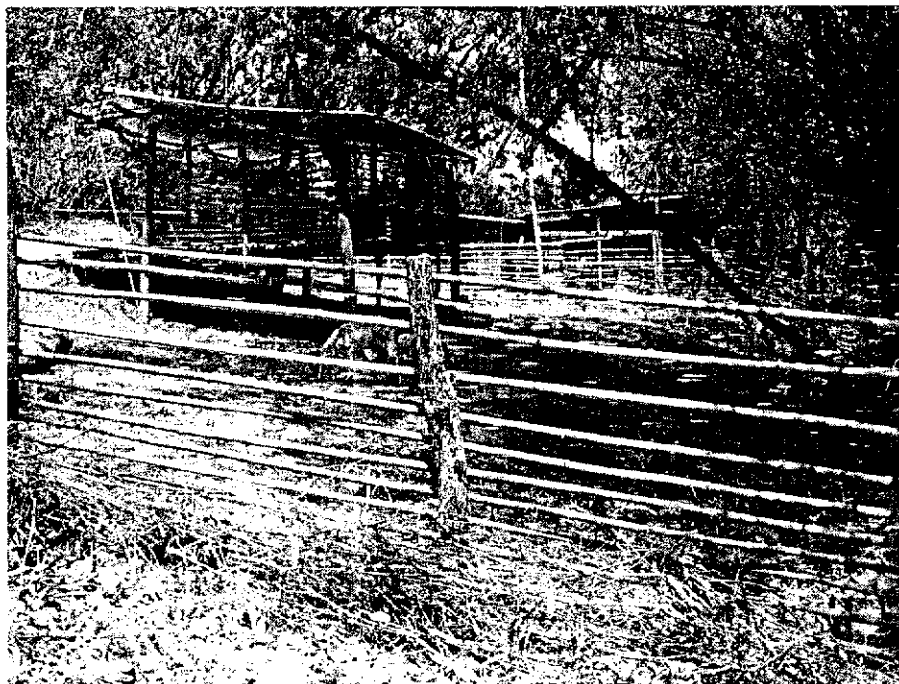

รูปแสดง การเผากำจัดขยะมูลฝอยบริเวณริมห้วยมากเหล็ก

สภาพการทำกรเกษตรบริเวณริมห้วยมากเหล็ก

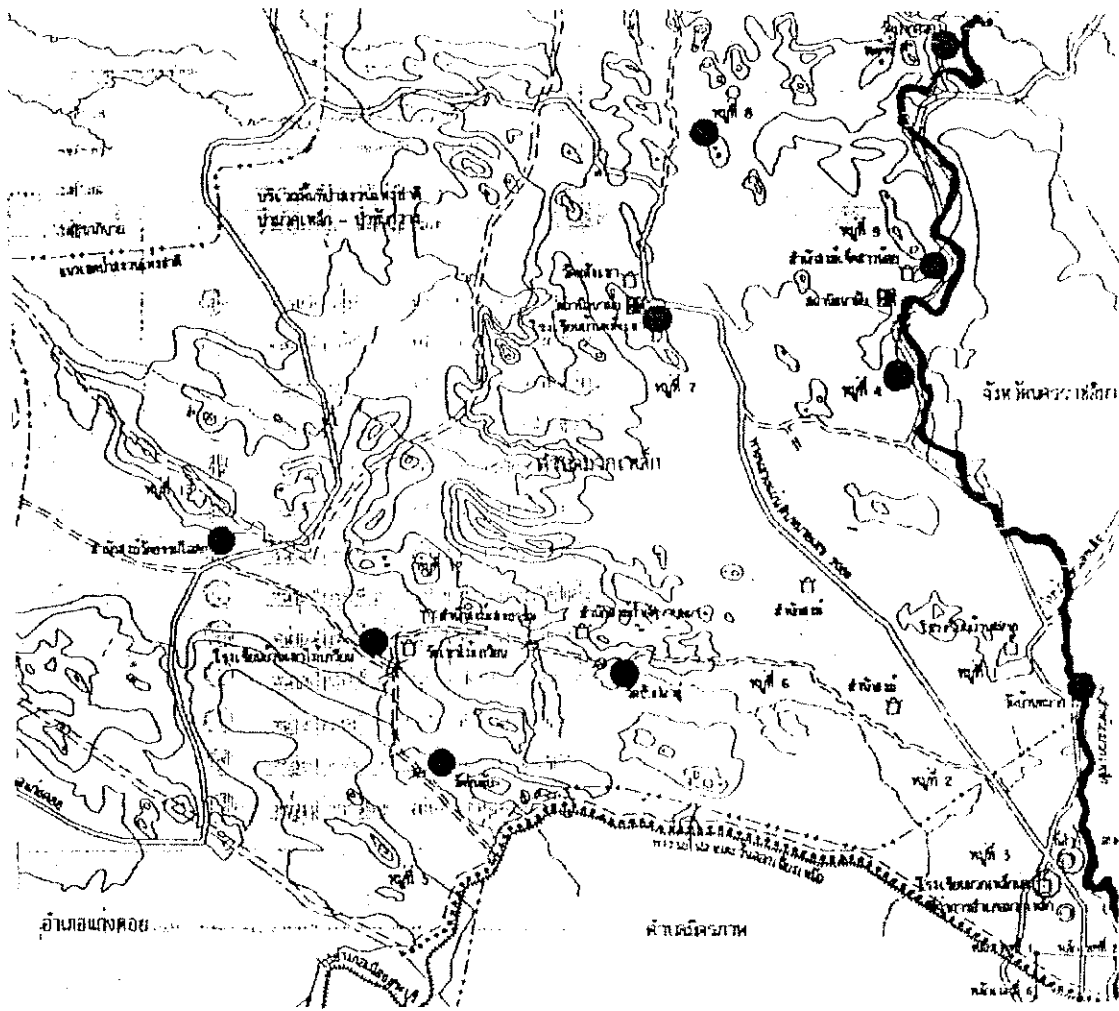

รูปแสดง การทำสวนองุ่นติดกับริมห้วยมากเหล็ก

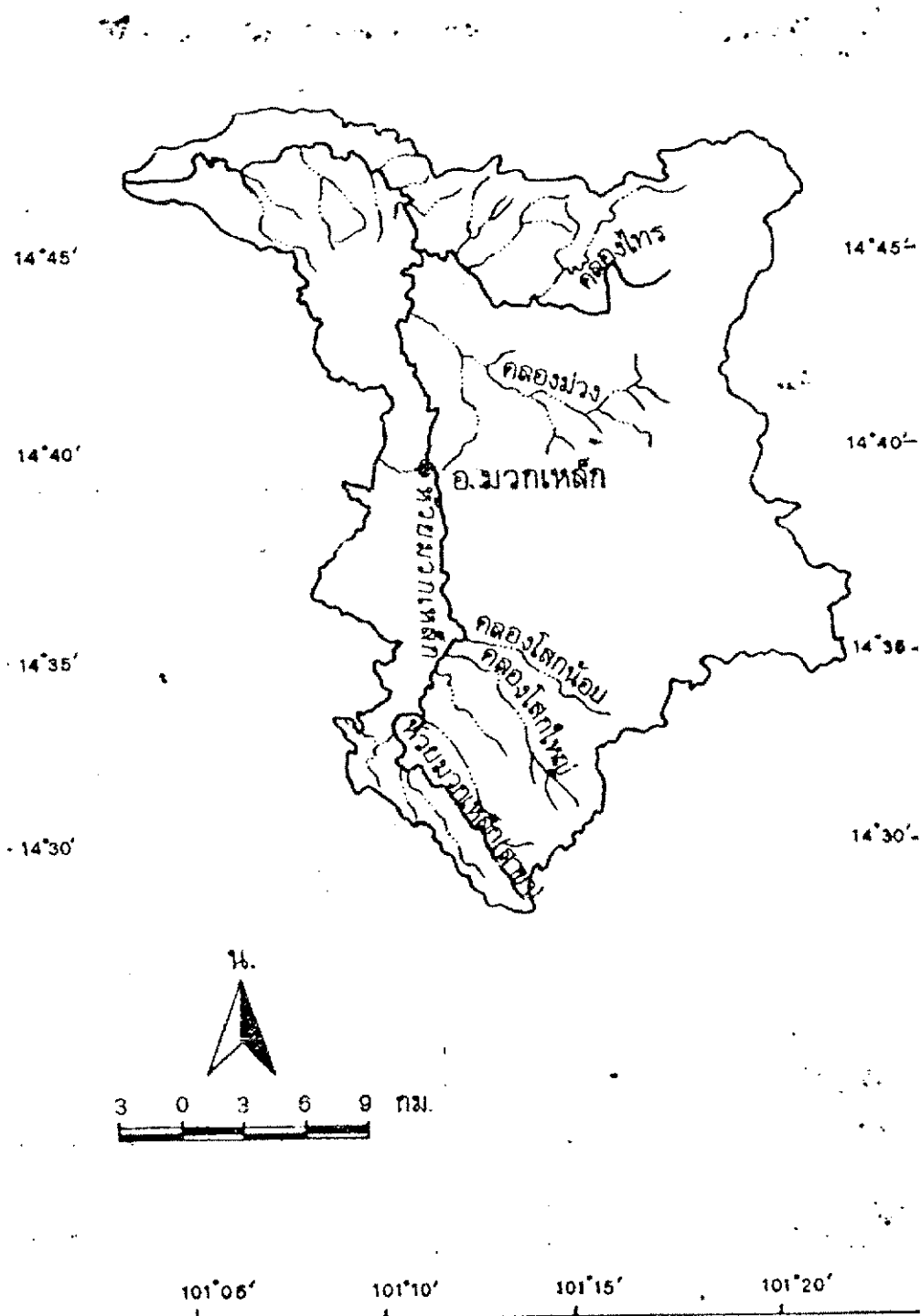
รูปแสดง การสร้างคอกเลี้ยงสัตว์ติดห้วยมากเหล็ก

แผนที่หมู่บ้านในตำบลมวกเหล็ก อำเภอมวกเหล็ก

- ลำน้ำมวกเหล็ก
- หมู่บ้านที่ตั้งอยู่ในตำบลมวกเหล็ก

แผนที่แสดงลำน้ำห้วยมวกเหล็กและลำน้ำสาขา

ภาคผนวก ค

1. รายงานผลการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำคลองมวกเหล็ก
2. สรุปผลการวิเคราะห์คุณภาพแหล่งน้ำผิวดินคลองมวกเหล็ก
3. โครงการรักษาคคลองมวกเหล็กตำบลมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอแมวกเหล็ก

ที่ สป 0933 / 590 วันที่ 30 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2544

เรื่อง รายงานผลการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำคลองแมวกเหล็ก

เรียน นายอำเภอแมวกเหล็ก

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบรายงานการวิเคราะห์คุณภาพน้ำ จำนวน 4 ฉบับ

ด้วยสำนักงานสาธารณสุขอำเภอแมวกเหล็ก ได้ดำเนินการเฝ้าติดตามระวังคุณภาพแหล่งน้ำธรรมชาติที่ไม่ใช่ทะเลน้ำคลองแมวกเหล็ก ร่วมกับทีมงานเฝ้าระวังคุณภาพน้ำจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสระบุรี เพื่อส่งตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการเพื่อหาค่าปริมาณการปนเปื้อนในรูปสารอินทรีย์ (BOD) ค่าความเป็นกรด - ด่าง (pH) ค่าออกซิเจนละลายอิสระในน้ำ (DO) ค่าโคลิฟอร์มแบคทีเรีย ค่าฟีคัลโคลิฟอร์มแบคทีเรีย สารเคมีกำจัดศัตรูพืช รวมถึงโลหะทุกชนิด โดยนำน้ำตัวอย่างส่งตรวจที่ศูนย์อนามัยสิ่งแวดล้อมเขต 2 สระบุรี โดยเฝ้าระวังตามฤดูกาล 3 ครั้ง / ปี (4 เดือน / ครั้ง) เป็นการเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำที่ไม่ใช่ทะเลน้ำคลองแมวกเหล็กทางกายภาพและชีวภาพอย่างต่อเนื่อง เป็นการตอบสนองนโยบายสระบุรีเมื่อนำอยู่ และสนับสนุนโครงการรักษคลองแมวกเหล็กที่ได้ดำเนินการไปแล้วตั้งแต่ปี 2543 พร้อมทั้งเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของอำเภอแมวกเหล็กให้ยั่งยืนตลอดไป ซึ่งรายงานการวิเคราะห์คุณภาพน้ำได้แนบมาพร้อมหนังสือนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณาดำเนินการต่อไป

(นายณรงค์ แก้ววาริ)
สาธารณสุขอำเภอแมวกเหล็ก

สรุปผลการวิเคราะห์คุณภาพแหล่งน้ำผิวดินคลองมวกเหล็ก

จุดเก็บต้นน้ำสถานีที่ 1 กลางสะพานแขวนวัดผ่านศึก

- ค่าความเป็นกรด – ด่าง (pH) = 7.5 น้ำมีค่าเป็นด่างอ่อน ระดับน้ำคุณภาพน้ำ 2
- ค่าออกซิเจนละลายอิสระในน้ำ (DO) = 6.40 (มก./ล) ระดับคุณภาพน้ำ 2
- ค่าป็นเปื้อนในรูปสารอินทรีย์ (BOD) = 1.00 (มก./ล.) ระดับน้ำคุณภาพ 2
- ค่าป็นเปื้อนโคลิฟอร์มแบคทีเรีย = 790 (เอ็มพีเอ็น/100มล.) ระดับคุณภาพน้ำ 2
- ค่าป็นเปื้อนฟีคัลโคลิฟอร์มแบคทีเรียน = 790 (เอ็มพีเอ็น/100มล.) ระดับคุณภาพน้ำ 2

สรุปผลสถานีต้นน้ำ ตามรายงานการวิเคราะห์ เปรียบเทียบกับมาตรฐานคุณภาพแหล่งน้ำผิวดินที่ไม่ใช่ทะเล ภาพรวมคุณภาพน้ำอยู่ในระดับ 2 การนำมาอุปโภคบริโภคต้องผ่านกระบวนการบำบัดน้ำโดยทั่วไปก่อนใช้ประโยชน์

จุดเก็บต้นน้ำสถานีที่ 2 กลางสะพานแขวนน้ำตกมวกเหล็ก

- ค่าความเป็นกรด – ด่าง (pH) = 7.5 น้ำมีค่าเป็นด่างอ่อน ระดับน้ำคุณภาพน้ำ 2
- ค่าออกซิเจนละลายอิสระในน้ำ (DO) = 6.00 (มก./ล) ระดับคุณภาพน้ำ 2
- ค่าป็นเปื้อนในรูปสารอินทรีย์ (BOD) = 1.55 (มก./ล.) ระดับน้ำคุณภาพ 2
- ค่าป็นเปื้อนโคลิฟอร์มแบคทีเรีย = 5,400 (เอ็มพีเอ็น/100มล.) ระดับคุณภาพน้ำ 3
- ค่าป็นเปื้อนฟีคัลโคลิฟอร์มแบคทีเรียน = 1,400 (เอ็มพีเอ็น/100มล.) ระดับคุณภาพน้ำ 3

สรุปผลสถานีที่ 2 ตามรายงานการวิเคราะห์ เปรียบเทียบกับมาตรฐานคุณภาพแหล่งน้ำผิวดินที่ไม่ใช่ทะเล ภาพรวมคุณภาพน้ำอยู่ในระดับ 2 การนำมาอุปโภคบริโภคต้องผ่านกระบวนการบำบัดน้ำโดยทั่วไปก่อนใช้ประโยชน์

จุดเก็บต้นน้ำสถานีที่ 3 ใต้สะพานรถไฟเทศบาลมวกเหล็ก

- ค่าความเป็นกรด – ด่าง (pH) = 7.5 น้ำมีค่าเป็นด่างอ่อน ระดับน้ำคุณภาพน้ำ 2
- ค่าออกซิเจนละลายอิสระในน้ำ (DO) = 5.80 (มก./ล) ระดับคุณภาพน้ำ 2
- ค่าป็นเปื้อนในรูปสารอินทรีย์ (BOD) = 1.53 (มก./ล.) ระดับน้ำคุณภาพ 2
- ค่าป็นเปื้อนโคลิฟอร์มแบคทีเรีย = 92,000 (เอ็มพีเอ็น/100มล.) ระดับคุณภาพน้ำ 4
- ค่าป็นเปื้อนฟีคัลโคลิฟอร์มแบคทีเรียน = 28,000 (เอ็มพีเอ็น/100มล.) ระดับคุณภาพน้ำ 4

สรุปผลสถานที่ที่ 3 ตามรายงานการวิเคราะห์ เปรียบเทียบกับมาตรฐานคุณภาพแหล่งน้ำผิวดินที่ไม่ใช่ทะเล ภาพรวมคุณภาพน้ำอยู่ในระดับ 4 การนำมาอุปโภคบริโภคต้องผ่านกระบวนการบำบัดน้ำเป็นพิเศษให้มีคุณภาพเป็นไปตามความต้องการก่อนใช้ประโยชน์

จุดเก็บต้นน้ำสถานที่ที่ 4 ใต้สะพานรถไฟเทศบาลม่วงเหล็ก

- ค่าความเป็นกรด – ด่าง (pH) = 7.5 น้ำมีค่าเป็นด่างอ่อน ระดับน้ำคุณภาพน้ำ 2
- ค่าออกซิเจนละลายอิสระในน้ำ (DO) = 6.80 (มก./ล) ระดับคุณภาพน้ำ 2
- ค่าปนเปื้อนในรูปสารอินทรีย์ (BOD) = 1.45 (มก./ล.) ระดับน้ำคุณภาพ 2
- ค่าปนเปื้อนโคลิฟอร์มแบคทีเรีย = 2,800 (เอ็มพีเอ็น/100มล.) ระดับคุณภาพน้ำ 2
- ค่าปนเปื้อนฟีคัลโคลิฟอร์มแบคทีเรีย = 1,100 (เอ็มพีเอ็น/100มล.) ระดับคุณภาพน้ำ 3

สรุปผลสถานที่ที่ 3 ตามรายงานการวิเคราะห์ เปรียบเทียบกับมาตรฐานคุณภาพแหล่งน้ำผิวดินที่ไม่ใช่ทะเล ภาพรวมคุณภาพน้ำอยู่ในระดับ 3 การนำมาอุปโภคบริโภคต้องผ่านกระบวนการบำบัดน้ำโดยทั่วไปก่อนใช้ประโยชน์

สมหมาย อรรถภา

สรุป / พิมพ์

โครงการรักษาคคลองมวกเหล็ก
ตำบลมวกเหล็ก อำเภอมวกเหล็ก
จังหวัดสระบุรี

1. หลักการและเหตุผล

คลองมวกเหล็กเป็นลำน้ำที่มีความสำคัญมากที่สุดสายหนึ่งของตำบลมวกเหล็ก เนื่องจากเป็นแหล่งน้ำที่ใช้สำหรับอุปโภคบริโภค และยังเป็นแหล่งกำเนิดสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญนั้นคือ น้ำตกเจ็ดสาวน้อย ในปัจจุบันลำคลองมวกเหล็กขาดการดูแลเอาใจใส่จากผู้ที่ใช้ประโยชน์ จึงเห็นสมควรจัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการแก่ประชาชนที่พักอาศัยริมห้วยมวกเหล็กให้ตระหนักถึงผลเสียที่จะเกิดขึ้นกับคลองมวกเหล็กในอนาคตต่อไป

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อสร้างเครือข่ายและประสบการณ์ในการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาแหล่งน้ำของชุมชน
- 2.2 เพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างองค์กรและประชาชนในการดูแลรักษาคลองมวกเหล็กอย่างเป็นรูปแบบ

3. วิธีดำเนินการ

- 3.1 ขออนุมัติโครงการ
- 3.2 ประสานงานผู้นำชุมชนเพื่อวางแผน
- 3.3 จัดการอบรมประชาชนในพื้นที่หมู่ 4 และหมู่ 11
- 3.4 ปฏิบัติการจริงตยการร่วมมือจัดเก็บขยะมูลฝอยและปลุกต้นไม้บริเวณริมคลอง

4. วันเวลา

กันยายน 2545

5. งบประมาณ เงินอุดหนุนทั่วไป จำนวน 40,000 บาท เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายตามรายละเอียดดังนี้

5.1 ค่าอาหารและเครื่องดื่ม	150 คน	คนละ 60 บาท	รวม 9,000 บาท
5.2 ค่าวัสดุในการจัดเก็บขยะ	2 หมู่	หมู่ละ 2,500 บาท	รวม 5,000 บาท
ดังนี้	- บั้งก๊วยาง	20 อัน	800 บาท
	- ไม้กวาดแข็ง	20 อัน	400 บาท
	- มีด	20 อัน	1,200 บาท
	- เชิง	20 ใบ	1,000 บาท
	- จอบ	8 อัน	900 บาท
	- คราด	10 อัน	700 บาท

เมื่อเสร็จภารกิจวัสดุทั้งหมด มอบให้วัดทั้งสองแห่ง ใช้ในการดูแลรักษาสะอาด

5.3	ค่าเชื้อประชาสัมพันธ์	150 ตัว	ตัวละ 60 บาท	รวม 9,000 บาท
5.4	ค่าจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์	4 ป้าย	ป้ายละ 3,000 บาท	รวม 12,000 บาท
5.5	ค่าพันธุ์ไม้	จำนวน 250 ต้น	รวม 5,000 บาท	ดังนี้
	- ตะแบก	จำนวน 50 ต้น	ต้นละ 15 บาท	รวม 750 บาท
	- ประดู่กิ่งอ่อน	จำนวน 50 ต้น	ต้นละ 25 บาท	รวม 1,250 บาท
	- คุณ	จำนวน 50 ต้น	ต้นละ 25 บาท	รวม 1,250 บาท
	- หางนกยูง	จำนวน 50 ต้น	ต้นละ 10 บาท	รวม 500 บาท
	- เฟื่องฟ้า	จำนวน 50 ต้น	ต้นละ 25 บาท	รวม 1,250 บาท

6. พื้นที่ดำเนินการ

บริเวณริมคลอง หมู่ 4 (วัดเหวลาด) และหมู่ 11 (วัดปากคลอง)

7. ผู้รับผิดชอบ

องค์การบริหารส่วนตำบลมวกเหล็ก

8. การประเมินผล

8.1 จากการประชุมอบรมได้สังเกตจากความร่วมมือในระหว่างการอบรม

8.2 การร่วมมือจัดทำกิจกรรมจริงในการจัดเก็บขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล และร่วมปลูกต้นไม้ตามลำคลองมวกเหล็ก

9. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่เป้าหมายและส่งเสริมให้ตระหนักถึงความรับผิดชอบและเข้ามามีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังดูแลรักษาคลองมวกเหล็กต่อไป

จ.ส.อ. ผู้เสนอโครงการ
(อรัญ ภูมิสิริวัฒน์)
ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลมวกเหล็ก

ร.ด. ผู้อนุมัติ
(เกษม มานะทัศน์)

ประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมวกเหล็ก

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ ชื่อสกุล	นายทนงวุฒิ นิยมชื่น
วันเดือนปีเกิด	29 มิถุนายน 2519
สถานที่เกิด	โรงพยาบาลศิริราช กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	43/9 หมู่ 14 ถนนจรัญสนิทวงศ์ แขวงบางพรหม เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร 10170
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	อาจารย์ 1 ระดับ 5
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนวัดเศวตฉัตร เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	มัธยมศึกษา ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน กรุงเทพฯ กศ.บ. (วิทยาศาสตร์-ชีววิทยา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กศ.ม. (เอกการมัธยมศึกษา กลุ่มการสอนสิ่งแวดล้อม) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร